

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

**Kynologie v Integrovaném záchranném systému, úloha a úkoly
kynologické služby při řešení mimořádných událostí**

**Cynology within the integrated rescue system, the role and tasks of
canine service units in cases of emergency**

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování – kombinovaná forma studia
Vedoucí práce: Ing. Josef Sedlák

Bc. Lenka Bejčková

Kladno, srpen 2017

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Lenka Bejčková**
Studijní obor: **Civilní nouzové plánování**
Téma: **Kynologie v Integrovaném záchranném systému, úloha a úkoly kynologické služby při řešení mimořádných událostí**
Téma anglicky: **Cynology within the Integrated Rescue System, the Role and Tasks of Cynology Service in States of Emergency**

Zásady pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude zhodnocení současného systému kynologie v jednotlivých složkách IZS, využití služebních psů s převážným zaměřením na úroveň výcviku a využití záchranných psů a kynologické služby v praxi.

Teoretická část obsahuje vývoj služební a záchranné kynologie. Popis kynologické záchranné služby, její uspořádání, specifika činnosti, kompetence, přístupy k výběru, výchově a výcviku psů.

V praktické části bude proveden vlastní výzkum, modelový výcvik na konkrétním psovi. Výstupy z provedeného výzkumu budou komparovány se zkušenostmi profesionálních psůvodů, zejména zda výsledky zjištěné při modelové situaci jsou signifikantní v porovnání se zkušenostmi z reálného výcviku.

Na základě vlastního výzkumu, jeho komparace s kynologickou realitou a na základě analýzy současného stavu v kynologické službě budou identifikovány výhody a nevýhody současného systému a využitelnost záchranných psů při mimořádných událostech. Z provedených zjištění budou vyvozeny závěry a možnosti, které by vedly ke zlepšení podmínek záchranných jednotek a jejich činnosti v praxi.

Seznam odborné literatury:

- [1] RULC, JIŘ, Dějiny služební kynologie, ed. 1., Praha: CanisTR, 2010, 416 s., ISBN 978-80-9042103-5
- [2] MAKEŠ, Vladimír, Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy, ed. 1., Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009, 136 s., ISBN 978-80-7385-065-4
- [3] SOUKUFOVÁ, Iveta, Výcvik záchranného psa pro práci v sutnách, ed. 1., Nový Bydžov: QTest, 2013, 178 s., ISBN 978-81-260-5627-0

Vedoucí: **Ing. Josef Sedlák**
Konzultant: **kpt. Ing. Vladimír MAKEŠ**

Zadání platné do: **20.08.2018**

.....
vedoucí katedry / pracoviště

.....
děkan

V Kladně dne 12.12.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „Kynologie v Integrovaném záchranném systému, úloha a úkoly kynologické služby při řešení mimořádných událostí“ zpracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

V Kladně dne 15. srpna 2017

.....
podpis

Poděkování

Ve svém životě si vážím mnoha věcí, ale tím nejcennějším je pro mne rodina. Zde bych celé své široké rodině chtěla poděkovat za její obrovskou a neutuchající trpělivost a podporu, kterou mi po celou dobu studia dodávala sílu.

Ráda bych také poděkovala mnoha konkrétním lidem, kteří mi umožnili vznik a realizaci této práce tím, že mi poskytli cenné rady, informace, vlastní zkušenosti i připomínky a především mi umožnili být součástí pro mne nového kynologického světa. Jejich vyjmenování by přesahovalo možnosti této části diplomové práce. Všem zainteresovaným mnohokrát děkuji, moc si spolupráce cením.

Abstrakt

Tato práce se zabývá záchranářskou a služební kynologií v jednotlivých složkách Integrovaného záchranného systému a využitím služebních a záchranných psů s převážným zaměřením na úroveň výcviku a využití kynologické služby v praxi.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá vývojem služební kynologie na území našeho státu a vývojem záchranářské kynologie. Je zde také zhodnocena služební kynologie, především u těch složek Integrovaného záchranného systému, které jsou svou náplní činnosti zaměřeny k záchranářské kynologii. U jednotlivých organizací, útvarů a organizačních článků, které se záchranářskou kynologií v České republice zabývají, nebo s ní souvisí, byl uveden jejich popis a náplň činnosti vztahující se ke kynologii. Součástí je i uvedení Mezinárodní organizace záchranných psů IRO. Dále byly v rámci teoretické části práce uvedeny přístupy a okolnosti k výchově, výcviku a dovednostem záchranářského psa.

V praktické části byl proveden modelový výcvik na vlastním psovi. Výsledky výcviku byly komparovány s výsledky z reálného výcviku záchranářských psů. Přístupy k výcviku psů byly též zjišťovány v dotazovacích šetřeních, a to formou dotazníků u kynologů zabývajících se přímo výcvikem záchranných psů a formou rozhovorů u služebních kynologů Policie ČR. Zjištění stavu v kynologické službě, potažmo v systému záchranářské kynologie, bylo též součástí dotazovacího šetření a jako doplnění tohoto výzkumu byla provedena analýza jednotlivých jevů a postupů v rámci uvedeného systému.

Na základě zjištěných výsledků byly identifikovány výhody a nevýhody systému záchranářské kynologie, které souvisí s nasazováním záchranných psů

a jejich využitelností při mimořádných událostech. Na základě těchto zjištění byly zpracovány a navrženy možnosti a doporučení, které by mohly být aplikovány jako zlepšující náměty pro praxi v systému záchranné kynologie.

Klíčová slova

Integrovaný záchranný systém; záchranná kynologie; záchranný pes; kynologická služba; služební kynologie; výcvik psa.

Abstract

This work deals with rescue and service cynology of the Integrated Rescue System in the individual components and application of the service dogs and the rescue dogs with a major focus on the level of training and use of cynology services in practice.

The thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the development of service cynology on the territory of our state and the development of rescue cynology. The service of the cynology is evaluated also, especially for those components of the Integrated Rescue System focused on rescue cynology. The individual organizations, departments and organizational segments interested in the rescue cynology in the Czech Republic, or which are connected with it, were described in terms of their activities related to cynology. The introduction of the IRO - International Rescue Dog Organization is also included. The approaches and circumstances for the rescue dog raising, training and skills were presented within the theoretical part.

In the practical part, model training was carried out on one's own dog. The results of the training were compared with the results of the real training of rescue dogs. Approaches to dog training were also found in questionnaire surveys, in the form of questionnaires in cynologists dealing with the training of rescue dogs and in the form of interviews with service cynologists of the Police of the Czech Republic. The part of survey and in addition of this research was carried out an analysis of the various phenomena within the system of cynology service and the rescue cynology system.

The advantages and disadvantages of the rescue cynology system, which are related to using of rescue dogs and their utility in emergency situations, were

identified on the basis of the findings. Further options and recommendations were developed and proposed, which could be applied as improvement suggestions for practice in the rescue cynology system.

Keywords

Integrated rescue system; rescue cynology; rescue dog; cynology service; service of cynology; dog training.

Obsah

1	Úvod	12
2	Současný stav	14
2.1	Základní pojmy	14
2.2	Počátky kynologie v českých zemích	16
2.2.1	Historie služební kynologie	16
2.3	Vývoj záchranné kynologie.....	20
2.4	Novodobá záchranná kynologie	22
2.5	Organizace a útvary působící v záchranné kynologii v České republice.....	23
2.5.1	Svaz záchranných brigád kynologů České republiky	23
2.5.2	Kynologická záchranná jednotka České republiky.....	24
2.5.3	Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje České republiky	24
2.5.4	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	25
2.5.5	Sirius.....	26
2.5.6	Horská služba České republiky	26
2.5.7	Policie České republiky	27
2.5.8	Městská a obecní policie.....	29
2.5.9	Hasičský záchranný sbor České republiky.....	30
2.5.10	Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru ČR.....	32
2.5.11	Armáda České republiky.....	32
2.6	Mezinárodní organizace záchranných psů	33

2.7	Záchranářský pes.....	33
2.7.1	Volba psa	33
2.7.2	Okolnosti výchovy psa	34
2.7.3	Výcvik a učení psů	35
2.7.4	Obecná pravidla výcviku	37
2.7.5	Psovod.....	38
2.7.6	Figurant.....	39
2.7.7	Práce psa v rámci specializace.....	40
2.7.8	Výcvik psa záchranáře.....	40
2.7.9	Dovednosti a způsobilosti psa.....	42
2.8	Posouzení těchto poznatků s vlastním cílem práce.....	44
3	Cíl práce.....	45
4	Metodika	46
4.1	Použité vybavení, výstroj, vzorek pro výcvik.....	47
4.1.1	Vzorek – použitý model	47
4.1.2	Vybavení psovoda.....	47
4.1.3	Vybavení pro výcvik.....	48
4.1.4	Výstroj pro psa.....	48
4.2	Popis vlastní práce	48
4.2.1	Výcvik	48
4.2.2	Sběr dat při dotazníkovém šetření.....	53
4.2.3	Rozhovory	55
4.2.4	Analýza záchranářské kynologie.....	56

5	Výsledky.....	71
5.1	Výsledky výcviku.....	71
5.1.1	Komparace	73
5.2	Dotazníkové šetření.....	77
5.3	Výsledky rozhovorů.....	94
5.4	Výsledky a shrnutí analýzy systému záchranné kynologie.....	96
5.5	Souhrnné vyhodnocení výsledkové části.....	97
5.5.1	Vyhodnocení výhod a nevýhod systému kynologické služby ..	100
5.5.2	Záměry a možnosti na zlepšení.....	101
6	Diskuze.....	106
7	Závěr.....	124
8	Seznam použitých zkratk.....	126
9	Seznam použité literatury.....	128
10	Seznam použitých obrázků	139
11	Seznam použitých tabulek.....	141
12	Seznam Příloh.....	143

1 ÚVOD

kde to všechno začalo....

„O poslední březnové neděli roku 1965 se ve 12.35 hodin místního času zachvěla půda rozsáhlého chilského území a během pouhých 87 sekund přestalo existovat hornické městečko El Cobre. Hliněné domky horníků z nedalekých rudných dolů se rozpadly na prach a dílo zkázy dovršila mohutná vlna, která se přivalila z protržené přehrady u Valpareisa. Mazlavé bláto navršilo na sutiny několikametrovou vrstvou, ve které zůstaly pohřbeny stovky lidí“. [1]

Živelné pohromy, nehody, havárie, katastrofy, to vše slyšíme z médií téměř neustále. Jsme v současném globalizovaném světě mnohem častěji o těchto stavech informováni a zdánlivě se jich jeví více a větší měrou se nás dotýkají, nebo se jejich četnost opravdu zvyšuje? Tato zjištění nejsou předmětem této práce. Jisté ale je, že i přes to, že v nynějším 21. století jsou při těchto mimořádných událostech využívány moderní záchranné technologie, stále žádná nepřinesla zásadní změnu v tom, že nejrychlejším, nejspolehlivějším a hlavně nenahraditelným prostředkem pro vyhledání osob je speciálně vycvičený pes.

Psi jsou schopni podle čichu najít lanýže, dosledovat postřelenou zvěř, najít ztracené klíče od auta nebo rozpoznat u pacientů některá vážná onemocnění. Existuje mnoho dalších možností, jak využít jejich čichových schopností. Nejen pro využití těchto schopností jsou psi používáni i při mimořádných událostech, kde spolu s psododem tvoří nezastupitelný tým. Právě v situacích, kde technika, lidské smysly a možnosti nejsou dostačující, pomáhají kynologické záchranné týmy v záchraně toho nejcennějšího, lidského života.

Celým námětem této práce se prolíná záchranná kynologie a využití záchranných organizací, tedy kynologické služby při činnosti složek Integrovaného záchranného systému při mimořádných událostech.

V první části této práce je proveden historický exkurz do služební a záchranné kynologie. Jsou zde také představeny jednotlivé organizace, útvary a organizační články, jejichž činnost či oblast působení se vztahuje, nebo je propojena se záchrannou kynologií. Jsou zde také popsány okolnosti výchovy a výcviku záchranného psa.

Druhá část obsahuje modelový výcvik psa, jeho komparaci s kynologickou realitou a dotazovací metody, na jejichž základě budou zjištěny okolnosti, možnosti výcviku a využití záchranných a služebních psů. Dotazovací šetření a analýza dokumentů a dalších norem nám doplní výzkum, jehož vyústěním bude zmapování uceleného přehledu o systému záchranné kynologie a jeho možnostech v praxi. V závěru budou vyvozeny výhody a nevýhody uvedeného systému a uvedeny možné návrhy a doporučení, které by mohly být aplikovány v praxi.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Základní pojmy

Integrovaný záchranný systém (dále IZS) – představuje „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“. [2, § 2 písm. a)] „Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému“. [2, § 3]

Základní složky IZS – mezi základní složky patří „Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie České republiky“. [2, § 4 odst. 1]

Ostatní složky IZS – „jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím“. [2, § 4 odst. 2]

Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. „Poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu integrovaného záchranného systému; plánovanou pomocí na vyžádání se pro účely tohoto zákona rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami integrovaného záchranného systému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvou vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací.“ [2, § 21 odst.1]

Mimořádná událost (dále MU) – „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“. [2, § 2 písm. b)]

Záchranářská kynologie patří mezi odvětví kynologie, jehož posláním a cílem je za využití vycvičeného psa s psovodem nalézání hledaných osob v sutinách, ve volném terénu, lavinách, pod vodní hladinou. V oboru záchranářské kynologie tvoří pes a psovod speciálně vycvičený tým, neoddělitelnou dvojici, kdy jeden bez druhého jsou nevyužitelní. [3]

Pro speciálně vycvičený tým určený k vyhledávání osob za využití čichových schopností psa jsou využívány pojmy **kynologický tým, kynolog se psem, kynologický pátrací tým**. V zahraničí jsou označovány jako K9-team, CST (canine search team). [4; 5]

Organizace, které se zabývají záchranářskou kynologií, jsou označovány jako **kynologická záchranářská organizace, nebo kynologická služba**.

K mimořádným událostem, kdy jsou kynologické týmy nejčastěji vyžadovány složkami IZS k poskytnutí účinné pomoci, patří nalezení a záchrana osob ze sutin zřícených budov při přírodních katastrofách, při nehodách a haváriích v průmyslové výrobě, při nehodách u prováděných stavebních či výkopových prací, při nelegální demontáži nosných kovových konstrukcí, při zřícení střech vlivem přírodních živlů, dopravních nehodách. Dále jsou kynologické týmy využívány v rámci pátracích akcí po osobách s předpokladem spáchání sebevraždy, duševně nemocné osoby, po obětech trestného činu, v případech útěků dětí z domova, při ztrátě osoby v terénu nebo nemožnosti jejího návratu z důvodu zdravotní indispozice či klimatických podmínek, pátrání po účastnících dopravních nehod, či při pátrání po utonulých. [6; 4]

2.2 Počátky kynologie v českých zemích

Počátky kynologie v českých zemích jsou spjaty hlavně s loveckou kynologií, a to s lovem zvěře. V 19. století začaly vznikat první kynologické organizace. Předmětem činnosti mnoha kynologických organizací byla hlavně myslivost. Povinnost pečovat o chov čistokrevných loveckých psů vyústila založením naší první plemenné knihy, která byla založena na konci 19. století. Na přelomu 19.-20. století vznikaly další kynologické spolky, které už nebyly tak úzce spjaty s myslivostí a lze je přirovnávat k současným chovatelským klubům. 1. světová válka přerušila neválečnou kynologickou činnost. V roce 1925 vychází publikace Československá kniha rodokmenů, ve které jsou uvedeny tehdejší chovatelské stanice, všechny zkušební řády a předpisy a zejména však Zkušební řád pro policejní psy. [7, str. 24]

2.2.1 Historie služební kynologie

Historicky doložené případy o používání služebních psů jsou již z počátku 18. století, kdy se v sousedním Německu zabývali chovem a výcvikem psů pro policejní praxi. Počátky služební kynologie jsou svázány s pohraniční, četnickou a policejní službou, kdy koncem 19. století začal být pro služební účely využíván i pes. [7, str. 27]

Na území našeho státu se první používání psů v četnické službě datuje k roku 1909. Jednalo se o psy Theodora Rottera, který je sám na vlastní náklady zakoupil a vycvičil. Avšak jejich zavedení pro policejní praxi nebylo jednoduché a ministerstvem zeměbrany bylo dovoleno jejich využívání pouze pro speciální účely. V roce 1909 tehdejší nejvyšší velitel četnictva povolil vstup všem příslušníkům četnictva do c.k. Rakousko-uherského spolku pro policejní psy. Jednalo se o sdružení nadšenců, kterým šlo o jednotnou kvalitní přípravu psů pro policejní práci. Snaha T. Rottera v propagaci psů pro policejní práci

pokračovala a v roce 1910 bylo výnosem ministerstva zeměbrany, sice prozatím na zkoušku, rozhodnuto přidělit četníkům psy k pátrací a bezpečnostní službě. Následně byli psi zavedeni na několika policejních stanicích Čech a Moravy. Rytmistr Rotter v tomto období vydal svou první publikaci o výcviku a vlastnostech policejního psa. [7, str. 31]

V četnické službě ale přetrvával stále malý počet vycvičených psů. V listopadu roku 1921 se konaly první zkoušky policejních psů československého četnictva pod záštitou Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů, který dal podnět k přípravě zkušebního řádu pro výcvik policejních psů československého četnictva. Tento zkušební řád byl v lednu 1922 ministerstvem vnitra přijat, a to výnosem č. 2.427-13. Bylo stanoveno, že pes, pokud bude používán ve službě, musí splnit přezkoušení před komisí dle uvedeného řádu. V roce 1922 začaly být organizovány kurzy pro výcvik služebních psů a vůdců pro potřeby četnictva. Cvičitelem v těchto kurzech byl vrchní strážmistr Bedřich From. [7, str. 91, 92]

Mezi organizace, které se zasadily o sdružování odborníků služební kynologie této doby, byla nestátní organizace Klub pěstitelů policejních a ušlechtilých psů v Praze a Sportovní klub pro policejní a ušlechtilé psy v Praze. Od roku 1928 byl služebně výcvik a chov služebních psů zařazen pod ministerstvo vnitra, a to pod Ústřední četnické pátrací oddělení, které bylo zřízeno 19. ledna 1928 výnosem MV č. 4086-13. V rámci tohoto pátracího oddělení již bylo využíváno pachové práce psů při pronásledování pachatelů. Od února 1928 byly zřizovány četnické pátrací stanice, které od roku 1933 fungovaly jako samostatné útvary podřízené ve věcech kriminální služby Ústřednímu pátracímu oddělení četnictva v Praze a ve věci bezpečnostní služby četnickému oddělení. Služební psi byli využíváni státními policejními úředníky. Železniční tratě byly chráněny v roce 1935 oficiálně zřízenou Ozbrojenou ochranou železnic. Později byly zřizovány Ozbrojené strážní oddíly železnic. Od března roku 1935 začali být služební psi

používání u Finanční stráže. Za protektorátu bylo využívání služebních psů zredukováno. [7, str. 92, 98; 8]

Po roce 1945 došlo k obnovení používání služebních psů ozbrojenými složkami a dalšími útvary. Služební psi se po roce 1951 stali součástí pohraničních rot Pohraniční stráže. V armádě působili psi jen u některých specificky zaměřených útvarů, například u ženijního vojska na odklizení minových polí, ale hlavně byli využíváni ke strážní službě. Ochrana železnic v poválečné době byla především v kompetenci nově zřízeného Sboru národní bezpečnosti a Československé armády, jejich úkoly se vztahovaly zejména k pašování odcizeného majetku z pohraničí a černému obchodu. V roce 1974 vznikl Sbor ochrany železnic, který využíval služební psy krom strážní služby také k pachovým pracím k potírání trestné činnosti při železniční přepravě. [7, str. 203, 204, 338; 8, str. 459, 460]

Služební psi pro potřeby Sboru národní bezpečnosti byli zajišťováni především z vlastního chovu. O jejich výcviku a využívání rozhodoval I. odbor Hlavní správy Veřejné bezpečnosti. Pro výkon služby byli psi rozděleni na obranné, využívané hlídkovými pracovníky ve městech, pracovníky obvodních a okresních oddělení Veřejné bezpečnosti a psovody pohraničních oddělení a při eskortách a hlídání vězňů, a na psy pátrací, využívané referenty – psovody a psovody pohraničních oddělení zejména k pátrání po pachatelích, po pachové stopě zanechané pachatelem na místě činu, k vyhledání pachatele podle pachové stopy, věci nebo nástroje, ke ztotožnění dvou předmětů podle shodnosti pachů, ke ztotožnění osoby pachatele dle pachu zajištěného předmětu, k vyhledání předmětů pachatelem odhozených nebo ztracených, k pátracím akcím po pohřešovaných. Pes musel prozkoumávat úkryty pachatelů v denní i noční době. V 80. a 90. letech, díky sofistikovanosti pachatelů a nárůstu trestných činů souvisejících s drogovou problematikou, zbraněmi, organizovaným

zločinem a dalšími druhy trestné činnosti, bylo nutné cvičit psy mnohem precizněji a specializovaněji v různých oblastech. Tento trend stál za zrodem psů – specialistů. Objevují se psi na vyhledávání omamných a psychotropních látek, lidských ostatků, detekci zbraní a výbušnin. Rozdělení psů na pátrací a obranné, které bylo platné téměř od začátku služební kynologie, přestalo mít význam. [7, str. 168–172]

Na konci padesátých let ve spolupráci Speciální školy pro služební psy Svazu sovětských socialistických republik a Německé demokratické republiky začala být vyvíjena metoda pachových konzerv. V tehdejší Československu začala být tato metoda realizována v roce 1973 a využívána v praxi od roku 1974. V roce 1977 byla vydána Směrnice pro využívání pachových konzerv ve Sboru národní bezpečnosti, přičemž šlo stále o utajovanou metodu, určenou pouze pro operativně pátrací činnost. 28.2.1989 byla odtajněna Směrnice pro využívání pachových konzerv a v listopadu 1989 byla odtajněna celá metoda pachových konzerv. V roce 2003 byla metoda pachových konzerv přejmenována na metodu pachové identifikace (MPI). [8, str. 390–412]

Celní správa se výcvikem služebních psů začala zabývat až po roce 1972. Služební psi byli nejdříve používáni jako obranní a pátrací a k vyhledávání osob nelegálně překračujících státní hranice, později byli používáni v oblasti vyhledávání omamných a psychotropních látek. Celní kynologové měli mezi prvními v Evropě vycvičené psy na vyhledávání cigaret a tabákových produktů, volně žijících ohrožených druhů živočichů a planě rostoucích rostlin, dále disponuje psy cvičenými na detekci zbraní, střeliva a výbušnin. [8, str. 555, 556]

Ve spojitosti s bojem proti terorismu dochází po roce 2001 ke světovému trendu obnovování výcviku služebních psů v armádních složkách. Tento trend využívání služebních psů v armádě je také zařazen do Armády ČR. Krom psů

hlídkových a strážních, používaných v armádě, bylo započato s výcvikem psů na detekci výbušnin a zbraní. [7, str. 363–365]

2.3 Vývoj záchranné kynologie

První případy o psech, využívaných ve smyslu záchrany lidských životů, jsou zmíněny od roku 1698 z prostředí Alp. Další případy o používání psů na vyhledávání a záchranu osob z prostředí Alp se datují k roku 1800. Šlo o psy chované mnichy v hospici. Psi dohledávali ztracené lidi ve sněhové bouři, mlze, ve tmě a po svých stopách se vrátili pro pomoc a pozornost mnichů vzbudili štěkáním. Podle štěkání a opakovaného běhání dopředu a zase zpátky navedli mnichy na ztracené cestující. [9]

Z horského prostředí Krkonoš jsou zmínky o použití psů při vyhledání osob po pádu laviny v roce 1773 v Hrazeném potoce a poté v roce 1935, kdy psy do záchranné akce nasadila armáda. Třicátá léta 20. století jsou považována za počátek v aktivním používání psů evropskými záchrannými organizacemi. [10]

Na přelomu 19. – 20. století v Německu, Anglii a Francii začali být psi využíváni ke hledání uprchlých vězňů. Ke konci 19. století byli psi používáni při záchranných misích ve válečných dobách, a to hledáním zraněných vojáků, a v mírových dobách pátráním po pohřešovaných. Britská armáda začala používat speciální jednotku sanitních psů pod vedením generála Von Blumentha. Byly používány tři základní metody vyhledání zraněného. Jedním ze způsobů bylo běhání psa mezi psovodem a raněným, při další metodě zůstával pes u raněného a při poslední metodě byl pes na dlouhém vodítku a psovod následoval psa k raněnému. Nález raněné osoby pes označil štěkáním, případně jiným psovodovi srozumitelným způsobem. Pro výcvik byli používáni psi klidnější a jemnější, kteří nezačnou ihned zlostně štěkat, a to hlavně z důvodu

vyvolání nepřátelské střelby. Proto byly vybírány především feny. Co se týká preferencí plemen k výcviku, byly upřednostňovány především kolie, bloodhoundi, němečtí ovčáci, belgičtí ovčáci, dobrmani, erdelteriéri, přičemž každá země preferovala jiné plemeno. [9]

Oddíly sanitních psů existovaly v řadě armád již před vypuknutím I. světové války a tento výcvik pokračoval i v jejím průběhu. Počty vycvičených psů však byly nízké a nedostačovaly daným potřebám. V rámci sanitní služby psi vyhledávali raněné a zahynulé vojáky. Jelikož se za I. světové války na válečných

frontách často využívaly bojové plyny, museli být psi, z důvodu jejich ochrany, vycvičeni na nošení plynových masek.

Obrázek 1 Sanitní psi [7, str. 330]

Jelikož se sanitní psi na válečných polích osvědčili, věnovala se jejich výcviku v poválečném období většina evropských armád. I u nás byla v roce 1920 v Kostelci nad Orlicí založena škola pro výcvik sanitních psů. Ale díky tehdejší špatné předválečné strategii výcvik sanitních psů po roce 1933 zanikl. Československá armáda neměla v roce 1938 vycvičené žádné sanitní psy, avšak program na jejich výcvik byl připraven a v případě potřeby mohli být psi v poměrně krátkém čase intenzivního výcviku připraveni. Sanitní psi byli využíváni i v druhé světové válce, v mnohém k podobným účelům jako v předešlém období, ale zejména k vyhledávání raněných a osob v troskách domů po náletech. Československá armáda zavedla opětovně výcvik sanitních psů do svého programu po roce 1945. Po roce 1955 byl výcvik sanitních psů

ukončen. Důvodem byla hrozba atomového konfliktu, při kterém se v případě globálního napadení se sanitními psy nepočítalo. [7, str. 328-333, 337, 338]

2.4 Novodobá záchranářská kynologie

V Holandsku v roce 1961 byla na popud českého emigranta J. R. Tomana utvořena první mezinárodní brigáda záchranných psů na vyhledávání zasypaných osob. Psi byli vycvičeni dle vlastní metodiky výcviku vedoucího holandské brigády J.R. Tomana. Tento specializovaný oddíl psovodů působil při zemětřeseních v Peru v roce 1963 a v Chile v roce 1965, kde pomáhali najít zavalené oběti. [4, str. 2]

Zemětřesení v Chile v roce 1965, které pod sutinami z hliněných domků zasypalo stovky obětí, započalo epochu moderní záchranářské kynologie nejen ve světě, ale i v tehdejší Československu. [1]

Prvním a současně historicky nejstarším členským subjektem Svazu záchranných brigád kynologů ČR, který začal působit na území České republiky v záchranářské činnosti, byla I. československá brigáda záchranných psů, která byla založena 2. května 1968. Její působnost byla stanovena na jeden rok, a to jako projekt Základny rozvoje uranového průmyslu a byla určena pro potřeby ochrany horníků v uranových dolech. [11; 7, str. 84]

V roce 1972 v Českém Krumlově byla založena II. československá brigáda záchranných psů, která se později transformovala v Jihočeskou brigádu Svazu záchranných brigád kynologů ČR. Tato brigáda byla postupně zastřešována organizacemi Československý červený kříž, Svaz chovatelů, Svazarm, Asociace technických sportů, Český kynologický svaz. Po roce 1989 byla brigáda začleněna do Svazu záchranných brigád kynologů. [7, str.84]

2.5 Organizace a útvary působící v záchranné kynologii v České republice

2.5.1 Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

V roce 1990 byla ustanovena samostatná záchranná organizace – Svaz česko-moravsko-slezských záchranných brigád kynologů, který byl následně na dalším sjezdu přejmenován na Svaz záchranných brigád kynologů České republiky (dále SZBK ČR). SZBK ČR patří mezi nejpočetnější organizace zabývající se výcvikem a aktivním využitím záchranných psů. Svaz se stal členem mezinárodní organizace International Rescue Dog Organization (dále IRO), kde je jedním z neaktivnějších a je zařazen do nejvyšší kategorie – „organizace SZBK ČR pro nasazení“. Dále je SZBK ČR členem Českomoravské kynologické unie. SZBK ČR je na základě dohody o plánované pomoci na vyžádání dle § 21 zákona č. 239/2000 Sb. o IZS je ostatní složkou IZS. [2] SZBK ČR se skládá ze čtrnácti regionálních brigád, jejichž uspořádání odpovídá struktuře krajů v České republice. Vedení svazu je voleno celostátním sjezdem na pětileté období. Za činnost a vedení SZBK ČR zodpovídá sedmičlenné prezidium svazu, které je výkonným orgánem svazu ve zvoleném pětiletém období. Nejvyšším orgánem svazu v období mezi sjezdy je plénum svazu, složené z členů prezidia a statutárních zástupců všech krajských brigád. [11; 2]

Svaz záchranných brigád kynologů disponuje Pohotovostní jednotkou SZBK ČR, která je sestavována a průběžně doplňována z momentálně nejlépe vycvičených členů svazu. Pohotovostní jednotka je připravena k zásahům v ČR a v zahraničí. Někteří členové SZBK ČR jsou držiteli kynologických atestů Ministerstva vnitra - generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále MV-GŘ HZS ČR). [12]

2.5.2 Kynologická záchranná jednotka České republiky

Kynologická záchranná jednotka České republiky (dále KZJ ČR) působí jako samostatný subjekt od roku 2005. Historie záchranné jednotky spadá do roku 1989, kdy působila jako Záchranná brigáda kynologů města Brna a kdy byla v letech 1997 až 2005 součástí Svazu záchranných brigád kynologů ČR. Kynologická záchranná jednotka ČR je spolkem zabývajícím se výcvikem a praktickým využitím záchranných psů. Hlavními specializacemi, kterými se KZJ ČR zabývá, jsou vyhledávání osob v sutinách a pátrání po pohřešovaných osobách v terénu. Sezónně v létě tréninkem záchrany osob na vodních plochách a v zimě absolvováním lavinového soustředění. Okrajově se KZJ ČR zabývá záchranným stopováním. Kynologická záchranná jednotka ČR je členem IRO a FCI (Mezinárodní kynologická federace). [13]

Smluvními partnery KZJ ČR v regionu jsou Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje a Československý červený kříž, Policie ČR. KZJ ČR v současné době disponuje psy atestovaným u MV-GŘ HZS ČR. Psovodi KZJ ČR jsou připraveni k zásahům v České republice, ale i za hranicemi státu, kde v minulosti zasahovali. [14]

2.5.3 Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje České republiky

Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje České republiky je občanským sdružením kynologů, které je zaměřeno na praktické využití záchranných psů. Brigáda má čtyřiceti dvouletou tradici ve výcviku a praktickém využívání záchranných psů, je členem mezinárodní záchranné organizace IRO a podpisem dohody o plánované pomoci na vyžádání s MV-generálním ředitelstvím HZS se stala ostatní složkou Integrovaného záchranného systému České republiky. Brigáda disponuje psovody s atesty MV-GŘ HZS ČR, a to na plochy i sutiny. Výcvik v rámci brigády, kromě sutinového a plošného

vyhledávání, je prováděn i v záchranném stopování, vodní záchrany a vyhledávání v lavinách. Brigáda kynologů Jihomoravského kraje ČR celoročně spolupracuje s Hasičským záchranným sborem (dále HZS) Olomouckého kraje, spolupracuje se složkami integrovaného systému jak při cvičeních, tak při praktických nasazeních. [15]

2.5.4 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Ve Sdružení hasičů Čech Moravy a Slezska (dále SH ČMS) jsou organizačně začleněna i družstva psovodů záchranných psů. Zakládajícím družstvem záchranných psů pod Sdružením dobrovolných hasičů je družstvo psovodů Sboru dobrovolných hasičů (dále SDH) Hejnice, které vzniklo v roce 2000, a to především z důvodu potřeby praktického využití záchranných psů. Aktuálně je ČR vedeno dvanáct kynologických družstev organizačně začleněných ve Sdružení dobrovolných hasičů. Kynologická družstva SDH se zabývají výcvikem záchranných psů a přípravou psovodů pro praktické nasazení a stěžejním úkolem je využití akceschopných psů v praktických záchranných akcích. Organizační struktura kynologických jednotek se řídí dle přílohy Metodického pokynu starosty SH ČMS č. 2/2017 ze dne 23. března 2017, k provádění přípravy odbornosti SH ČMS v oblasti psovodů záchranných psů [16]. Družstva psovodů působí v daném regionu jejich působiště, ale jsou schopni zasahovat v rámci celé České republiky, a i v zahraničí. Některá družstva záchranných psů SH mají v týmu psovody s atestem na sutinové a plošné vyhledávání. Týmy psovodů SDH se speciálně vycvičenými psy jsou využívány všemi složkami integrovaného záchranného systému. V březnu 2017 vzniklo u Jednotky SDH Hejnice první družstvo psovodů se specializací na plošné vyhledávání v České republice. [17; 18]

2.5.5 Sirius

Nezisková organizace Sirius, z.s. vznikla v roce 2012. Hlavní spolek Sirius z.s. má dva pobočné spolky - Sirius Rescue Pardubice a Záchranná kynologická služba Poodří. Sirius se aktivně věnuje výcviku záchranných psů a jejich aktivního zapojení do praktických nasazení, ale současně se ve velké míře věnuje vzdělávání a informovanosti veřejnosti o možnostech využití záchranných psů v praxi. Členové organizace si sami volí oblast výcviku psa, a to plošné vyhledávání osob, vyhledávání osob v sutinách, výcvik na vodních plochách, stopování. Kynologové ve sdružení mají atestované psy MV-GŘ HZS ČR jak v sutinovém, tak v plošném vyhledávání. Členové sdružení se zúčastňují pátrání po pohřešovaných osobách v České Republice i v zahraničí. [19; 20]

2.5.6 Horská služba České republiky

Z důvodů narůstajících nároků na jednotné velení při záchranných činnostech v horských oblastech byl před zimním obdobím roku 1934 v Krkonoších vytvořen samostatný záchranný sbor s šesti oddíly. Organizovaná a jednotně vedená Horská služba v českých horách byla založena 12. května 1935 v Krkonoších, kdy bylo zřízeno pět stanic. Po roce 1945 fungovala Horská záchranná služba v Krkonoších a postupně i v dalších horských oblastech. 1. prosince 1954 došlo ke sjednocení Horské záchranné služby a Tatranské horské služby a byla ustanovena Horská služba s celostátním působením, která fungovala až do roku 1990. [10]

V roce 2001 vzniklo občanské sdružení Horská služba České republiky jako jeden právní subjekt zaštiťující jednotlivé horské oblasti, které do té doby měly samostatnou právní subjektivitu a byly sdruženy ve Sdružení Horských služeb ČR. 1. 1. 2005 vzniká na základě rozhodnutí vlády obecně prospěšná společnost Horská služba ČR, kterou založilo Ministerstvo pro místní rozvoj a která přebírá

odpovědnost za činnost horské služby v České republice. Horská služba ČR, o.p.s a Horská služba ČR z.s. zajišťují veškerou činnost horské služby v ČR. [21]

Výkon činnosti Horské služby je zaměřen zejména na vytváření a zjišťování podmínek pro bezpečný pohyb návštěvníků na horách, zajišťování první pomoci a transportu raněným osobám. Horská služba ale hlavně organizuje a realizuje pátrací a záchranné akce v horském terénu. Záchranářští psi jsou využíváni pro vyhledávání lidí z lavin a při pátrání po nezvěstných a zbloudilých turistech. [22]

Horská služba se nezabývá jen výcvikem záchranných psů, ale také pravidelně pořádá kurzy a cvičení pro psovody a lavinové psy. Umožňuje součinnost v oblasti výcviku v horských terénech organizacím zabývajících se výcvikem záchranných psů. Cvičí s psovody jiných organizací jak z České republiky, tak i ze zahraničí.

Kynologové Horské služby zapůjčují svého psa k výkonu služby na základě smluvního vztahu mezi psovodem a vedením horské služby. Kynolog zařazený jako psovod u horské služby musí být jejím členem. Psovodi Horské služby působí většinou jako dobrovolní členové, pracovní náplň psovoda je nadstavbou k hlavní činnosti záchranáře. Psovodi Horské služby mají pro výkon služby svou akreditovanou zkoušku – PSOVID HORSKÉ SLUŽBY, která dostatečně prověří schopnosti psovoda a psa pro samostatné a společné pátrání v horském terénu. [10]

2.5.7 Policie České republiky

Policie ČR (dále PČR) má propracovaný systém výchovy, výběru a výcviku služebních psů. Odbor služební kynologie a hipologie při Policejním prezidiu na celorepublikové úrovni zabezpečuje a kontroluje odbornou přípravu psovodů

se služebními psy, je garantem všech kynologických vzdělávacích kurzů, určuje zaměření výchovy a výcviku služebních psů a řídí chov psů u Policie České republiky. Na základě smluv s jinými ozbrojenými sbory v České republice zabezpečuje jejich odbornou přípravu. [23]

Na úrovni každého Krajského ředitelství příslušného kraje a hlavního města Prahy jsou oddělení služební kynologie. Psovodi se psy jsou také zařazeni u cizinecké policie a ochranné služby. Kynologické týmy u příslušných oddělení služební kynologie jsou složeny ze skupiny základních kynologických činností, přičemž psi z této skupiny jsou takzvaně všestranně využitelní a provádějí potřebné úkony vyžádané jednotlivými útvary v souvislosti s trestnou činností, v rámci signálů ostrahy objektů, při narušení veřejného pořádku, při pátracích akcích a dále v souvislosti s preventivní hlídkovou službou na místech možného výskytu páchaní trestné činnosti. Takto využívání služební psi jsou zařazeni do kategorie základních policejně kynologických činností. Dále součástí oddělení služební kynologie jsou psovodi se psy, kteří se specializují na vyhledávání návykových látek, výbušnin a zbraní, akcelerantů hoření a lidských ostatků. Tito služební psi jsou zařazeni do kategorie speciálních policejně kynologických činností. Do kategorie odborné kriminalisticko-technické činnosti patří metoda pachové identifikace. [24]

Výkon služby se služebním psem může provádět psovod s odbornou způsobilostí pro příslušný druh policejně kynologické činnosti a se služebním psem s platným atestem. Atest psovod se služebním psem získá přezkoušením po absolvování vzdělávacího nebo výcvikového kurzu ve výcvikovém středisku, nebo mimořádným přezkoušením před komisí u útvaru, kde je psovod se služebním psem zařazen. Pro získání nebo prodloužení atestu je pro každou kategorii stanoven soubor cviků prověřujících psovoda se služebním psem. Platnost atestů pro jednotlivé kategorie je jeden nebo dva roky. [25; 26]

Psovodi se služebními psy jsou přítomni téměř každé pátrací akce. Využití policejních psovodů se psy má v pátracích akcích své výhody. Policisté jsou znalí pátrací práce v terénu a jejich plošné rozdělení po celé republice umožňuje téměř okamžité nasazení do akce. [4, str. 96] Psovod se služebním psem je na konkrétní policejní kynologickou činnost vysílán vedoucím nebo pracovníkem příslušného operačního střediska policie. Na operačním středisku je k dispozici aktuální seznam psovodů se služebními psy. [25]

2.5.8 Městská a obecní policie

Při plnění úkolů strážníků jsou u obecní či městské policie využíváni i služební psi, určení především pro hlídkovou a strážní činnost. Psy využívají převážně statutární města a hl. město Praha, psovodi Městské policie hlavního města Prahy a Městské policie Ostravy se věnují i záchranářskému výcviku psů. [4, str. 97]

Psovodi a služební psi sloužící u městské policie musí splňovat odbornou kvalifikaci. Odborná způsobilost psovodů a služebních psů městské policie je upravena v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 43/2003 ze dne 28. března 2003, kterým se stanoví postup Policie České republiky při zajišťování výcviku strážníků obecní (městské) policie k výkonu oprávnění a používání donucovacích prostředků. [27] Zkouška odborné způsobilosti psovoda je skládána ve výcvikových střediscích Policie ČR před komisí Policie ČR. Osvědčení služebního psa probíhá v rozsahu cviků poslušnosti a cviků obrany. Osvědčení služebního psa o způsobilosti pro výkon služby u městské policie je platné dva roky. [6]

Kynologie u Městské policie hlavního města Prahy

Psovodi se služebními psy působí u Městské policie hlavního města Prahy od října 1992. Útvar psovodů je složen z hlídkové služby a ze záchranné

kynologické skupiny. Hlídková služba je používána při bezpečnostních opatřeních a součinnostních akcích a běžně spolupracují s Policií ČR při nasazení v terénu. Od roku 2004 je součástí Útvaru psovodů Městské policie hlavního města Prahy záchranná kynologická skupina, jejíž působnost je pro celou Českou republiku. Hlavní město Praha má s generálním ředitelstvím HZS ČR uzavřenou dohodu o plánované pomoci na vyžádání a podle § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému [2], kdy se Městská policie hlavního města Prahy stala ostatní složkou IZS a byla zahrnuta do Ústředního poplachového plánu IZS. [6] Městská policie Praha (dále MP Praha) má v současné době čtyři kynology s atesty MV-GŘ HZS ČR, kteří jsou zároveň zařazeni v USAR odřadu.

Skupina kynologie IZS u Městské policie Ostrava

Skupina kynologie IZS u Městské policie Ostrava vznikla v roce 2006. Dne 12. 6. 2007 byla uzavřena mezi HZS Moravskoslezského kraje a statutárním městem Ostrava dohoda o plánované pomoci na vyžádání. Na základě této dohody se Městská policie stala ostatní složkou IZS podle § 4 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. [2] Městská policie má nepřetržitě k dispozici dostupného kynologa se záchranným psem, kterého je schopná vyslat na místo mimořádné události. Kynologická skupina v současné době disponuje psy s atestem MV-GŘ HZS ČR na sutinové vyhledávání a psem s atestem MV-GŘ HZS ČR na plošné vyhledávání a kynologem zařazeným v USAR odřadu. [28]

2.5.9 Hasičský záchranný sbor České republiky

K úkolům Hasičského záchranného sboru České republiky (dále HZS ČR) mimo jiné patří i poskytnutí účinné a včasné pomoci při mimořádných událostech, kdy je nutná záchrana a vyhledání osob ze sutin zřícených objektů

a budov a poskytnutí sil a prostředků Policii ČR při pátrání po pohřešovaných osobách v terénu. [3]

Pro vznik kynologické služby u HZS byly vytvořeny podmínky pro psovody, kteří se záchranářské kynologii věnují ve svém volném čase, ze své vlastní vůle. Psovodem hasičského záchranného sboru se stává příslušník nebo zaměstnanec HZS, který je v systemizaci pracovních míst služebně zařazen v rámci kynologické služby u organizační složky HZS, nebo s ním byla uzavřena smlouva o užívání psa k výkonu služební povinnosti. Zároveň souhlasí s podmínkami, které vyplývají z povinností psovoda, přičemž jeho služební povinnosti plynoucí z jeho služebního místa nejsou dotčeny. Povinnosti, které plynou z funkce psovoda, jsou zohledněny v rámci služební činnosti. Psovodem HZS se také může stát externista, se kterým byla uzavřena dohoda o pracovní činnosti k výkonu záchranářské kynologie. [29]

Psovod se služebním psem provádí výcvik pro nasazení do praktických situací. Jedná se o kategorie praktického využití služebního psa, která je stanovována na dva roky na základě přezkoušení před komisí. Mezi kategorie praktického využití psa patří sutinové vyhledávání, plošné vyhledávání. Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 41/2012 ze dne 15. listopadu 2012, kterým se stanoví podmínky pro zřízení služební kynologie u HZS České republiky [29] uvádí další kategorie, kterými jsou: vyhledávání akceleračních hoření, vyhledávání kadaverů, vyhledávání osob v lavinách, ostražování objektů, přičemž tyto kategorie nebyly u HZS ČR v praxi nikdy zařazeny. Na základě dohody jsou v těchto specializacích využíváni služební psi Policie ČR. Pro splnění kategorie sutinového a plošného vyhledávání je nutné splnit kynologický atest MV – GŘ HZS ČR. [29]

Psovod HZS je po dohodě s organizační součástí HZS a generálním ředitelstvím HZS zapsán v seznamu kynologů zařazených do mezinárodních záchranných operací. [29]

2.5.10 Záchranný útvar Hasičského záchranného sboru ČR

Záchranný útvar HZS ČR (dále ZÚ HZS ČR) je začleněn do struktury Hasičského záchranného sboru, je centrálně vedenou zálohovou jednotkou GŘ HZS ČR. Úkoly a zaměření Záchranného útvaru HZS ČR jsou v oblasti záchranné a humanitární činnosti a v oblasti školící a výcvikové. Záchranný útvar disponuje jednotkami, které jsou předurčeny k nasazování při mimořádných událostech velkého rozsahu, zejména živelných pohrom. V rámci své činnosti má i družstvo kynologů. [30]

2.5.11 Armáda České republiky

Výcvik služebních psů probíhá ve výcvikovém zařízení Armády České republiky k plnění služební kynologie pro resort Ministerstva obrany v Centru vojenské kynologie Chotyně (dříve pod názvem veterinární základna Grabštejn u Hrádku nad Nisou). Zde se provádí výcvik psů dle kynologických odborností pro všechny vojenské útvary resortu Ministerstva obrany, které využívají služební psy pro hlídkovou činnost a speciální práce (vyhledávání výbušnin a zbraní). Probíhá zde výcvik psů i pro další organizační složky státu na základě meziresortních smluv, včetně přidělování a obhajob kategorií služebním psům na základě úspěšného vykonání závěrečných zkoušek. Vycvičení služební psi dle požadovaných kategorií jsou vysíláni i do zahraničních operací. V minulosti Armáda ČR cvičila služební psy i záchranným směrem, ale v současné době tento výcvik již neprovádí. [31]

2.6 Mezinárodní organizace záchranných psů

IRO - International Rescue Dog Organization, v překladu Mezinárodní organizace záchranných psů, je celosvětová organizace zastřešující 116 národních záchranářských organizací ze 42 zemí všech kontinentů. IRO vznikla v roce 1993, sídlí v Salzburgu a je členem FCI. IRO zaručuje kvalitu výcviku záchranářských psů a jako partner Organizace spojených národů může rychle zasahovat při velkých katastrofách v mezinárodním rozsahu. Na základě těchto zkušeností má možnost rychle reagovat na situace a problémy přímo z praxe a poté na jejich aplikaci do výcviku. Cílem IRO je, aby měla každá členská organizace dostatečný počet záchranných týmů - psovoda a psa. [32]

IRO pořádá zkoušku praktického použití psa (IRO atest), po jejím úspěšném absolvování získá psovod se psem certifikát - osvědčení o připravenosti na mise. IRO atest opravňuje psovoda k praktickému nasazení na mezinárodních záchranných akcích.

2.7 Záchranářský pes

2.7.1 Volba psa

Výběr pracovního psa by neměl být podle plemene či podle rodokmenu, ale podle schopností a povahových vlastností každého jednotlivce. Dále by výběr psa měl být orientován podle typu výcviku a pracovního vedení. Každý pes má odlišné predispozice, kterými jsou: pracovní vlohy, chuť k práci, temperament, fyzická schopnost a zdatnost pracovat. Pracovní vlohy spolu s chutí pracovat jsou parametry, které jsou ve výcviku výhodou. Mezi faktory, které mohou být pro psa omezujícími, jsou například krátké nohy a dlouhé tělo jezevčků, psi malého vzrůstu, psi bez osrstění a další fyzické omezující rysy. Pro záchranářskou kynologii jsou nejčastěji používána lovecká plemena, honiči,

pracovní plemena a psi ovčáctí. Tito psi mají fyzické předpoklady v náročných pracovních podmínkách, stejně tak jako touhu dělat záchranářskou práci. U loveckých plemen platí v počátku jedno omezení, je nutné eliminovat jejich lovecký pud vyhledávat zvěř, a to zvláště při plošném hledání. Další využívaná plemena jsou chodští psi, kelpie, knírači, dobrmani, rhodéští ridgebackové, erdelteriéri a také kříženci. [9]

Při výběru psa je také nutné přihlídnout ke zdravotnímu stavu a omezující zdravotní predispozici konkrétního plemene, potažmo určitého chovu a k možné náchylnosti k určitým zdravotním problémům. V případě výběru psa bychom měli zohlednit i povahové vlastnosti psa či plemene. [33]

2.7.2 Okolnosti výchovy psa

Výcvik se psem může být započat v každém věku. Obecně ale platí, že jakýkoliv výcvik se psem je lepší začínat od jeho útlého věku. Totéž platí i pro záchranářskou práci. Psa je nutné vychovávat a formovat již od štěněte. Velmi záleží, z jakého chovatelského prostředí štěně pochází. Výchova psa se uskutečňuje již od jeho narození a fáze poznávání a vštěpování probíhá do sedmého týdne věku, proto je toto období nejdůležitější etapou štěněte. Co si v tomto období vtiskne, naučí, vštípí do paměti, to později bývá nevratné a nemožné přeučení. [34]

Fáze socializace je důležitým obdobím ve vývoji a výchově budoucího záchranářského psa. Socializace by měla probíhat v rozličných prostředích, typech terénů, dopravních prostředcích. Pes by měl být přivykán na zvuky aut, houkaček, sirén, na zvířata, na dospělé i děti. Také pohyb mladého psa v jeho budoucím pracovním prostředí je přínosný pro získání jeho jistoty, avšak s eliminací možného úrazu. Je nutné se psem budovat vzájemný vztah, založený na důvěře, důvěře budoucího záchranářského psa v psovoda. Pro dosažení

optimálních výchovných a výcvikových postupů je také nutné v psovi vzbudit zájem o společnou spolupráci a snažit se zajistit, aby požadovaná práce byla pro něj zálibou. Tyto principy je vhodné budovat již ve štěněčím věku. Vždy je lepší vhodnou a cílenou výchovou a výcvikem problémům předcházet, jelikož chybná výchova a přístupy v mládí mohou být překážkou pro pozdější výcvik a práci psa. Výchova a působení prostředí mohou mít na psa během jeho prvního roku větší vliv než genetická výbava, a proto by měl v tomto období vyrůstat v příznivých podmínkách. [34, str.41; 4, str. 37; 33, str.18]

2.7.3 Výcvik a učení psů

Ve výcviku psa jde vlastně o to naučit ho požadovanému chování v určitých podmínkách. Proces učení psa je vlastně rozvoj a upevnění jeho vrozené učenlivosti, vloh a schopností. Je hodně cest, jak toho dosáhnout, ale vždy je nutné, aby měl pes z výcviku radost a odnášel si z učení pozitivní zkušenost. [34, str.40]

V procesu učení psů jsou rozlišovány dva principy, a to klasické, někdy se mu říká Pavlovovo podmiňování, a operantní podmiňování. Klasické podmiňování je učení s pomocí klasických podmíněných reflexů, které bylo poprvé popsáno I. P. Pavlovem. Pavlov, než psovi předložil jídlo, zazvonil, po několikerém opakování pes začal slintat i při samotném stimulu – zvuku zvonku. Pes nemá nad těmito reakcemi kontrolu, stávají se z nich podmíněné reflexy. Šusta se v kapitole *Býti naučen se o klasickém podmiňování vyjadřuje „živočich se naučí to, co mu nácpe do hlavy“*. [35, str. 11] Operantní podmiňování je proti klasickému podmiňování vědomé, kontrolované chování, kdy se pes učí z následků svého jednání. Poznatky z výzkumů prováděných v minulosti ukazují cestu ve výcviku zvířat na principu operantního podmiňování a též daly základ využívání behaviorálního přístupu při výcviku. Princip způsobu učení

operantním podmiňováním Šusta vyjadřuje slovy: „Živočich se naučí dělat to, co mu přináší užitek a přestane dělat to co se mu nevyplatilo“. [35, str. 11]

Ve výcviku psa to znamená, že chování, které se mu vyplatilo, přineslo pozitivní výsledek. Pes získal něco, co je mu příjemné, po čem toužil. Jedná se o pozitivní posílení. V případě, že se pes setká s něčím, co je mu nepříjemné, příště se tomu vyhne. Jedná se o negativní posílení, svým chováním se zbaví něčeho, co je mu nepříjemné, co nechtěl. (aby se pes zbavil tahu obojku na krku přiřadí se k pánovi a tlaku obojku se zbaví). Negativní posílení je proces, při kterém odstraněním něčeho nežádoucího dojde k posílení určité zkušenosti. Do procesů učení psů spadají i tresty. Tresty slouží k potlačení aktuálního chování psa. [35, str. 10- 19; 36]

Jde o jednoduchý způsob učení. Posilovat chtěné chování, dávat psovi postupně těžší úkoly, u nichž udržovat úroveň posilování. Odměna může být pro psa to, co ho motivuje v chování, například jídlo, hračka, hra, pozornost, možnost hry s jinými psy, uvolnění z pozice. Odměnou je tedy vše, co je psovi příjemné, nebo potřebuje ke svému přežití. [36, str. 21]

Důležité je načasování odměny, jelikož „Všechna posílení a tresty se odehrávají tady a teď“. [35, str. 14] Upevňující prvek - odměna - musí přijít po chování, které chceme ovlivnit. Pokud odměna nepřijde včas, hrozí nebezpečí, že bude odměněno jiné chování a tím si pes spojí odměnu s úplně jiným chováním. Zvláštní typ odměny je tzv. jackpot, jde o mimořádnou velikou odměnu, kterou psa odměníme například za cvik, který se psovi povedl, za mimořádný výkon. [36, str. 28]

Při trénování psů jsou používány techniky, dle kterých je možné docílit splnění žádaného chování. Mezi tyto techniky patří: fyzické doteky,

lákání/ovlivňování/, učení pozorováním, úprava prostředí, zachycení chování, shaping /tvarování/, targeting /cílení/. [37]

V procesu výcviku psů je uplatňováno více druhů výcvikových metod. Při výcviku metodou mechanickou je využíváno mechanických nepodmíněných podnětů. Touto metodou lze dosáhnout úplné poslušnosti psa, ale ta je vynucena strachem. Chybí zde radost a motivovanost psa a je narušován vztah mezi psem a psovodem, u některých jedinců může docházet k bázlivým reakcím nebo i k napadání psovoda. Metodou kontrastní je metoda, při které jsou střídány mechanické - nepříjemné podmínky (škubnutí obojkem, tlak rukou) a povzbudivé – příjemné podmínky (pamlsek). Principem této metody je spojitost - donucení a odměna. Další z metod je metoda chuťově dráždivá, při které je pracováno na principu silného povzbuzujícího faktoru v podobě potravy. Tato metoda je využívána u jedinců s markantním vztahem k potravě. Lze ji využít při výcviku stop, kdy v průběhu kladené stopy je přidáván pamlsek a pes jdoucí po stopě si spojí pach - pamlsek. Positivem této metody je utváření kladného vztahu mezi psovodem a psem. Čtvrtou uváděnou metodou je metoda napodobovací, kterou lze využít při učení mladého psa, který napodobuje zvládnutý a ochotně plněný cvik staršího psa (držení aportu). Lze ji využít i ve skupině při nácviku štěkání, při překonávání překážek. Splnění cviku je upevňováno pamlskem, pochvalou. [38, str. 34, 35]

2.7.4 Obecná pravidla výcviku

Výcvik psa je možné realizovat individuální formou, nebo ve skupinovém tréninku vedeného instruktorem. Pro všechny úseky, formy a metody výcviku psa platí obecná pravidla, která by v zájmu dobrého výsledku měla být dodržována.

Při výcviku na psa mluvit klidně, nekřičet, jednat s rozvahou, bez známek nervozity. Dávat psovi jasné, konkrétní zřetelné povely a mluvit jen v případě nutnosti povzbuzení nebo korekce psa, cviky nespojovat s pohyby svého těla. Jednotlivé fáze složeného cviku cvičit samostatně, po zvládnutí jednotlivých cviků tyto následně spojit v celek. S novým cvikem začínat až po zvládnutí předešlého kroku. V případě výskytu výcvikového problému vrátit se minimálně o jeden krok zpět ke cviku, který pes zvládá bez chyby, upevnit tento předchozí krok a následně pokračovat ve výcviku, ale pomalejším tempem. Výcvikovou lekci vždy ukončit v tom nejlepším, když se psovi cvik podaří, z výcvikového prostoru musí odcházet s pozitivním pocitem. Střídat tréninkové prostory, prostředí, necvičit stále na stejném místě a stále stejné pořadí a strukturu cviků. Znamé cviky se psem procvičovat v jiném sledu, pes nikdy nesmí vědět, který cvik přijde. Výcvik dělit na kratší časové úseky. Je lepší cvičit častěji, než zatížit psa méně častým jednorázovým náročným cvičením. Výcvik by měl být veden dle individuálních možností každého jednotlivého psa. Délku, náročnost a intenzitu cvičení volit dle momentálních možností psa. Je žádoucí udržet jej motivovaného a s chutí pracovat. Vyžadovat přesné splnění požadovaného cviku. Kritéria a podmínky cviku nastavit podle aktuální výcvikové situace, například pokud jsou podmínky v prostředí, ve kterém pes pracuje, náročné, je nutné snížit nějaké kritérium, například obtížnost úkrytu. Důvodem je, aby pes měl co největší šanci na úspěch. Ve výcviku postupovat promyšleně, zbytečně s výcvikem nespěchat. Je vhodné vytvořit si výcvikový plán s uvedením cíle výcviku a jednotlivých dílčích kroků. Pes by měl být před cvičením vyprázdněný a minimálně tři hodiny nekrmený. [4, str. 39, 40; 34, str. 148, 149]

2.7.5 Psod

Další stránkou efektivního výcviku je nutný předpoklad dobrého učitele, proto by psod měl ve své osobnostní výbavě disponovat některými nezbytnými vlastnostmi, měl by mít dostatečné kompetence k výcviku, měl by

mít silný osobní zájem na výcviku a formování psa. A hlavně by měl mít kladný vztah k psovi. Mezi žádoucí vlastnosti patří trpělivost, spolehlivost, důslednost, pevná vůle, vytrvalost, aktivita, zodpovědnost, psychická stabilita. Schopnost rychlého rozhodování a rychlých reakcí patří mezi nutné schopnosti psovoda. Nervozita, nevyrovnanost, kolísání hlasu, neschopnost ovládnutí jsou vlastnosti, které mohou brzdit výcvik. Psovod by se měl naučit číst svého psa při práci (navětrání pachů, známky únavy). [33, str. 15, 16]

Psovod by měl mít dostatečné znalosti o prováděné výcvikové problematice a stále se v ní vzdělávat. Cenné postřehy může získat z pozorování probíhajícího výcviku kolegů, které zapracuje do výcviku se svým psem. Důležitým momentem při neúspěchu je nevinit psa, ale sebe a zamyslet se co a jak udělat příště lépe. Měl by umět poskytnout první pomoc lidem i psům. [33, str. 16; 34, str. 44, 45]

2.7.6 Figurant

Psovod si může psa cvičit sám, je ale omezen pouze některými cviky. K výcviku speciálních cviků je nutný pomocník, neboli figurant. Figurant je člověk, který při výcviku simuluje ztracené osoby, je v úkrytu a pes jej vyhledá a označí štěkáním, nebo nějakým jiným způsobem. Může velmi ovlivnit úspěšnost tréninku. Figurant by měl mít zkušenosti s chováním, temperamentem a povahou psů, měl by mít odhad a cit pro danou situaci, co pes v danou chvíli potřebuje. Figurant by měl ovládat práci s odměnami, umět odměnit psa v pravou chvíli a způsobem odpovídajícím povaze psa. Dokázat si se psem dostatečně pohrát. Tón hlasu, jeho výška, hloubka jsou pro práci se psem důležitými vlastnostmi, neboť jásavá hlasitá pochvala může být pro pejska odměnou a povzbuzením v další práci. Každý konkrétní pes potřebuje jiný přístup. Před tréninkem by měl psovod předat figurantovi přesné informace o svém psovi, jak si přeje řešit určitý výcvikový problém, jaký typ ukrytí zvolit,

jak psa odměnit, po jakém počtu zaštěkání, zda odměnit již v průběhu štěkání, nebo až po příchodu psovoda na místo označení. Především u začínajících psů, kteří pracují s figurantem buď takřka u nohy, nebo na krátké vzdálenosti, je nutností, aby figuroval člověk se zkušenostmi, který umí psa dostatečně na sebe navázat, pochválit, případně dostatečně povzbudit, či vydráždit. [33, str. 21, 22]

2.7.7 Práce psa v rámci specializace

Záchranářskou specializaci představuje vyhledávání v sutinách, plošné vyhledávání, vyhledávání v lavinách, záchrana z vody a vyhledávání utonulých, vyhledávání cadaveru, záchranné stopování, vyhledávání předmětů, záchrana na zamrzlé ploše.

Pro všechny typy specializací platí, aby u budoucího psa záchranáře proběhl v rámci konkrétní specializace řádný výcvik. Každá specializace má svá specifika (šíření pachu, terén) a pes při vyhledávání musí pracovat trochu jiným způsobem. Proto je výhodnější, když je pes specialistou pouze na jeden typ vyhledávací činnosti. Pokud ale pracuje jak v sutinách, plochách i vodě, lze zvolit různou povelovou techniku a cílený výcvik na konkrétní činnost.

U psa pracujícího v sutinách není doporučován jeho souběžný výcvik na vyhledávání cadaveru, jelikož v zavalených ruinách jde o čas ve vyhledání co nejvíce živých osob a není žádoucí označování cadaveru, který lze dohledat až po záchraně živých osob. [4, str. 58]

2.7.8 Výcvik psa záchranáře

Výcvik psa záchranáře probíhá celoživotně, není nikdy ukončen, jelikož každý prohledávaný terén či sutina mají jiné podmínky, členitost, vlastnosti, šíření lidského pachu. Pes získává zkušenosti postupně po celý život. Kromě

vyhledávací činnosti, práce s pachem a jiných dovedností je nutností naučit záchranného psa označovat nalezené osoby.

Označení vyhledané osoby může být psem prováděno rozdílnými způsoby, je na volbě psovoda, jaký způsob značení zvolí, avšak v průběhu výcviku by se již nemělo měnit. Při volbě druhu označování je nutné zohlednit schopnosti psa, u štěnat již v době výchovy, než bude započat záchranný výcvik. Dalším hlediskem k volbě označování je typ konkrétní specializace. Pokud bude pes pracovat ve vyhledávání živých osob, předmětů, nebo cadaverů, je vhodné zvolit pro každý typ záchranné práce jinou podobu označování.

Nejběžnějším způsobem označení osoby je štěkání u nalezené osoby. Pes zůstává u osoby a štěká, dokud nepřijde psovod. Dále pes může značit nálezkou. Nálezka je předmět připevněný na obojku, nebo u pasu psovoda, která volně visí do té doby, než pes najde osobu. Poté nálezku uchopí do tlamy a jakoby ji aportuje psovodovi, kterého poté dovede k nalezené osobě. Další ze způsobů označování je hrabání, kdy pes místo štěkání hrabe. Tento způsob značení bývá spojen s nálezem cadaveru nebo při výcviku lavinových psů. Mezi další způsoby označování, které nebývají běžné, patří označení osoby polohou psa, který zůstává u hledané osoby sedět nebo ležet a dále dovedení psovoda k nalezené osobě, kdy se pes po jejím zjištění vrátí k psovodovi, naučeným signálem ho upozorní a přivede k místu nálezu. [33, str. 22-24]

Obecné pravidla výcviku psa byla zmíněna v kapitole 2.6.4. Níže budou popsány velmi zjednodušeně jednotlivé fáze výcviku psa záchranné.

Pro označování figuranta bude uveden nejpoužívanější způsob označování – štěkání. První fází ve výcviku je vytvoření spojitosti mezi štěkáním a odměnou, pes se učí zblízka získat odměnu štěkáním. Druhou fází je motivační hra, kdy figurant odbíhá několik kroků, zastaví se, psovod dává povel k hledání a pes

„na přímo“ vyštěkává figuranta, který psa povzbuzuje. Pes je za danou odezvu - štěkání ihned odměněn. V případě, že pes zvládá vyštěkání na krátkou vzdálenost, pomocník začíná odbíhat na delší vzdálenosti. Mění i polohu svého těla (sed, leh) pro učení nálezu osob v různých polohách. Stále platí motivace psa při odbíhání a jeho odměňování. V další fázi se pes učí hledat figuranta, kterého vidí odbíhat, ale je skrytý - za rohem, stromem. Pes začíná používat svůj nos a učí se hledat člověka podle pachu. Po zvládnutí vyhledání neukryté osoby je přistupováno k nácviku ukrytého pomocníka, a to postupným ztěžováním ukrytí. Následuje nácvik vyhledání částečně zakryté osoby, později zcela zakryté, a kterou pes již neviděl odbíhat, později vyhledávání i více osob. Při výcviku je nutné střídat figuranty – muže, ženy, děti. Náročnost výcviku zvyšovat postupně, především podle ukazatelů, kterými jsou délka vyhledávání, obtížnost terénu, výskyt rušivých vlivů (potravin, zvíř). Je nutné trénovat vyhledávání i ve tmě. Naučit psa správně vyhodnotit teplé úkryty v sutinách, což jsou opuštěná místa s pachem osoby, která již není přítomná. Pes by neměl štěkat na první lidský pach, který zachytí, ale měl by dohledat jeho zdroj co nejpřesněji. [4, str. 42-54, str. 60-72; 39]

2.7.9 Dovednosti a způsobilosti psa

Záchranářský pes musí mít i určité dovednosti a schopnosti. Jelikož je při své práci s nosem v terénu plně soustředěný, musí mít jistotu pohybu v atypickém prostředí. Také musí být ovladatelný a poslušný.

Ze cviků poslušnosti patří přivolání a odložení mezi nejdůležitější cviky. Schopnost jeho přivolání, zvláště ve ztížených podmínkách, nebo při hrozícím nebezpečí, je zásadní. Ovladatelnost v terénech je důležitá pro nasměrování psa do určitých prostor, vysílání dopředu, nahoru, dolů, ale také pro zakázání vstupu do nebezpečných zón. V pracovním prostředí se vyskytuje mnoho rušivých

podnětů, je nutné, aby pes ovládal chůzi u nohy psovoda bez vodítka a nikam samovolně neodbíhal. [4, str. 41]

Aby pes mohl být právoplatným členem záchranného týmu, musí kromě ovladatelnosti a speciálních cviků disponovat i dovednostmi, nutnými pro praktický život psa záchranáře. Patří mezi ně dovednosti přezkušované u zkoušek, ale i ty, které zkouškami ověřovány nejsou, ale přesto musí být součástí jeho života.

Pes nesmí mít problém pohybovat se ve špatně přístupném terénu, ve sklepích, sutinách, v trní, kopřivách, po různých typech materiálů, nesmí mít strach z výšek, vody, zvuků houkaček, sirén, elektrocentrál, davů lidí. Měl by bez problémů snášet manipulaci s ním nejen od psovoda, ale i od cizích osob. Manipulace znamená zvedání psa, jeho přenášení, nasazování náhubku, botiček. Dále by měl zvládat skokové disciplíny, překonání překážky šplhem, přechod přes kladinu a žebřík. Mezi speciální dovednosti nutné pro jednotlivé psy specialisty patří jízda na surfovém prkně, jízda v motorovém člunu, plavání na různé vzdálenosti, které patří do oblasti výcviku ve vodní záchranné kynologii. V horských terénech v rámci lavinového vyhledávání jsou psi cvičeni na jízdu na sněžném skútru, na lanovce i rolbě, na chůzi ve stopě lyží psovoda. [40]

Příprava psa na jízdu motorovým vozidlem, jeho vykládání a nakládání patří mezi primární a nezbytnou dovednost. Praktické využití psů může být spojeno s překonáním velikých dálek nebo různých terénů, je nutné psa s předstihem připravovat na letecký převoz, na převoz v přípojných vozících, na převoz v nákladních vozech, ve vozidlech, přepravujících více psů najednou, a také nácvik přepravy psa na laně a v postroji. [40]

Výsledným efektem nabytých dovedností a výcviku by měl být ovladatelný samostatně vyhledávající pes na stanoveném pracovišti, který neohrozí úspěšnost záchranné akce, ani svoji bezpečnost.

2.8 Posouzení těchto poznatků s vlastním cílem práce

Zjištěné teoretické poznatky, ať už přehled jednotlivých subjektů působících, nebo mající souvislost se záchranářskou kynologií, jejich organizační skladba a zaměření, přehled jednotlivých záchranných specializací, dále uvedené výcvikové postupy a okolnosti výcviku záchranářského psa, směřují k cíli této práce, tj. komplexní posouzení, neboli vzhled na služební a záchranářskou kynologii v integrovaném záchranném systému a dávají základ pro zpracování praktické části.

3 CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je zhodnocení současného systému kynologie v jednotlivých složkách IZS, využití služebních a záchranných psů s převážným zaměřením na úroveň výcviku a využití kynologické služby v praxi.

Dílčím cílem u modelového výcviku je vlastní zjištění, jak dlouho může trvat výcvik psa záchranaře, jeho okolnosti a co výcvik záchranného psa obnáší. Dalším cílem práce je zjistit, jak záchrannářský systém a kynologická služba v Integrovaném záchranném systému funguje.

Na základě teoretických východisek, poznatků zjištěných analýzou, dotazováním pomocí dotazníkového šetření a interview, vlastním výzkumem na modelovém výcviku a jeho komparací s kynologickou realitou, budou identifikovány výhody a nevýhody současného systému záchrannářské kynologie a využitelnost záchranných psů při mimořádných událostech. Z provedených zjištění budou vyvozeny možnosti, které by mohly vést ke zlepšení v praxi.

4 METODIKA

V teoretické části byla vytvořena literární rešerše týkající se přehledu o vývoji služební a záchranářské kynologie a přehledu o organizacích působících zejména v systému záchranářské kynologie. Zdrojem základních informací o této problematice bylo studium koncepčních a odborných dokumentů, právních norem, internetových stránek zúčastněných subjektů, knih. V dalším oddílu teoretické části byly popsány přístupy a okolnosti výběru, výchovy a výcviku záchranářského psa.

Při zpracování praktické části byly použity metody experimentu – modelového výcviku, komparace, dotazníková šetření a rozhovory. Dále metody analýzy, syntézy.

V prvním oddílu praktické části bylo využito vlastního výzkumu, který spočíval v modelovém výcviku provedeném na vlastním psovi. Výstupy z provedeného výcviku byly komparovány s psovody zabývajícími se reálným výcvikem záchranných psů na profesionální úrovni. Komparační metoda je určena ke zjištění typu, stupně, příčin, podobnosti či rozdílnosti dvou nebo více situací. [41, str. 24]

Ve druhém oddílu praktické části probíhalo dotazování formou dotazníkového šetření na zvoleném vzorku záchranářských kynologů. Zvolen byl anonymní nestandardizovaný dotazník s otevřenými otázkami, kterých je využíváno při kvalitativním výzkumu. [41, str. 45] Další fáze dotazování probíhala formou řízených rozhovorů na vybraném vzorku kynologů PČR. Podstatou kvalitativního výzkumu je do hloubky prozkoumat určitý jev, zjistit o něm maximum informací a odhalit a získat názory na zkoumané jevy. [42, str. 24]

Cílem analýzy byl rozbor jednotlivých prvků a souvislostí ve struktuře záchranné kynologie. Z důvodu provádění analýzy systému byla v praktické části provedena analýza dokumentů a částečně rešerše dokumentů, zaměřená na jednotlivé markanty – fenomény záchranné kynologie, které jsou důležité a styčné pro praktickou činnost. Analýza dokumentů patří mezi standardní činnosti jak v kvalitativním, tak kvantitativním výzkumu a je využívána pro doplnění nebo verifikaci poznatků získaných jiným postupem. [43, str. 134, 135]. Na základě zkoumaných jevů byly metodou syntézy formulovány závěry. [41, str. 13] Tyto metody byly prováděny na základě studování odborných dokumentů a periodik, právních norem a známých poznatků z praxe.

4.1 Použité vybavení, výstroj, vzorek pro výcvik

4.1.1 Vzorek – použitý model

Pes plemene Zlatý retriever. Stáří 7 roků. Zdravý - schopný výcviku. Bez zkušeností s výcvikem záchranného psa. Zkušenosti s jiným typem výcviku - všestranně lovecky upotřebitelný pes s úspěšným absolvováním všestranných zkoušek přinášení retrieverů, zkoušek vodní práce, zkoušek lesní práce a podzimních zkoušek. Absolvování tří typů základních zkoušek ze sportovní kynologie a dvou úrovní zkoušek kynologického sportu obedience.

4.1.2 Vybavení psovoda

- Ochranná přilba;
- čelová svítilna;
- pracovní pevná obuv;
- oděv s dlouhým rukávem a kalhotami;
- batoh.

4.1.3 Vybavení pro výcvik

- Pomocníci pro výcvik – figuranti;
- 4 kusy krabiček pro krmivo – odměny;
- krmivo pro odměňování.

4.1.4 Výstroj pro psa

- Obojek s rolničkami;
- vodítko Freestyle pro retrievery.

4.2 Popis vlastní práce

4.2.1 Výcvik

Pro experiment byl zvolen pes v majetku zpracovatele diplomové práce a zároveň pro účely výcviku v jedné osobě i psovoda. Pes má absolvovaný výcvik poslušnosti s nadstavbou dalších zkoušek. Jde o zkušeného psa, který je schopný spolupracovat a učit se novým věcem. Pro výcvikový pokus byla zvolena specializace sutinového vyhledávání. Důvodem zvolení tohoto typu záchranářského zaměření je aktivní lovecký výcvik psa, kde kromě absolvování nejvyšších loveckých zkoušek je aktivním pracovním psem na honech na kachny a bažanty, kde ve volné přírodě dohledává zhaslou a postřelenou zvěř. Jiný typ specializace, zejména vyhledávání plošné, kde pes běžně pracuje s pachem zvěře, se nejevil jako vhodný.

Zvolený cílový záměr výcviku bylo vyhledávání v sutině dle mezinárodního zkušebního řádu IPO-R, který je oficiálním předpisem záchranářských kynologů z celého světa. Byla vybrána nejnižší zkouška - zkouška způsobilosti záchranářského psa - sutiny RH - T E. Tato zkouška se dělí na pachovou práci, poslušnost a dovednosti. Pro účely experimentu byl vybrán nácvik pachové práce, jako stěžejní hledisko nutné k práci záchranářského psa. Poslušnostním

a dovednostním disciplínám nebyla v rámci modelového výcviku věnována pozornost, neboť jejich vykonání patří ve variabilním provedení k obsahu zkoušek, které náš zkušební vzorek již absolvoval a jejich vykonání by po krátké přípravě nemělo být problémem. V příloze 1 je uvedeno plné znění zkoušky RH - T E.

Plán výcviku

Na počátku byl stanoven výcvikový plán jednotlivých kroků a postupů, na jejichž základě by mělo být dosaženo požadované schopnosti psa vyhledat a označit vyhledanou osobu v sutině.

Použití motivace psa - na základě znalosti psa byla zvolena forma motivace potrava. Metody a techniky použité při výcviku – lákání, navádění (luring), zachycení, tvarování (shaping), úprava prostředí, zvolen signál (potvrzovač správnosti cviku) – slovo „výborně“. Spouštěcí signál (povel,) na který pes bude vykonávat požadovanou činnost, byl zvolen slovní signál „revír“ s gestem -ruka, ukazující psovi směr vyhledávání. Situační signál – obojek s rolničkami.

Rozdělení jednotlivých prováděných fází výcviku

- Nácvik označení štěkáním, vytvořením spojitosti štěkání – odměna (potrava);
- nácvik vyhledávání, vytvořením spojitosti štěkání – figurant – odměna (potrava). Nejprve vyštěkávání napřímo s následným odcházením /odbíháním/ figuranta, s postupným zabíháním (za překážky, za roh), kde jej pes nevidí. Postupné prodlužování času před vypouštěním psa, vzdálenosti vyhledávání a ztěžování ukrytí pomocníka;

- k další fázi výcviku přistoupit až po spolehlivém zvládnutí předchozí části výcviku, s postupným ztěžováním náročnosti jednotlivých cviků a postupů.

Výcvikové postupy

V první fázi byl pes učen štěkat na psovoda. K vytvoření spojitosti štěkání – odměna byla určena motivace psa na žrádlo (vařená játra, srdíčka, játrové sušenky). Pro vytvoření spojitosti na krabičku, byl pes párkrát nakrmen z krabičky, čímž došlo k „nabytí motivace“. V momentě, kdy byla zavřená krabička vzdálena od psa, ten na ni nemohl a chtěl z krabičky žrádlo, začal nabízet chování. Toto nabízené chování bylo podpořeno pomocným gestem ruky „štěkej“. Znalosti gesta „štěkej“ bylo využito již z předchozího výcviku. Zvukový projev „štěkání na krabičku“, byl slovně potvrzen „výborně“ a byla dána odměna. Práce pokračovala na principu „zaštěkáš, dostaneš odměnu“. Pomocné gesto rukou pro „štěkej“ bylo postupně odbouráno (vypuštěno z výcviku). Zpočátku bylo odměněno každé jednotlivé štěknutí. Po zachycení chování - okamžité štěkání na krabičku, byl počet „štěkání“ prodlužován s tím, že odměna přicházela až po určitém počtu „štěků“, jejichž počet byl variabilně střídán, aby bylo předcházeno situaci, že pes bude požadovat odměnu po daném počtu zaštěkání (přestane štěkat a bude čekat na odměnu). Také poloha těla psovoda byla variabilní (sed, stoj, leh). Po bezpečném zvládnutí „štěkání na krabičku“ v rukou psovoda bylo přistoupeno k přenesení zájmu štěkání na jinou osobu.

V další fázi bylo přistoupeno ke spojení štěkání na krabičku v rukou figuranta, kde je v principu figurant využit jako motivace, a pomocí figuranta je psovi vysvětlováno hledání. Zde již dochází ke spojování pach člověka – štěkání - odměna. V této fázi výcviku jde o nácvik vyhledávání a označení, prostřednictvím figuranta, jakékoli osoby, ne konkrétní.

V této fázi bylo nejprve zahájeno navázání figurantem psa na sebe. Figurant měl krabičku s potravou u sebe. Pes byl držen za obojek a figurant stojící v blízkosti psovoda láká psa na sebe pomocí odměny v krabičce. Fakticky bylo postupováno jako v případě psovoda, kdy byl pes párkrát nakrmen z krabičky, poté došlo k jejímu zavření. Pes projevil aktivní zájem, naskočilo nacvičené zaštekání – přišla odměna. V další etapě odvádí figurant psa od psovoda, pracuje s ním postupně na delší vzdálenosti od psovoda, opět na principu - zaštekáš - dostaneš odměnu. Vzdálenost od psovoda byla dva až deset metrů. V této fázi byl nácvik zaměřen naučit psa pracovat samostatně a aktivně s jiným – cizím člověkem. Pes pracoval přímo u figuranta, zblízka jej vyštěkával. Po zakončení tréninku byl pes odveden figurantem k psovodovi, nebo byl přiveden psovodem od figuranta.

Další etapou výcviku bylo vyštěkávání „na přímo“ na neukrytého figuranta. Zde již byl do výcviku zapojen slovní signál „revír“ s gestem ruky ukazující směr hledání a situační signál – obojek s rolničkami. Pes u psovoda, figurant odchází od psovoda, při odchodu naláká, nadráždí psa na krabičku se žrádlem. Po několika krocích (5 - 10 - 15 m), kdy je psem vizuálně sledován, zaujímá polohu (sed, stoj, leh) a psa již neovlivňuje. Pes je vzápětí – okamžitě po zaujmutí polohy figuranta, vysílán směrem k figurantovi. Probíhá označení štekáním, následuje odměna. V další etapě došlo ke ztěžování cviku tím, že figurant se začal ukrývat za terénní překážky (kameny, panely) a pes měl částečně umožněn zrakový kontakt. V této fázi se pes učil nalézt a označovat osobu, kterou ještě vidí.

V rámci dalších tréninků začal figurant „odbíhat“ od psa a ukrývat se za roh budovy, za roh vedlejší místnosti, v domácím prostředí jsem k tomuto účelu ukrytí použila lepenkovou krabici. V této fázi se pes začal učit aktivně zapojovat čichové schopnosti. Následně byla prodlužována i délka odbíhání

na 20 - 30 - 40 m. V této fázi stále platí při odchodu figuranta nadráždění psa na potravu v krabičkách, okamžité vysílání psa po odchodu figuranta. V další fázi výcvikového experimentu bylo prodlužování délky dohledávání figuranta až na 70 metrů daleko, a to v terénu rovnějšího charakteru. Při vyhledávání figuranta, odbíhajícího v přímém směru v nenáročném rovném sutinovém terénu, bylo pracováno s variabilitou velikosti prohledávaného prostoru s maximální velikostí 350 m².

Poslední fází výcviku bylo hledání ukrytého figuranta v částečně zakrytém úkrytu (částečně zakrytý prknem, v sutinách s otvorem). V této fázi výcviku již nebyl pes vyslán k hledání okamžitě po odchodu figuranta. Čas, uplynulý po vizuálním kontaktu psa s figurantem před vlastním vypouštěním psa k vyhledávání figuranta, byl postupně prodlužován - od 2 do 10 sekund.

Při výcviku byly také voleny různé druhy úkrytů figuranta - úkryt v pet lahvích, stavební suiny, kdy v tomto případě zvýšení obtížnosti vyhledávání - náročnosti úkrytu v sutinovém terénu, bylo sníženo jiné kritérium – vzdálenost vyhledávání, respektive velikost prohledávaného prostoru.

V rámci výcviku bylo vždy postupováno od jednoduššího ke složitějšímu cviku, a to po jistém zvládnutí předchozí verze. Výuková lekce zpočátku výcviku trvala 5 minut (nácvič štěkání), následně do 10 minut (fáze navazování psa na figuranta, počátky štěkání napřímo), později do 20 minut („odbíhačky“). V průběhu výcviku byly absolvovány i domácí lekce (do 5 minut), kdy bylo upevňováno okamžité označování psovoda. Každý výukový blok sestával ze tří lekcí. Pes absolvoval výcvik po dobu osmnácti týdnů celkem devatenáct výukových lekcí. Na začátku výcvikové lekce byl pro oživení a provázání s minulým blokem výcviku zařazen lehčí, jednodušší cvik, který pes již bezpečně znal z předešlé lekce. Před každou lekcí byly s figurantem určeny jednotlivé

kroky dané lekce a postup pro případ, že pes nebude pracovat dle stanovených kroků. Také bylo dbáno na správné odměňování psa. Aby byl odměněn za označení osoby, bylo nutné dodržet podání odměny okamžitě. Odměna byla podávána figurantem po předem domluveném počtu zaštekání, a to i průběžně před mým příchodem k figurantovi. Každá lekce byla zakončena pozitivně a zdarem psa, to znamená, že pes musel být v dané vykonávané činnosti úspěšný. Po celou dobu výcviku byl psovi těsně před započítím jednotlivé výukové lekce nasazován obojek s rolničkami, využívaný jako situační signál, na jehož základě si pes spojí jednotlivé kroky ve smyslu „aha, dostávám obojek s rolničkami, vím, jak budu pracovat“. Po výukové lekci byl obojek s rolničkami sejmout, pes byl odveden pomocí vodítka. Celý výcvikový proces probíhal za světla.

V příloze 2 diplomové práce je fotografická dokumentace z probíhajícího výcviku.

4.2.2 Sběr dat při dotazníkovém šetření

Dotazníkové šetření bylo určeno pro kynology zabývající se záchrannou kynologií. V rámci dotazníkového šetření byli osloveni o součinnost jednotlivci z kynologických organizací, zabývajících se záchranným výcvikem, a to ze Svazu záchranných brigád kynologů ČR, Kynologické záchranné jednotky ČR, Sirius z.s., Sdružení dobrovolných hasičů ČMS, SAR-DOG CZ výcvik psů a vzdělávání psovodů, Rescue stopaři z.s.

Dotazníky byly distribuovány respondentům formou webového formuláře google a prostřednictvím emailové korespondence pomocí programu Word a Acrobat reader, a to vždy s průvodními informacemi o účelu a anonymitě dotazníku. Distribuce dotazníků také probíhala metodou sněhové koule, kdy zapojení oslovení jedinci z uvedených organizací byli požádáni

o zprostředkování žádosti o vyplnění dotazníků dalším kolegům. Účast respondentů na dotazníkovém výzkumu byla dobrovolná. Všichni oslovení byli ujištěni, že manipulace s nasbíranými daty bude zcela anonymní. Tím byly dodrženy etické zásady.

Anonymní nestandardizovaný dotazník byl vlastní tvorby, formou otevřených otázek. Forma otevřených otázek byla zvolena z důvodu co nejrozsáhlejšího výzkumu problematiky, aby vyhovovala potřebám výzkumu. Odpovědi nebyly přímo nadefinovány, aby tazající neomezoval volbu tázaných pomocí jednotlivých položek v dotazníku, nýbrž, aby bylo možné získat informace o zkušenostech a názorech a do hloubky a co nejobsáhleji prozkoumat daný jev. U některých otázek byly pouze uvedeny možné příklady odpovědí zájmových zkoumaných jevů. Na začátku dotazníku byla pro respondenty instrukce k jeho vyplnění i uvedení možnosti neodpovídat na některou z položených otázek. Součástí dotazníku bylo poděkování od zpracovatele diplomové práce. U dotazníkových otázek byl před jeho aplikací na zkoumanou skupinu proveden pilotní test na skupině kynologů majících vazby k záchranné kynologii. Po provedené pilotní studii a revizi otázek byl dotazník aplikován na zkoumanou skupinu. Dotazníkové šetření bylo realizováno v období od konce ledna 2017 do konce března 2017. Verze dotazníku je přílohou 3 diplomové práce.

Celé dotazníkové šetření bylo zaměřeno převážně na výcvik v systému záchranné kynologie. Od respondentů byl vyplněn celkem 101 dotazník. Jak již bylo výše uvedeno, otázky v dotazníku jsou vzhledem k povaze výzkumu otevřeného charakteru, aby nebyl ovlivňován názor, ani specifikována kritéria odpovědí. Po analýze získaných dat z dotazníku byly pro jejich vyhodnocení a uvedení do grafické podoby vytvořeny jednotlivé skupiny – oblasti odpovědí se stejným tématem a zaměřením. Aby diplomová práce nebyla ochuzena

o cenná data, byly následně uvedeny jednotlivé reprezentativní odpovědi. Číselné hodnoty získané z dotazníku byly přiřazeny podle následujícího klíče. Hodnoty, které potenciálně spadají do dvou intervalů, tzv. hraniční hodnoty, byly zařazeny do intervalu následujícího. Počáteční část otázek v dotazníku byla namířena na časové údaje, a to konkrétně jak dlouho se respondenti věnují výcviku psů obecně, jak dlouho se cvičí v záchranářské kynologii s konkrétním psem a jaké je stáří psa. Data z předmětných otázek byla brána jako anamnestické údaje, které vypovídají jednak o odborné erudici dotazovaných, údaje o délce výcviku a věku psů. Další sekce otázek byla zaměřena na informace týkající se výcviku psů. Další soubor otázek se týká praktických pátracích akcí. Poslední dvě otázky byly zaměřeny na pomyslnou vztahovou oblast, jednak na vztah záchranářský kynolog versus záchranářská kynologie se zaměřením na přínos pro kynology v této kynologické oblasti a poslední otázka je zaměřena na informovanost veřejnosti o systému záchranářské kynologie v České republice.

Sběr dat byl hodnocen v pásmu střední obtížnosti. Kooperace s jednotlivými kynology, kteří přislíbili spolupráci byla výborná, distribuovali dotazníky svým kolegům bez problémů. U dalších oslovených kynologů, u kterých nebyla osobní znalost se zpracovatelem diplomové práce a byli osloveni na základě telefonického kontaktu, nebo emailové korespondence, byla spolupráce na nižší úrovni. V žádosti o spolupráci se objevilo buď zamítavé stanovisko, nebo oslovení potenciální respondenti vůbec nereagovali.

4.2.3 Rozhovory

V rámci kvalitativního výzkumu bylo provedeno i interview. Jako informanti byli metodou záměrného výběru vybráni tři kynologové z oddělení služební kynologie PČR. Rozhovor byl standardizovaného typu s otevřenými otázkami. Rozhovor sestával z deseti otázek, které byly položeny všem dotazovaným. Osoby pro účely dotazování byly označeny jako „A“, „B“, „C“. Tázání

odpověděli na všechny otázky. Dotazování probíhalo v měsíci červnu 2017. Oslovení informanti byli ujištěni, že manipulace s poskytnutými informacemi bude zcela anonymní a určena jen pro účely této diplomové práce. Etické zásady byly dodrženy.

Rozhovor obsahoval anamnestickou otázku k délce služby. Následná struktura otázek se vztahovala ke zkušenostem, názorům ze služební kynologie a dvě otázky se týkaly oblasti záchranné kynologie.

4.2.4 Analýza záchranné kynologie

V teoretické části diplomové práce, kde byla provedena rešerše dokumentů, nařízení, internetových a dalších zdrojů, byly uvedeny jednotlivé subjekty související s problematikou záchranné kynologie. Pro zajištění uceleného pohledu na systém záchranné kynologie a kynologické služby bude v této praktické části jako doplnění předešlých metod proveden popis a analýza dokumentů, právních norem a dalších norem, aby mohly být poznány a pochopeny jednotlivé atributy, jevy a postupy, které se jeví jako styčné a důležité pro praxi ve zmíněném systému.

Generální ředitelství HZS ČR

GŘ HZS ČR koordinuje a řídí záchrannou kynologii v rámci IZS. Ve vztahu k záchranné kynologii vede seznam držitelů kynologických atestů MV GŘ HZS ČR, vede seznam přihlášených k atestaci a vydává a je gestorem kynologických atestů MV GŘ HZS ČR ve specializaci sutinového vyhledávání a plošného vyhledávání. Seznam atestovaných psovodů vede také vzhledem k potřebám při nasazení psovodů do záchranných prací a mezinárodních záchranných operací.

Kynologická komise

Odborná kynologická komise (dále jen OKK) generálního ředitele HZS ČR byla poprvé ustanovena v roce 2003. Komise je mezirezortní odbornou kynologickou komisí se statutem poradního orgánu. Jejími členy jsou osobnosti z řad obecně známých subjektů z oblasti záchranné kynologie a z řad PČR, kteří společně řeší metodiku výcviku a přezkušování. Ustanovení jednotlivých členů komise bylo v průběhu jejího trvání aktuálně nahrazováno. Dalším úkolem komise je sjednocení postupů a vymezení kompetencí jednotlivých složek IZS v problematice záchranné kynologie s cílem předcházet rozporům mezi občanskými sdruženími působícími v oblasti záchranné kynologie a dotčenými státními orgány. Předsedou OKK je lektor služební kynologie MV.

OOK ihned v roce 2003 dala vznik nové normě – Pokynu č. 48/2003 generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra z dne 31. října 2003, kterým se stanoví kvalifikační požadavky na psovoda se psem předurčeného k nasazení v rámci záchranných prací. [44] Vznikl soubor atestačních zkoušek upravující přezkoušení záchranných psů a psovodů se zřetelem na odborné znalosti, fyzickou připravenost a psychickou odolnost.

Komise organizuje atestační zkoušky a hodnotí jejich průběh. Frekvence konání atestací MV je minimálně dvakrát do roka v rámci každé specializace. V rozvrhu předpokládaných termínů akcí na rok 2017 jsou naplánovány atestace MV ve specializaci sutiny čtyřikrát a ve specializaci plochy třikrát. Ve spolupráci s OOK a GŘ HZS bývají každoročně pořádána mistrovství České republiky záchranných psů a psovodů složek integrovaného záchranného systému. Pořadatelem této soutěže je některá z organizací zabývajících se záchrannou kynologií. Mezi další úkoly komise patří pořádání instrukčně metodických

zaměstnání (IMZ) pro atestované psovody. Komise se schází obvykle dvakrát ročně. Z jejího jednání jsou zpravidla vyhotovovány zápisy.

Kynologický ATEST MV-GŘ HZS ČR

Kynologický atest ve specializaci S - sutiny a P – plochy je vydáván MV-GŘ HZS ČR v souladu s pokynem č. 48 generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra ze dne 31. 10. 2003, kterým se stanoví kvalifikační požadavky na psovoda se psem předurčeného k nasazení v rámci záchranných prací ve znění pokynu č. 19 generálního ředitele HZS ČR ze dne 15. května 2008. [44] Kynologický atest umožňuje jeho držiteli nasazení při provádění záchranných prací v rámci zásahu IZS při sutinovém vyhledávání osob ve zřícených budovách, či k plošnému vyhledávání při pátrání po pohřešovaných osobách a k zapojování do mezinárodních záchranných operací. Podmínkou udělení kynologického atestu pro jednotlivé specializace je písemná přihláška žadatele o atest s potvrzením vysílající organizace, zastoupené v odborné kynologické komisi, splnění požadovaného stupně odborné připravenosti psovoda a psa, splnění kvalifikačních požadavků psovoda a psa a splnění atestačních zkoušek. Atesty MV garantují odbornou, fyzickou a zdravotní připravenost psovoda se psem. Držitel kynologického atestu je evidován v seznamu držitelů kynologických atestů u MV generálního ředitelství HZS ČR pro potřeby ústředního poplachového plánu IZS, dohod o spolupráci v rámci integrovaného záchranného systému, k využití na zásahu a k dalšímu využití hasičským záchranným sborům krajů. Aktuální seznam držitelů atestů je na operačním a informačním středisku MV-generálního ředitelství HZS ČR. Držitel atestu může požádat o zařazení do Seznamu pro Mezinárodní záchranné operace.

Atestovaný tým psovoda a psa musí splňovat určité dané požadavky. Psovod musí splňovat základní kvalifikační požadavky, kterými jsou dosažení 18 let

věku, odborná způsobilost, fyzická a zdravotní způsobilost. Odborná a fyzická způsobilost psovoda se prokazuje při absolvování praktických zkoušek.

Pes musí splňovat minimální věk dvanáct měsíců, konstituci a správný typ vyšší nervové činnosti odpovídající požadavkům pro nasazení při zásahu, požadovaný stupeň vycvičenosti a fyzickou způsobilost s požadovanou vytrvalostí. Součástí požadavku k absolvování atestů jsou veterinární náležitosti, a to tetování nebo čipování psa, absolvování daných druhů očkování, zdravotní posudek deklarující schopnost psa nejvyššího stupně zatížení, pes musí být pravidelně odčerven.

U atestačních zkoušek se u psa přezkoušuje ovladatelnost a fyzická způsobilost a speciální cviky, při kterých je posuzována činnost psa při vyhledávání a označování subjektu a při prověření prostoru či terénu, zda se zde nenachází hledaný subjekt. Pes musí v co nejkratším čase systematicky a důsledně propátrat daný úsek a označit místa, na kterých se nachází hledaný subjekt a psovod musí nahlásit přesná místa nálezů osob. Kvalifikační požadavky na psovoda a psa jsou při zkoušce na danou specializaci hodnoceny zkušební komisí stanovenou OKK. Atest MV na danou specializaci je nutné každé dva kalendářní roky obnovovat. Organizace atestačních zkoušek by měla probíhat ve lhůtách dle potřeb, minimálně dvakrát ročně.

Nasazení kynologů při mimořádné události

Indikací pro nasazení kynologů je pátrací akce po osobách pohřešovaných, zejména po osobách, u kterých není známo, kde se nalézají a lze se domnívat, že byl ohrožen jejich život nebo zdraví, a po dětech, které se mohly stát obětí nepředvídatelné události či trestného činu. Další indikací k nasazení kynologů je záchrana či vyhledávání osob zasypaných sutinami či jiným materiálem, troskami budov, dále osob uvíznutých po nehodách v troskách dopravních

prostředků anebo v troskách po průmyslových haváriích, záchrana osob na vodních plochách, dále prohledávání a záchrana osob z těžko přístupných míst, kterými mohou být sklepy, šachty, jámy, otvory. [45; 5]

Provádění pátracích akcí, které jsou definovány jako „jednorázově časově a prostorově omezené nasazení většího počtu sil a prostředků směřující k vypátrání objektu pátrání“ [45], přísluší Policii ČR.

Policie ČR při pátrání po pohřešovaných osobách plní úkoly na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. [46] Pokud vlastní síly a prostředky policie při pátrací akci v terénu nejsou dostačující, je nezbytné zapojit další složky IZS. Při společném zásahu dvou či více složek IZS se již jedná o zásah IZS. Postup činnosti složek IZS je upraven v zákoně č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému. [2] Velitel pátrací akce postupuje podle § 21, kdy o spolupráci na pátrací akci mohou být požádány i další složky IZS, které poskytují plánovanou pomoc na vyžádání. [2, § 21 odst. 2 písm. d)] Dále mohou být požádány právnické a fyzické osoby na základě oprávnění vyžádání věcné a osobní pomoci. [2, § 19 odst. 3 písm. c); 46, § 18]

Postupy a činnosti Policie ČR, spojené s pátráním v terénu, jsou upraveny v Pokynu policejního prezidenta č. 53/2015 ze dne 18. března 2015, o pátrání [45], v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 10/2009 ze dne 13. února 2009, o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti [47]. Dále její činnost upravuje metodika „Doručené postupy pro činnost příslušníků Policie ČR při pátracích akcích po pohřešovaných osobách v případech, kdy hrozí bezprostřední ohrožení života a zdraví pohřešovaných osob“ [48] a typová činnost složek IZS při společném zásahu č. 07/IZS, záchrana pohřeš. osob - pátrací akce v terénu [49].

Záchrana osob, nalezení živých osob ze sutin či z jinak nepřístupných míst je prováděno na základě zákona č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému [2]. Kynologové (kynologická skupina) na místě zásahu mohou být členové základní složky IZS [2, § 4 odst. 1], členové ostatní složky IZS [2, § 4 odst. 2] v případě dohody o plánované pomoci na vyžádání [2, § 21]. V tomto případě mezi ostatní složky IZS mimo jiné patří i neziskové organizace a sdružení občanů. Kynologové, kteří nejsou členy žádné ze složek IZS, mohou být součástí zásahu na základě výzvy velitele zásahu o poskytnutí osobní a věcné pomoci [2, § 25 odst. 2 písm. b); 5]

V místě zásahu je při nasazení a součinnosti složek IZS velitelem zásahu velitel jednotek požární ochrany, nebo příslušný funkcionář HZS. V případě pátrací akce v terénu pod gescí Policie ČR, a to i v případě společného zásahu IZS, je velitelem policista ČR. Policista jako velitel zásahu složek IZS využívá při své činnosti v plné míře zákonné pravomoci příslušníka policie a současně pravomoci velitele zásahu. [2, § 19 odst. 1]

Mezinárodní záchranné operace

Zapojování ČR do mezinárodních záchranných operací (dále jen MZO) je upraveno v zákoně č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému [2], kdy Ministerstvo vnitra v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí plní úkoly v oblasti zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a při poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Pravidla zapojování do MZO jsou upravena v nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva, ve znění pozdějších předpisů. [50]

Generální ředitelství HZS ČR vede seznam psů se psy, které lze zařadit do záchranné jednotky vysílané do zahraničních operací. Psovod, který splnil kynologický atest, může požádat o zařazení do MZO. Podmínkami pro jeho zařazení, kromě kvalifikačních, fyzických a odborných požadavků platných pro atestované psovody, je absolvování zdravotních prohlídek psovoda ve specializovaném zdravotnickém zařízení dle standardu záchranné jednotky výhradně s klasifikací „Schopen nasazení bez omezení“, prodělat očkování vymezená dle standardu záchranné jednotky s jejich uvedením v mezinárodním očkovacím průkazu, absolvovat psychologické vyšetření na stanovení duševní způsobilosti a být dosažitelný na mobilním telefonu. [44]

Zapojování České republiky do mezinárodních záchranných operací probíhá formou vysílání organizovaných celků. V rámci HZS jsou k těmto účelům dle charakteru záchranných prací připravovány různé typy odřadů.

USAR

Odřad USAR - Urban Search and Rescue - je vysoce specializovaný vyhledávací a záchranný odřad pro zásahy a záchranné práce v obydlených oblastech. Jde o zásahy spojené s nalezením, vyproštěním a ošetřením osob ze staticky narušených objektů. USAR odřad je nasazován při událostech spojených jednak s negativním působením přírodních vlivů, kterými jsou zemětřesení, laviny, sesuvy půdy, povodně a protržení hrází, zřícení skal, vichřice, tornáda, neúměrné dešťové či sněhové srážky a k událostem spojeným s činnostmi člověka, ke kterým mohou patřit nehody v chemickém a jiném průmyslu, nehody při skladování nebezpečných látek, při výstavbě budov, otrěsy vyvolané důlní těžbou, havárie při dopravě, teroristické útoky. V rámci HZS ČR jsou zřízeny dva USAR odřady a to u HZS Moravskoslezského kraje a HZS hl. m. Prahy. [51]

USAR Odřad může být nasazen pro potřeby České republiky, a to v případě pomoci organizované MV – generálním ředitelstvím HZS ČR nad rámec požárních poplachových plánů krajů, ale i v případě potřeby zahraniční pomoci v rámci zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací na území států Evropy, nebo dle požadavků i v dalších zemích. V případě nasazení v zahraničí USAR odřad statut jednotky Ministerstva vnitra - GŘ HZS ČR. [51]

Odřad USAR tým je tvořen příslušníky HZS, osob začleněných ve složkách IZS a osob poskytujících osobní, či věcnou pomoc dle zákona o IZS. Strukturu odřadu, jehož součástí mohou být i kynologické týmy, je nutné přizpůsobit úkolu, který má být v rámci konkrétní akce plněn. Pro potřeby záchranné jednotky je součástí také lékař. USAR je především určen k vyhledávání a záchraně osob, ale plní i další úlohy ve formě zdravotní, humanitární a další péče, proto jsou členy týmu odborníci a specialisté, kteří jsou dnes u HZS ČR k dispozici, jsou např. lezec, letecký záchranář, spojový technik, technik chemické služby, technik technické služby a další. USAR jednotky se kromě mezinárodních záchranných operací také zúčastňují pravidelných taktických cvičení. USAR jednotky jsou na místo zásahu dopravovány letecky, pozemní dopravou a kombinací obou způsobů. [51]

Vyhledávací a záchranný odřad MV-generálního ředitelství HZS ČR do obydlených oblastí odřadu je klasifikován jako „těžký“ USAR odřad- tvořící šedesát devět osob s týlovým zabezpečením nejméně na 10 dnů a „střední“ USAR odřad - složený z třiceti šesti osob s týlovým zabezpečením nejméně na 7 dnů. [52]

Český USAR odřad je od roku 2010 držitelem certifikátu INSARAG Úřadu OSN pro koordinaci humanitární pomoci, deklarující nejvyšší úroveň

připravenosti (HEAVY). Na základě tohoto certifikátu se český USAR tým může aktivně zapojovat do mezinárodních záchranných operací v zemích postižených katastrofou s následkem zřícení budov. V roce 2015 byla platnost certifikátu úspěšně prodloužena. [53]

Pohotovostní jednotka SZBK ČR

Pohotovostní jednotka SZBK je připravena kdykoli na vyzvání se dostavit k zásahu v praxi. Pohotovostní jednotka svazu je sestavena ze tří momentálně nejlépe připravených družstev psů se psy, kteří mají složené zkoušky nejvyššího - třetího stupně. Kvalifikací psů do pohotovostní jednotky SZBK je také zkouška pohotovostní jednotky (dále ZPJ), která je co nejvíce přiblížena praktickému zásahu. Tato zkouška má za cíl ověřit připravenost psa pro nasazení v praxi a jeho úroveň reálné upotřebitelnosti. Složení pohotovostní jednotky je dle aktuálních pracovních výsledků psů, dle momentálních okolností psů, kondice psů a systematické přípravy kynologického týmu průběžně aktualizováno. [12; 54]

Kvalifikační předpoklady psů Horské služby

Pro získání profesní kvalifikace musí psů Horské služby se svými psy podstoupit a úspěšně absolvovat atest psů Horské služby, který je vedený v Národní soustavě povolání pro pracovníky horské služby jako „Psů horské služby“ pod kódem 65-024-H. [55]

Kvalifikační standard zkoušky je složen z odborných schopností:

- předvedení poslušnosti a ovladatelnosti psa – skládá se ze šesti cviků, pro úspěšné složení zkoušky je nutné splnit všechny cviky;

- použití psů pro vyhledávání v lavině – stupně A, B, C – nutné splnit alespoň jeden stupeň;
- orientace v lavinové problematice a vyhledávání pomocí lavinových vyhledávačů – hodnocena jsou tři kritéria, pro úspěšné složení zkoušky je nutné splnit všechny;
- použití psů pro vyhledávání v horském terénu - stupně A, B, C – nutné splnit alespoň jeden stupeň;
- orientace v topografii – hodnoceno je pět kritérií, pro úspěšné složení zkoušky je nutné splnit všechny.

Atestační zkoušky se mohou účastnit pouze psovodi, kteří jsou členy Horské služby ČR, nebo organizace, jež je součástí IKAR a jejich psi jsou registrováni u těchto organizací. Zkouška musí být složena každoročně. Atestační zkouška probíhá v prostředí, které se co nejvíc podobá realitě a tím simuluje skutečnou pátrací akci. Atesty probíhají jednak v podzimním období, kdy je pověřena schopnost psovodů a jejich psů bezpečně vyhledat pohřešované osoby v náročném horském terénu při denním i nočním hledání, orientace v terénu, práce s navigačními systémy a mapami. Probíhá i splnění disciplín z poslušnosti a ovladatelnosti psa. V zimní části je prověřena schopnost vyhledávání v lavinách. Zkouškou je prověřena i spolupráce a psychická odolnost jednotlivých psovodů a vytrvalost psů. [56]

Atest má tři kvalifikace. Pro kvalifikaci A, kterou je možné získat jako první, je nutný věk psa minimálně 12 měsíců a musí splňovat požadovaný stupeň vycvičenosti. Nejobtížnější je kvalifikace C. Rozdíl v kvalifikacích je dán velikostí prohledávané plochy, obtížností úkrytů hledaných osob, počtem hledaných osob, časovým limitem nálezů a dalšími kritérii. Psovod musí mít pro vykonání zkoušky pro sebe a pro psa předepsané nezbytné materiálové a technické vybavení. [57]

Kvalifikační předpoklady kynologických týmů Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Přezkoušení záchranných týmů začleněných pod Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále SH ČMS) probíhá podle Zkušebního řádu psovodů SDH, který je součástí Metodického pokynu starosty SH ČMS 2/2017 ze dne 23. března 2017. [16] V metodickém pokynu je upravena organizační struktura sekce psovodů SH ČMS, jsou zde nastaveny podmínky pro vznik družstva psovodů, ustanovení a pravomoci velitele družstva psovodů. V metodickém pokynu je i vymezení „Záchranného týmu“, který je tvořen psovodem SDH se záchranným psem a jsou vymezeny kvalifikační podmínky psovoda záchranného psa pro nasazení do praktické akce.

Ve zkušebním řádu jsou, kromě zkoušky vstupní a kondiční, jednotlivé zkoušky určeny k odborné způsobilosti psa pro praktické využití v jednotlivých organizacích. Účastníkem zkoušek může být i nečlen SDH.

Zkušební řád obsahuje tyto typy zkoušek:

1. Vstupní zkouška – VZ
2. Zkouška plošného vyhledávání stupně A - ZPV A
3. Zkouška plošného vyhledávání stupně B - ZPV B
4. Zkouška plošného vyhledávání noční - ZPV N
5. Zkouška plošného vyhledávání zimní - ZPV Z
6. Zkouška sutinového vyhledání stupně A - ZSV A
7. Zkouška sutinového vyhledávání stupně B - ZSV B
8. Zkouška kondiční – ZK
9. Zkouška cadaver – ZC
10. Zkouška stopařská stupně A – ZS A
11. Zkouška stopařská stupně B – ZS B

Složení jednotlivých druhů zkoušek je podmíněno splněním speciálního cviku - nalezením všech požadovaných subjektů v časovém limitu a dále splněním poslušnosti a dovednosti u zkoušek typu VZ, ZPV A, ZSV A, ZC. Vyšší stupně zkoušek obsahují pouze speciální cvik. Jednotlivé druhy a stupně zkoušek umožňují veliteli psovodů povolat psovoda se psem k příslušnému účelu nasazení a stupni hledání pohřešovaných osob. Pro platnost oprávnění k nasazení je opakování zkoušky stejného, nebo vyššího stupně každé dva roky, anebo účast na oficiálním společném cvičení psovodů SH ČMS v četnosti minimálně jednou za půl roku.

Frekvence zkoušek záchranných psů je celoroční, při jejich nesplnění je možnost opakování. V dané kategorii je možné přistoupit ke zkoušce vyššího stupně až po úspěšném splnění zkoušky nižšího stupně. Minimální věk psa je dvanáct měsíců v den konání zkoušky, věk psovoda minimálně osmnáct roků. Úspěšné absolvování vstupní zkoušky opravňuje psovoda požádat o „čekatelství“ k družstvu psovodů SDH. Po absolvování daného počtu zkoušek příslušícího k danému stupni odbornosti psovoda, je psovod SDH označen jako „PSOVOD“ I., II., III. IV. stupně.

Testy kynologické záchranné jednotky ČR

KZJ ČR má vlastní testy, které může absolvovat každý psovod, který je členem IRO nebo FCI a má splněnu zkoušku RH-E. Testy KZJ jsou bodovaným přezkoušením psovoda se psem a jsou posuzovány vždy dvěma rozhodčími KZJ ČR. [58]

Testy KZJ – testy pro praktické využití psovoda se psem jsou:

1. Sutinový test prvního až třetího stupně - ST 1 – 3
2. Plošný test prvního až třetího stupně – P 1 – 3

3. Test psa stopaře TPS 1 – 3 – smyslem testu je prověření schopnosti kynologického týmu sledovat pachovou stopu konkrétní osoby (kladeče). Vyhledat stopu, sledovat a nalézt kladeče v časovém limitu

Smyslem sutinového a plošného testu je prověřit psa i psovoda v rámci speciálních cviků ve vyhledání a označení osob v daných terénech v denní i v noční době a dále ověřit obratnost a ovladatelnost psa a jeho povahové vlastnosti. Testy jsou koncipovány tak, aby třetí stupně byly co nejvíce podobné atestům MV ČR v dané specializaci. Minimální věk psa pro složení testů je 15, 20, 24 měsíců pro stupně 1, 2, 3. [59]

Splnění nejméně druhého stupně testů KZJ, nebo splněním zkoušek FL A, nebo T A na soutěži u mezinárodního rozhodčího nebo na Mezinárodních zkouškách IRO jsou možnostmi kvalifikačních předpokladů členů KZJ ČR pro přihlášky na atesty Ministerstva vnitra GŘ HZS ČR v dané kategorii. [58]

Zkušební řády

Absolvování zkoušek a závodů ze záchranářské kynologie je možné dle Národního zkušební řádu SZBK ČR, Mezinárodní zkušební řád IRO a Mezinárodní zkušební řád FCI.

- Národní zkušební řád Svazu záchranných brigád kynologů ČR

Národní zkušební řád SZBK ČR je zkušební řád záchranářských kynologů České republiky, obsahuje komplex zkoušek, kde jsou přezkušovány všechny typy výcviku záchranářské kynologie. Jsou jimi sutiny, přírodní plochy, vodní a lavinové plochy, stopy a ostatky mrtvol. Dle typu zkoušky probíhá přezkoušení v denní i noční době. Zkoušky se konají v průběhu celého roku a mohou se jich zúčastnit všichni členové FCI. Základní podmínkou pro skládání

dalších zkoušek je složení vstupní zkoušky ZZZ ve věku psa minimálně dvanáct měsíců, pro skládání vyšších typů zkoušek je nutné složit zkoušku nižší. Složenou zkoušku stejného stupně, a i neúspěšný pokus, je možné kdykoli opakovat. [54] Typy zkoušek a příslušné poslušnostní disciplíny jsou uvedeny v příloze 4.

- Mezinárodní zkušební řád IRO

Mezinárodní zkušební řád IPO-R je oficiálním dokumentem kynologů z celého světa, sdružených v mezinárodní organizaci IRO, sestává patnácti zkoušek, zahrnující všechny směry záchranné činnosti. Je platný pro všechny členské svazy FCI a IRO. Zkoušky jsou pořádány celoročně. Věk psa pro složení zkoušky úrovně E, A, B je čtrnáct, osmnáct a dvacet měsíců. Psovod se psem má možnost začít zkouškou způsobilosti záchranného psa jakékoliv varianty, nebo některou zkouškou stupně A. Absolvovat zkoušku vyššího typu je možné až po úspěšném splnění nižší zkoušky, a to s přihlédnutím k věku psa. Neúspěšně absolvovanou zkoušku lze opakovat po minimálně pěti dnech. [60; 61] Typy zkoušek a příslušné poslušnostní disciplíny jsou uvedeny v příloze 5.

- Mezinárodní zkušební řád FCI

Mezinárodní zkušební řád FCI je řád pro soutěže družstev záchranných psů, schválený FCI komisí pro záchranné psy a předsednictvem FCI. Smyslem zkušebního řádu FCI je kolektivní pojetí záchranných prací ve všech typech prostředí. Ve zkušebním řádu FCI jsou formulovány nároky na práci tříčlenných záchranných družstev, která jsou v praxi sestavována jako záchranné týmy pro zahraniční mise. Jde o závod družstev, kde lze na sportovní bázi porovnat stav výcviku. závody družstev záchranných psů mohou být konány v průběhu celého roku. Mistrovství světa družstev FCI se mohou účastnit tři psovodi z každého členského státu FCI, přičemž všichni tři členové týmu podstupují práci

v sutinách, na ploše i na stopě, a to na úrovni nejvyšších stupňů zkoušek. Soutěžní družstvo záchranných psů je sestaveno z vedoucího - bez psa a 3 týmů psovoda se psem. O počtu, výběru disciplín a jejich pořadí rozhoduje pořadatel, avšak musí obsahovat nejméně jednu poslušnost a dovednost a jednu pachovou práci. [62] Jednotlivé soutěžní disciplíny jsou uvedeny v příloze 6.

5 VÝSLEDKY

V následujících kapitolách budou uvedeny výsledky provedeného výcviku a jeho komparace. Dále zde budou uvedeny výsledky dotazníkového šetření, rozhovorů a výstupy provedené analýzy, zejména těch ukazatelů, které bylo možné převést do grafické podoby.

5.1 Výsledky výcviku

Testování výsledků experimentálního výcviku probíhalo v rámci průběhu celého výcviku. Zvládnutí každé jednotlivé výukové lekce bylo posunem v dalším postupu výcviku. Po završení výcviku, který trval osmnáct týdnů, v devatenácti výukových blocích, v době od září do prosince 2016, byly vyhodnoceny dosažené výsledky.

V tabulce 1 jsou shrnuty jednotlivé významné dosažené parametry provedeného výcviku, které byly označeny jako nevýkonnostní ukazatele výcviku.

V tabulce 2 jsou shrnuty jednotlivé významné dosažené parametry provedeného výcviku, které byly označeny jako výkonnostní ukazatele výcviku.

Tabulka 1 Nevýkonnostní ukazatele výcviku [autor]

nevýkonnostní ukazatele výcviku	dosaženo
specializace	sutiny
způsob označování	štěkání
technika odměňování	přímá - odměňování od figuranta
metody a techniky výcviku	lákání, navádění, zachycení, tvarování, úprava prostředí
povelová technika	slovní „revír“, gesto rukou, situační signál
motivace psa	potrava
pracovní nátura psa	samostatnost
pohyb psa v sutinovém prostředí	jistý pohyb v prostoru
časová dotace výcviku	18 týdnů – 19 výukových bloků

Tabulka 2 Výkonnostní ukazatele výcviku [autor]

výkonnostní ukazatele výcviku	dosaženo
terén nenáročný /velikost / [m ²]	350
terén obtížný - suť, dřevo /velikost/ [m ²]	150
spouštění reakce označování po zachycení zdroje pachu	ihned
intenzita označování	nepřetržitá /s podporou odměny od figuranta/
prodleva před vypouštěním k hledání [s]	10
doba označování	setrvalá, bez odbíhání /s podporou odměny od figuranta/
technika odměňování	přímé - odměňování od figuranta
typ úkrytu, ukrytí	v úrovni terénu, otevřený /volně ležící/, částečně uzavřený /přikrytý/

5.1.1 Komparace

Komparace byla provedena ze stanovených maximálních hodnot dosažených výsledků – veličin provedeného experimentálního výcviku s ohledem k časové dotaci výcviku a z totožných ukazatelů stanovených z reálných výcvikových podmínek konkrétního psa. Pro stanovení porovnání byl připraven list s jednotlivými dosaženými parametry modelového výcviku, sloužící jako podklad k porovnání konkrétních parametrů, a hodnotící list, ve kterém se posuzující psovodi vyjádřili ke stejným parametrům, ale vycházejících z reálného výcviku konkrétních psů. Tyto listy jsou přílohami 7 a 8 diplomové práce. Komparování se zúčastnili dva psi z reálného výcviku, kteří byli pro účely komparace označeni jako PES 1 a PES 2 a modelový pes označen jako DAK. Psovodi, kteří prováděli hodnocení psa z reálného výcviku, se k dosaženým parametrům vyjádřili buď ANO – NE, případně doplněným slovním komentářem.

Podklady ke komparaci byly poskytnuty dvěma psovodům s mnohaletými zkušenostmi z výcviku psů jako instruktoři, každý s několika odvedenými psy na zkouškách i v praktických nasazeních, jeden psovod je držitelem kynologického atestu MV - GŘ HZS ČR a druhý působí jako národní rozhodčí SZBK ČR. Srovnávanými psy byli psi plemene retriever ve vlastnictví obou psovodů. Oba psi byli od štěněčího věku připravováni a následně cvičeni k reálnému záchrannářskému výcviku. Posuzujícím psovodům byly poskytnuty relevantní informace o celém výcviku, o časové dotaci jeho trvání, o dosažených výsledcích a anamnestická data o experimentálním modelu – psovi.

Jednotlivé druhy posuzovaných parametrů a jejich dosažení psy označenými Dak a PES 1 jsou uvedeny v tabulce 3, poznámky v závorkách jsou dodatky k jednotlivým parametrům.

Tabulka 3 Výsledky komparace PES 1 [autor]

druh parametru	dosaženo	DAK	PES 1	shoda
1. způsob označování	štěkání	ano	ano	ano
2. způsob výcviku označování	2.1 na psovoda	ano	ano	ano
	2.2 na neznámého figuranta	ano	ne	ne
3. motivace	3.1 potrava	ano	ano	ano
	3.2 odměňování přímé	ano	ano	ano
4. pohyb a pracovní nasazení psa	jistota, samostatnost	ano	ano	ano
5.1 prohledávaný prostor nenáročný [m2]	350	ano	ne (600)	ne
5.2 prohledávaný prostor obtížný [m2]	150	ano	ne (300)	ne
6. vypouštění psa k hledání figuranta	po 10 vteřinách (pes vidí směr)	ano	ne (pes nevidí směr)	ne
7. rychlost spouštění reakce označování	okamžitá	ano	ano	ano
8. intenzita označování	nepřetržitá s podporou	ano	ne (bez podpory)	ne
9. doba označení u figuranta	setrvávající, neodbíhá, s podporou	ano	ne (bez podpory)	ne
10. typy úkrytu, ukrytí	10.1 na úrovni terénu volně ležící	ano	ano	ano
	10.2 na úrovni terénu částečně přikrytý	ano	ano	ano
	10.3 spodní úkryt otevřený	ne	ano	ne

Při srovnání výsledků psa označeného DAK a psa označeného PES 1 byla zjištěna v osmi parametrech shoda, v sedmi parametrech neshoda. K jednotlivým neshodným parametrům bylo psovodem psa označeného PES 1 uvedeno následující. K parametru bodu 2, výcvik označování je prováděn způsobem, že v první fázi výcviku pes štěká na psovoda, ve druhé fázi na známého figuranta, v poslední fázi na neznámého figuranta. V našem výcviku nebyl krok označování na známého figuranta. Dále byl rozdíl ve schopnosti prohledat daný prostor sutinového terénu – parametr 5.1 a 5.2. PES 1 je schopen prohledat jednonásobek terénu psa Dak. K parametru 6 psovod PSA 1 uvádí, pes vidí směr odchodu figuranta, ale nevidí, kde je figurant ukryt, jelikož byl po jeho pěti krocích otočen. Následně je po cca deseti vteřinách od ukrytí figuranta vypuštěn ve směru jeho odchodu. Pes Dak vidí celou dobu odcházet figuranta a po deseti vteřinách jeho ukrytí je vypuštěn k hledání. K parametrům 8, 9 je uvedeno PES 1 v průběhu označování u figuranta nepotřebuje jeho podporu (motivovat) v podobě průběžného prokrmování. K parametru 10.3 PES 1 byl schopen vyhledat figuranta ve spodním otevřeném úkrytu. Pes Dak k této fázi výcviku nedošel.

Celkové hodnocení výcviku psovoda psa označeného PES 1 je následující: za cca 4,5 měsíce se pes naučil označovat osobu štěkáním, vybudována silná motivace na figuranta. Pes spolehlivě označí volně ležící/sedící osobu, osobu ve spodním úkrytu. Pes prohledá sutinu s tím, že viděl odcházet figuranta do terénu, ale neviděl, kam se figurant ukryl.

Procentní shoda dosažených výsledků psa DAK se psem označeným PES 1 je 53,3 %.

Jednotlivé posuzované parametry psa Dak a psa PES 2 jsou uvedeny v tabulce 4, poznámky v závorkách jsou dodatky k jednotlivým parametrům.

Tabulka 4 Výsledky komparace PES 2 [autor]

druh parametru	dosaženo	DAK	PES 2	shoda
1. způsob označování	štěkání	ano	ano	ano
2. způsob výcviku označování	2.1 na psovoda	ano	ano	ano
	2.2 na neznámého figuranta	ano	ano	ano
3. motivace	3.1 potrava	ano	ano	ano
	3.2 odměňování přímé	ano	ano	ano
4. pohyb a pracovní nasazení psa	jistota, samostatnost	ano	ano	ano
5.1 prohledávaný prostor nenáročný [m2]	350	ano	ne (5000)	ne
5.2 prohledávaný prostor obtížný [m2]	150	ano	ne (1000)	ne
6. vypouštění psa k hledání figuranta	po 10 vteřinách (pes vidí směr)	ano	ne (pes nevidí směr- figurant již ukryt)	ne
7. rychlost spouštění reakce označování	okamžitá	ano	ano	ano
8. intenzita označování	nepřetržitá s podporou	ano	ne (bez podpory)	ne
9. doba označení u figuranta	setrvávající, neodbíhá, s podporou	ano	ne (bez podpory)	ne
10. typy úkrytu, ukrytí	10.1 na úrovni terénu volně ležící	ano	ano	ano
	10.2 na úrovni terénu částečně přikrytý	ano	ano	ano
	10.3 spodní úkryt otevřený + uzavřený	ne	ano	ne

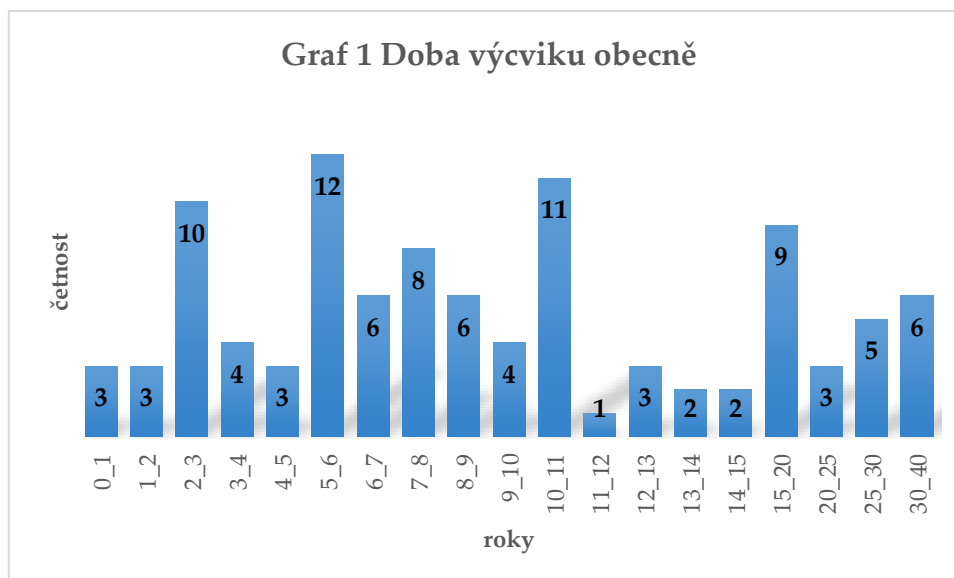
Při srovnání výsledků psa označeného DAK a psa označeného PES 2 byla zjištěna v devíti parametrech shoda, v šesti parametrech neshoda. K jednotlivým neshodným parametrům bylo psovodem psa označeného PES 2 uvedeno následující. První neshoda byla stanovena v parametru 5 – prohledávaný prostor. Rozdíl byl ve schopnosti prohledat daný prostor sutinového terénu, k parametru 5.1 je PES 2 schopen prohledat 5000 m² a k parametru 5.2. je schopen prohledat 1000 m². K parametru 6 psovod PSA 2 uvádí: pes nevidí ukrytí figuranta, figurant je již schován a pes je vypouštěn k hledání bez zrakového kontaktu s figurantem. K parametrům 8, 9 je uvedeno: PES 2 v průběhu označování u figuranta nepotřebuje jeho podporu (motivovat) v podobě průběžného prokrmování. K parametru 10.3 PES 2 byl schopen vyhledat figuranta ve spodním otevřeném i uzavřeném úkrytu. Pes Dak k této fázi výcviku nedošel. Celkové hodnocení výcviku psovoda psa označeného PES 2 je následující: samostatné prohledávání psa již bez odbíhajícího figuranta (figurant je již ukryt) v sutinovém terénu o velikosti 5000 /1000 m², vyhledání a označení figuranta ve spodním uzavřeném úkrytu.

Procentní shoda dosažených výsledků psa DAK se psem označeným PES 2 je 60 %.

5.2 Dotazníkové šetření

Dotazníky byly distribuovány do jednotlivých kynologických organizací, uvedených v bodě 4.2.2. Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány v tabulkách a grafech. Pokud nebude uvedeno jinak, odpovědi na otázky vždy pochází od sto jednoho respondenta.

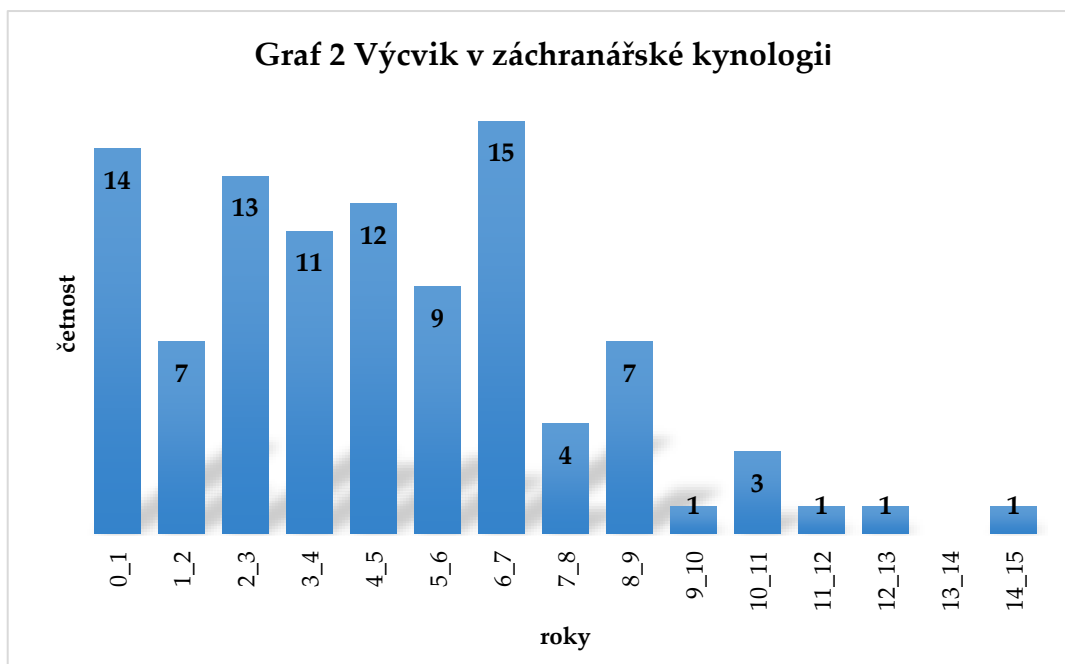
Data zpracovaná podle odpovědí respondentů na otázku č. 1, týkající se počtu let, kterým se celkově věnují výcviku psů je uveden v grafu 1.

Obrázek 2 Doba výcviku obecně [autor]

Z grafu 1 vyplynulo, že se dotazníkového šetření zúčastnilo s největším zastoupením respondentů v počtu 12 s dobou věnující se výcviku psů 5 – 6 let, poté s dobou výcviku 10 – 11 let v počtu 11 a s dobou výcviku 2 – 3 roky v počtu 10. Dále je v počtu 9 dotazovaných zastoupena skupina věnující se výcviku 15 – 20 let. Co se týká maximálního počtu let, v nichž se kynologové věnovali výcviku psů, je počet 6 respondentů s dobou větší jak 30 let. Z grafu 1 je patrné, že se dotazníkového šetření zúčastnili respondenti s poměrně dlouhou dobou věnující se výcviku psů obecně. Tedy zkušení kynologové.

V grafu 2 je k otázce č. 2 uvedena **délka výcviku s konkrétním psem přímo v záchranářské kynologii**. Délka výcviku záchranářské kynologie je uvedena u 99 respondentů, jelikož dva dotazovaní se vyjádřili, že nemají psa.

Obrázek 3 Výcvik v záchranářské kynologii [autor]

Jako doplnění grafu 2 u otázky č. 2 „**Jaký je věk psa? Jak dlouho se s ním věnujete záchranářské kynologii?**“ je v tabulce 5 uvedeno, kolik psů a v jaké věkové kategorii se zúčastnilo výzkumu.

Tabulka 5 Věk psa věnujícího se záchranářské kynologii [autor]

věk psa	počet psů	věk psa	počet psů
0 - 1	4	8 - 9	8
1 - 2	4	9 - 10	1
2 - 3	8	10 - 11	5
3 - 4	13	11 - 12	6
4 - 5	10	12 - 13	--
5 - 6	11	13 - 14	1
6 - 7	17	14 - 15	1
7 - 8	10		

Z grafu 2 je patrné, že nejvíce respondentů (15) cvičí psa v záchrannářské kynologii po dobu 6 až 7 let, druhým nejvyšším početním zastoupením byli respondenti, kteří se věnují výcviku záchranného psa do jednoho roku, tito byli v počtu 14. Dalšími významnějšími počty roků, ve kterých se dotázaní kynologové věnují výcviku záchranného psa, jsou 2 až 3 roky, 4 až 5 let, 3 až 4 roky s počty 13, 12, 11 dotazovaných kynologů. Z toho přehledu je zjevné, že výcvik psa v záchrannářské kynologii v době do sedmi let je nejpatrnější. V době sedmi a více let klesá, s lehkým výkyvem osmi kynologů cvičících psa 8 až 9 let.

Informace z dat otázky č. 2 byly využity k sestavení jednotlivých grafů 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 2f, 2g, 2h, 2ch, 2i, 2j, 2k, 2l, 2m, znázorňujících, kolik psů, v jaké věkové kategorii a kolik let je cvičeno v rámci záchrannářské kynologie (ZK). Tyto grafy jsou uvedeny v příloze 9.

Frekvence výcviku se psy je uvedena v tabulce 6 pomocí procentuálního vyjádření na otázku č. 3 **Jak často cvičíte?**

Tabulka 6 Jak často cvičíte [autor]

frekvence tréninků	%
1x týdně	34,7
2 – 3x týdně	32,7
1x za 14 dní	13,9
každý den	7,9
1x za měsíc	6,9
1 – 2x týdně	2,0
3 – 4x týdně	1,0
5 – 6x týdně	1,0

Respondenti nejčastěji cvičí jedenkrát týdně v 34,7 %, následuje výcvik dvakrát až třikrát týdně zastoupený 32,7 % a jedenkrát za 14 dní cvičí 13,9 % dotázaných kynologů.

Na otázku č. 4 **Uveďte, s kým cvičíte**, jejíž rozložení odpovědí je uvedeno v tabulce 7, odpovědělo 99 respondentů. Nejčastěji dotazovaní cvičí (40,4%) s výcvikářem/instruktořem + s kolegy + sami. Druhá frekventovaná odpověď byla s kolegy/přáteli (26,3 %) a třetí významná odpověď byla ve 23,2 % výcvikář/instruktor. Jeden respondent odpověděl: „záchranařinu cvičím s co nejširším spektrem různě zkušených lidí, také dle zkušeností figurantů volím, jestli zkusíme něco nového, nebo budeme mít pouze lehký motivační trénink“.

Tabulka 7 S kým cvičíte [autor]

trénink s kým	%
s instruktorem /výcvikářem + s kolegy + sami	40,4
s kolegy /přáteli	26,3
s instruktorem /výcvikářem	23,2
sami	7,1
jak kdy	2,1
v zaměstnání	1,1

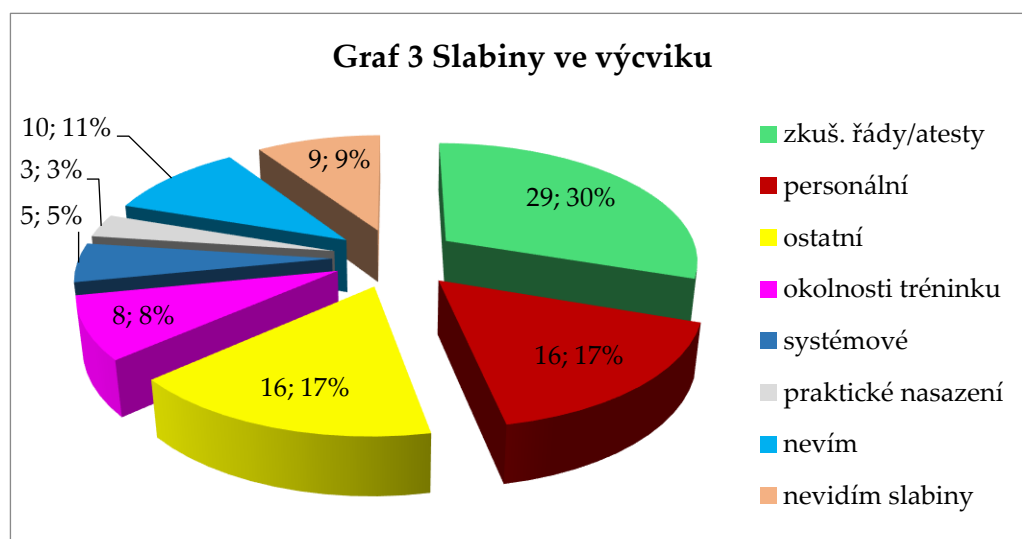
Z uvedených výsledků je patrné, že výcvik záchranařské kynologie nemůže aplikovat pouze sám psovod, především ve výcviku v rámci specializací je nutná a potřebná spolupráce dalších – figurantů, pomocníků atd.

Na otázku č. 5 **Pokud vidíte nějaké slabiny ve výcviku, uveďte prosím jaké?** bylo zaznamenáno 96 odpovědí. Přehled odpovědí je uveden v tabulce 8.

Tabulka 8 Slabiny ve výcviku [autor]

slabiny ve výcviku	četnost	%
zkušební řády/atesty	29	30,2
personální omezení	16	16,7
ostatní /čas, vlastní nezkušenost/	16	16,7
okolnosti tréninků	8	8,3
systémové	5	5,2
málo praktických nasazení psů v IZS	3	3,1
nevím	10	10,4
nevidím slabiny	9	9,4

Pro lepší názornost byly jednotlivé odpovědi otázky č. 5 zobrazeny do grafu 3, obrázek 4.

Obrázek 4 Slabiny ve výcviku [autor]

Jedna třetina odpovědí (30,2 %) viděla jako slabinu Zkušební řády/atesty. Tato skupina odpovědí představuje především odpovědi typu: „zkušební řády

se v některých směrech liší od praxe“, „sportovní zkušební řád, ne zcela vhodný pro praxi“, „zkušební řády se více přibližují sportu než praxi“, „vyhledávání osob v ploše - testy neodpovídají reálnému vyhledávání, neexistuje žádný schválený zkušební řád, který by skutečně kopíroval praxi a přezkoušení dlouhodobého hledání“, „zkušební řády, které se zaměřují na práci na ploše neodpovídají požadavkům, které jsou kladeny na psy při reálných pátracích akcích, jedná se především o velikost prohledávané plochy, dobu určenou k prohledávání a způsob prohledávání“. Druhou nefrekventovanější odpovědí byly ty odpovědi, které byly vystihovány jako personální omezení (16,7 %), kam byly zařazeny odpovědi týkající se časové omezenosti, kvalifikovanosti a odbornosti instruktorů a výcvikářů a fundovanosti rozhodčích. Mezi ostatní odpovědi, které představovaly 16,7 % všech odpovědí, byly zařazeny odpovědi jednak osobního charakteru ze strany dotazovaných, např. nedostatek času, sebedůvěry, vlastní nezkušenost, dále také rivalita ve výcviku. Žádné slabiny ve výcviku nevidí 9,4 %.

K otázce č. 6 **Uveďte konkrétně na základě čeho/koho provádíte výcvik** se vyjádřilo 99 respondentů. Jelikož u této otázky jednotliví respondenti uvedli více možných odpovědí, které spadaly do více kategorií, byla data zaznamenána v celkovém počtu 172 možností. Jelikož je při výcviku psů využíváno více přístupů, bylo z tohoto důvodu uvedeno více možností v rámci jedné odpovědi. Četnost výskytu odpovědí je uvedena v tabulce 9.

Tabulka 9 Na základě čeho/koho provádíte výcvik [autor]

výcvik dle koho/čeho	četnost
zkušenosti, metody ostatních psodů, kolegů	57
zkušenosti, metody vlastní	41
literatura, zkušební řád	30
rady a vedení trenéra /výcvikáře	26
dle psa	8
z praxe	5
výcvikové metody a techniky	5

Respondenti také doplňovali následujícími odpověďmi: „vždy cvičím v rámci možností mého psa, podle toho, jak ho znám a co vím, že by na něj mohlo platit, nikdy jsem jen slepě neposlouchala návrhy na postup ve výcviku, aniž bych to promyslela s ohledem na psa“, „nejvíc se mi osvědčilo poznat více možností a přístupů k výcviku a vybrat si to, co konkrétně sedne mně a mému psu, a nyní s druhým mladým psem hledám tu cestu znovu - nefunguje vše tak, jak se starým“. K výcvikovým metodám a technikám byly přiřazeny odpovědi typu klikr, navádění na pamlsek, pozitivní motivace atd.

K otázce č. 7 **Na jaké úrovni výcviku jste? Pokud máte záchrannářské zkoušky, uveďte které?** je v tabulce 10 uveden počet psů s počtem absolvovaných zkoušek, tím zmapována úroveň výcviku psů dle počtu zkoušek. Počet psů, kteří nemají žádnou zkoušku je 36, celkový počet respondentů, kteří mají zkoušku je 65.

Tabulka 10 Úroveň výcviku [autor]

počet zkoušek	četnost
0	36
1 – 2	28
3 – 4	16
5 – 9	13
10 – 15	3
16 – 20	2
20 a více	3

Aby diplomová práce nebyla ochuzena o cenná data z dotazníků, týkající se struktury absolvovaných zkoušek, byl z dat od jednotlivých respondentů vybrán vždy nejvyšší dosažený typ zkoušky z každého jednotlivého zkušebního řádu bez ohledu na specializaci.

Klíč k výběru zkoušek uvedených v tabulce 11 je následující: respondent absolvoval zkoušku na úrovni 1, 2, 3, C dle národního zkušebního řádu - NZŘ, zkoušku ZPJ, zkoušku na úrovni E, A, B dle mezinárodního zkušebního řádu - MZŘ, Atest MV P, S; započítány byly zkoušky NZŘ 3, C, ZPJ, MZŘ B, ATEST MV P, S.

Tabulka 11 Dosažené zkoušky [autor]

zkoušky	typ	četnost
MZŘ IRO	E	19
	A	13
	B	13
NZŘ SZBK	ZZZ	14
	1	15
	2	7
	3	5
	C	2
ZPJ		1
ZPV	A	2
	B	1
ATEST MV	P	7
	S	5
AREST IRO	P	1
STOPAŘSKÝ TEST (rescue stopaři)	S.1.1	1
MISTR SVĚTA	záchranného stopování	1
MISTR ČR	sutinového vyhledávání	1

Také bylo z dat dotazníkového šetření k otázce č. 7 zjištěno, že ve struktuře dotazovaných je i člen USAR týmu, MZO a účastník mistrovství republiky IZS.

Otázka č. 8 **Jak dlouho vám trval výcvik od počátku po absolvování první záchranné zkoušky**, je zpracována v tabulce 12. Důvodem pro zjišťování tohoto údaje bylo zjistit, jak dlouho trvá výcvik psa u psovodů, kteří se zabývají reálným výcvikem záchranného psa.

Tabulka 12 Délka výcviku do první záchranné zkoušky [autor]

délka výcviku do první záchranné zkoušky	četnost	%
1 rok	21	32,3
2 roky	15	23,1
1, 5 roku	13	20,0
3 roky	6	9,2
do jednoho roku	6	9,2
4 roky	3	4,6
5 let	1	1,5

V tabulce jsou uvedeni respondenti, kteří absolvovali zkoušky tj. 64, 4 % z celkového počtu dotazovaných. 35, 6 % respondentů nemá se psy absolvovanou žádnou zkoušku. U odpovědí, kdy byla zkouška splněna do roka respondenti uváděli i bližší časové údaje o jejím absolvování, a to od pár dnů, přes jeden měsíc, po půl roku. Dále byla zaznamenána odpověď zdůvodňující nevykonání zkoušek: „nemáme zkoušku, i do budoucna plánuji minimum zkoušek, pouze nezbytně nutné se zaměřením na praxi“. Z této odpovědi je patrná profilace psovoda směrem pro praxi. A další odpověď zdůvodňující nevykonání zkoušek je: „neskládám zkoušky, jsem psovod profesionál“.

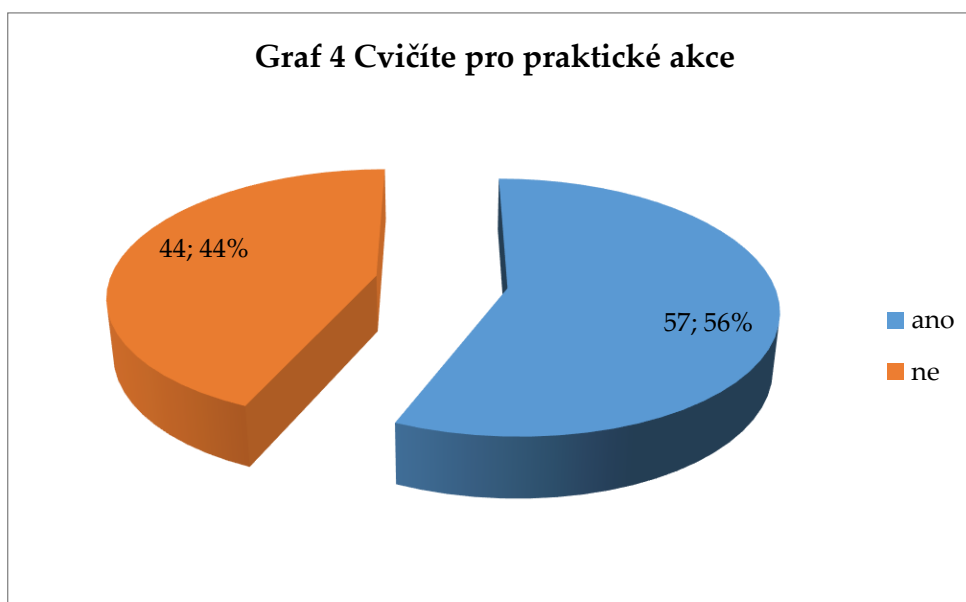
K otázce č. 9 **Máte možnost při výcviku pracovat s GPS? V případě, že nemáte, uveďte proč?** se vyjádřilo celkem 96 respondentů. V rámci této položené otázky bylo zjistit jaký je stav využívání GPS při výcviku. Početní a procentuální vyjádření je v tabulce 13.

Tabulka 13 Používání GPS [autor]

možnost používat GPS	četnost	%
ano	67	69,8
ne	27	28,1
nebylo potřeba	2	2,1

69,8 % respondentů má možnost při výcviku využívat GPS. Důvody nevyužívání GPS byly uváděny: „výcvikář ji nemá k dispozici, „většina lidí se bojí používat technické prostředky jako je i vysílačka“.

K otázce č. 10 **Cvičíte psa pro účely nasazení do akcí? Pokud cvičíte psa pro jiné účely, uveďte pro jaké** se 57 (56,4%) respondentů vyjádřilo, že cvičí psa pro to, aby mohli být využíváni při praktických akcích, 44 (43,6 %) tázaných necvičí psa pro praxi. Viz graf 4.

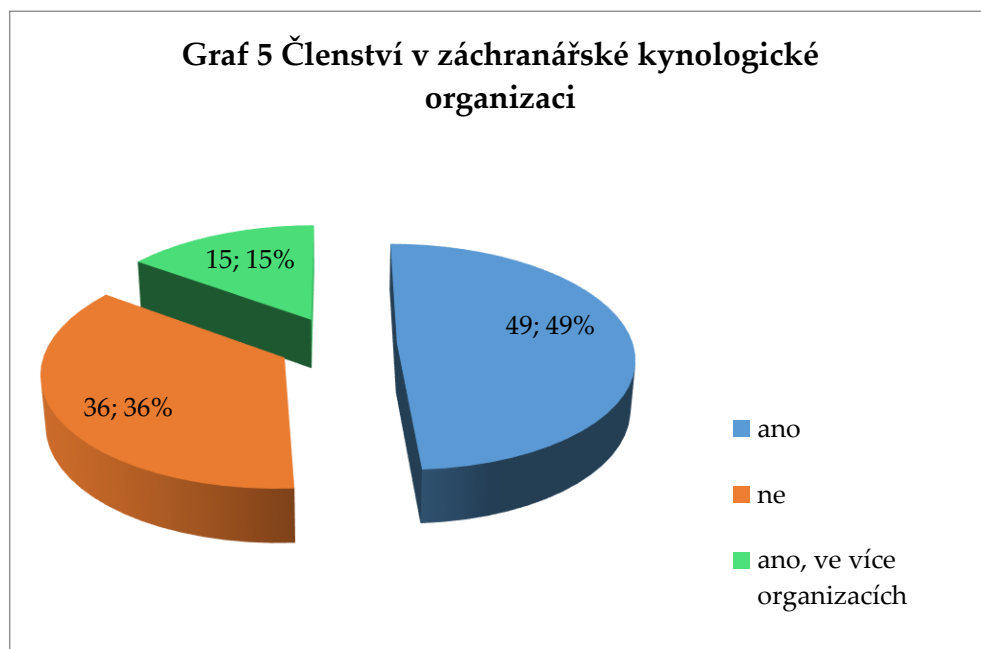

Obrázek 5 Výcvik pro praktické akce [autor]

Důvod výcviku ne pro praxi dotazovaní uváděli: zábava, sport – zkoušky, socializace, koníček, budování vztahu se psem, vytvoření vztahu psa k lidem, pro radost. U respondentů, kteří odpověděli, že cvičí psa pro praxi se vyskytovaly odpovědi „cvičím psa hlavně pro praxi, až na druhém místě pro sport“, „původně to byla zábava, nyní cvičím psa především pro praktická nasazení“. Jelikož bylo zjištěno, že někteří respondenti cvičí sice pro praxi, ale na druhém místě i pro sport, byl proveden procentuální poměr této skupiny, a to jen pro praxi kontra pro praxi i sport + zábava atd. Respondentů, kteří uvedli, že cvičí jen pro praxi, bylo 20,8 % a respondentů, kteří cvičí pro praxi + další aktivity, bylo 35,6 %.

Na otázku č. 11 **Jste členem záchranné kynologické organizace? Pokud jste členem ve více organizacích, uveďte důvod vašeho členství**, odpovědělo 100 respondentů. 49 % je členem jedné organizace, 36 % není organizováno nikde, 15 % je ve více organizacích, viz. graf 5.

Obrázek 6 Členství v záchranné kynologické organizaci [autor]

Důvody členství ve více organizacích, které uváděli respondenti, jsou uvedeny v reprezentativním vzorku odpovědí: „každá organizace jiný směr ve výcviku a zkušeností“, „každá poskytuje jiný druh zázemí“, „v SDH pro možnost tréninku pro praxi a nasazení do praxe, v brigádě spíš pro sport a zábavu, brigáda příliš pro praxi nepřipravuje“, „možnost většího záběru k informacím, výcvikářům“.

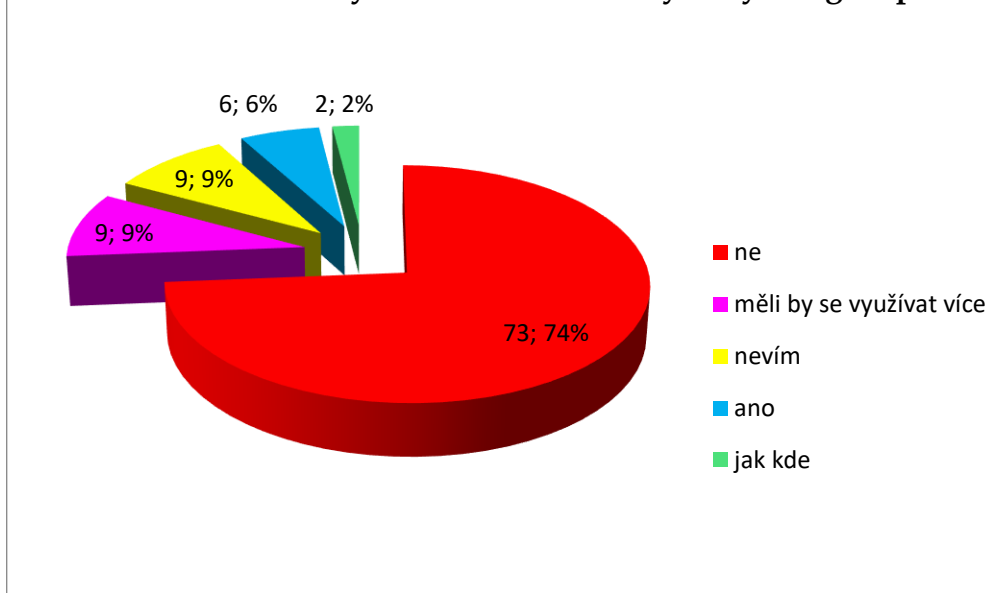
Na otázku č. 12 **Byl/a jste nasazen/a do praktické pátrací akce?** se vyjádřilo 100 respondentů. V tabulce 14 je poměr odpovědí ne nebyl, ano byl, ano jako doprovod bez psa. V komentářích od respondentů se v odpovědi ano vyskytl dvakrát dodatek „vždy pátrání na žádost rodiny pohřešovaného“.

Tabulka 14 Účast v pátrací akci [autor]

nasazení do pátrací akce	%
ne	60
ano	38
ano, jako doprovod bez psa	2

K otázce č. 13 **Myslíte si, že jsou záchranářští kynologové dostatečně využíváni při praktických pátracích akcích /můžete rozvést/? V případě že ne, jaké vidíte důvody** se vyjádřilo 99 respondentů. Celkově 73,7 % respondentů je názoru, že záchranářští kynologové nejsou dostatečně využíváni při praktické pátrací akci, 6 % odpovědí - ano jsou dostatečně využíváni, viz. graf 6.

Graf 6 Využívání záchranářských kynologů v praxi

Obrázek 7 Využívání záchranářských kynologů v pátracích akcích [autor]

Struktura odpovědí vyjadřujících nevyužívání byla následující: „u pátrání plošného, a tedy v kompetenci PČR, si myslím, že systém selhává, policie psovody nevyužívá“, „nezájem a nespolupráce ze strany PČR“, „neznalost systému ze strany kompetentních funkcionářů, ale i samotných záchranářů“, „z jedné strany je to možná málo zkušených psů i psovodů, z druhé strany možná malá informovanost policie“, „malá informovanost osob zodpovídajících za akce, nedůvěra v dobrovolníky“, „nejsou dostatečně využíváni, je ale nedostatečně náročný plošný atest“, „nejsou a nebo jsou nasazení pozdě, netuším proč“.

V otázce č. 14 **Co by pro vás bylo přínosem v oblasti záchranářské kynologie?** bylo zaznamenáno 98 odpovědí. Struktura odpovědí je uvedena v tabulce 15.

Tabulka 15 Přínos v oblasti záchranné kynologie [autor]

přínos v záchranné kynologii	četnost
semináře /soustředění, společná cvičení	53
součinnost s PČR / HZS / IZS	14
metodika, systémová opatření	11
osvěta vůči veřejnosti	6
jiné (vlastní čas, více závodů)	5
vnitřní záležitosti kynolog. organizací	4
nevím	4
vše funguje, není nutné nic řešit	1

Z celkového počtu zaznamenaných odpovědí by v 54, 1 % bylo přínosem pořádání seminářů ať už obecných, či specificky zaměřených, kvalitní semináře určené nejen pro začátečníky, meeting, cvičení napříč organizacemi, zahraniční zkušenosti, dostupný a kvalitní sutinový trenážer, soustředit informace o akcích a jejich přípravě na jedno místo, praktická spolupráce se složkami IZS, která fungují u HZS a atestovaných kynologů.

Dále se respondenti v 14,3 % odpovědích vyjádřili pro přínos v oblasti součinnosti s PČR/HZS/IZS. V odpovědích, „co by bylo přínosem“, se vyskytovaly odpovědi typu: „přímý kontakt s příslušnými orgány policie a společná cvičení, kde by mohly být získány znalosti o metodických postupech policie a PČR informace o práci psovodů“, „větší informovanost - vzdělávání osob odpovědných za pátrání“, „nastavení rozumného a policií akceptovaného přezkušování a nastavení i nějakého vzdělávání psovodů“, „špatná spolupráce s PČR“, „nezájem ze strany PČR, nízká osvěta o dovednostech psů a psovodů,

HZS naopak plně využívá možností atestovaných psů a systém funguje“. V reakcích respondentů se vyskytly i odpovědi (2): „přínosem by bylo prohloubení spolupráce kynologů s Policií ČR a HZS“ a „osvěta PČR a HZS, aby věděli, co naši psi dokáží, jak hledají“. Vyskytla se i odpověď „efektivní a plnohodnotná spolupráce mezi složkami IZS – SZBK ČR, policie ČR a dobrovolné složky hasičů“.

Dále v odpovědích byla v 11,2 % byla jako přínos preferován přínos v oblasti metodik a systémových opatření. Odpovědi se týkaly těchto parametrů: jednotná metodika, pro zřetelný postup ve výcviku, přepracování metodiky a přezkušování - změna plošných atestů odpovídajícím reálným podmínkám vyhledávání, dostatečný počet týmů skutečně připravených pro reálné akce, větší informovanost - vzdělávání samotných kynologických pátracích týmů, systemizace výcviku jako takového s jasně danými pravidly, zcela oddělit závodní záchranářinu od té praktické.

Struktura odpovědí týkajících se otázky č. 15 **Máte za to, že je veřejnost dostatečně obeznámena o systému záchranářské kynologie** je zobrazena v tabulce 16.

V otázce týkající se osvěty a informací směrem k veřejnosti ohledně systému záchranářské kynologie je 85,1 % respondentů názoru, že veřejnost není dostatečně obeznámena o systému záchranářské kynologie. A jsou toho názoru, že má veřejnost naprosto zkreslené představy. Vyskytlo se, ale i zajímavé vyjádření respondentů: „Ne není, ale nemyslím si, že je to chyba. Veřejnost nemůže být obeznámena se vším, stejně tak veřejnost není obeznámena ani s prací hasičů, zdravotníků“. „Lidé v mém okolí často nevědí, že se takovým výcvikem může zabývat obyčejný smrtelník. Mají často zafixováno, že k tomuto výcviku dochází pouze v prostředí ozbrojených složek ČR. Často neví, co takový

výcvik obnáší a jak to celé probíhá. Proto si nemyslím, že je veřejnost dostatečně obeznámena“. „Z vlastního okolí vím, že lidé vůbec netuší, o co se jedná. Znají zásahy z televize po zemětřeseních a vůbec netuší, že se výcviku věnuje tolik lidí i u nás, vesměs bez možnosti praktického nasazení.“

Tabulka 16 Veřejnost a záchranná kynologie [autor]

je veřejnost obeznámena se systémem záchranné kynologie	četnost	%
není	86	85,1
moc není	9	8,9
neumím posoudit	3	3,0
ano je	2	2,0
informace jsou, je možné získat	1	1,0

5.3 Výsledky rozhovorů

Řízené rozhovory byly prováděny s kynology Policie ČR. Odpovědi na jednotlivé otevřené otázky byly shrnuty a v zobecněné formě zapsány do tabulky. Celé znění otázek a konkrétních odpovědí z rozhovorů jsou v příloze 10 diplomové práce.

Tabulka 17 Výsledky rozhovorů, ZK= záchranářská kynologie [autor]

otázka	osoba A	osoba B	osoba C
1.	15 let	22 let	25 let
2.	všestranný pes, kategorie V	specialista	specialista
3.	plnění úkolů v trestním řízení	výbušniny	vyhledávání lidských ostatků
4.	služební zkouška každé 2 roky, zkoušky sportovní kynologie nadstavba	služební zkouška každý rok	služební zkouška každý rok
5.	co nejčastěji	každý den	stále - denně
6.	cca 1 rok	2 – 3 roky	1/2 – 3/4 roku
7.	98 % německých ovčáků 2 % belgických ovčáků	německý ovčák	německý ovčák
8.	závislost na momentálních okolnostech a potřebách	stav v rámci specializace uspokojivý	stav v rámci specializace dostačující
9.	u PČR psůvodi, kteří se zabývají ZK mimo službu	vlastní zkušenosti se ZK, odděluji ZK sportovní a praxi	znalost s výcvikem vyhledávání cadaveru u PČR i civilních kynologů
10.	ano, zkušenost ve využívání dobrovolných kynologů	v praxi ti, kteří provádějí výcvik pro praxi	nemám přehled

5.4 Výsledky a shrnutí analýzy systému záchranné kynologie

V kapitole č. 4.2.4, která byla doplněním zkoumání zjištěných dotazováním v předešlých kapitolách a sloužila hlavně k ucelení pohledu na kynologickou službu, byly popsány jednotlivé organizační články, subjekty, ustanovení a normy v systému záchranné kynologie v rámci IZS. V rámci analýzy byly také uvedeny kvalifikační požadavky na psovody záchranných psů v IZS.

Při prováděném rozboru kynologických atestů GŘ MV HZS ČR byly zjištěny počty atestovaných psovodů k 1. 1. 2017 a k 31. 5. 2017 pro sutinové a plošné vyhledávání, které jsou uvedeny v tabulce 18.

*Tabulka 18 Počet držitelů kyn. atestu k 1. 1. 2017 a 31. 5. 2017
[63; autor]*

	počet k 1. 1. 2017	počet k 31. 5. 2017
S-SUTINY	24	27
P-PLOCHY	18	23
počet celkem	42	50

Seznamy držitelů kynologických atestů k 1. 1. 2017 a 31. 5. 2017 jsou uvedeny v příloze 11.

Typy zkoušek a příslušné poslušnostní disciplíny Národního zkušebního řádu SZBK a mezinárodního zkušebního řádu IRO a jednotlivé disciplíny zkušebního řádu FCI jsou uvedeny v přílohách 4, 5, 6.

5.5 Souhrnné vyhodnocení výsledkové části

V praktické části diplomové práce byl prováděn výcvik na konkrétním psovi, který byl směřován ke splnění základní zkoušky sutinového vyhledávání. Výsledky modelového výcviku byly porovnány se psy, kteří jsou cvičeni pro reálné podmínky záchranné kynologie. Výsledky zjištěné na základě komparace byly následující. Experimentální výcvik byl u psa označeného PES 1 v osmi srovnávaných parametrech shodný a v sedmi parametrech rozdílný, u psa označeného PES 2 byl shodný v devíti parametrech a v šesti rozdílný, přičemž provedeným výcvikem bylo zjištěno, že vycvičit psa záchranáře je náročné, a také není efektivní cvičit staršího psa pro praxi. Zjištěné shodné ukazatele ukazují na správné zvládnutí metodiky výcviku i aktivity psa, avšak výcvik probíhal v pomalejším tempu a dále vázlo vybudování silné míry motivace psa na figuranta. Celková shodná úroveň modelového výcviku s porovnávaným praktickým výcvikem u psa označeného PES 1 činí 53 % a u psa označeného PES 2 je 60 %.

Dalším výzkumným nástrojem bylo dotazníkové šetření, které probíhalo v období od ledna do března 2017. Zúčastnilo se ho 101 respondentů z jednotlivých kynologických organizací zabývajících se záchrannou kynologií, kdy dotazovaní odpovídali na 15 otevřených otázek, kterými byly zjišťovány okolnosti výcviku psů záchranných kynologů, využívání kynologické služby v praxi a náměty na zlepšení podmínek jejich činnosti. Dotazníkového šetření se zúčastnili psodivci poměrně zkušení, z celkového počtu bylo nejvíce respondentů věnujících se výcviku psů 5 až 6 let a 10 až 11 let. Dále bylo zjištěno, že nejvíce záchranných kynologů (15%) se věnuje záchrannému výcviku s konkrétním psem šest až sedm let. Pro přesné vyhodnocení, kolik psů, v jaké věkové kategorii a kolik se věnuje záchranné kynologii, byly zpracovány grafy 2a – 2m, které jsou v příloze diplomové práce. Věková struktura psů byla

zastoupena nejvíce (8) v kategorii šest až sedm let a tito psi cvičí záchrannářskou kynologií šest až sedm let (graf 2g). Z uvedeného vyplývá, že tito respondenti cvičí psy v záchrannářské kynologii téměř od narození psů. Z výsledků také vyplynulo, že respondenti nejčastěji cvičí 1x týdně s instruktorem/výcvikářem, s kolegy nebo sami. Slabiny ve výcviku respondenti vidí (30 %) v nevyhovujících zkušebních řádech/atestech. Z uvedeného šetření vyplynulo, že zkušební řády jsou zaměřeny více na sport než praxi a testy týkající se plošného vyhledávání se jeví jako neodpovídající pro potřeby kynologických týmů v praxi. Respondenti při výcviku nejčastěji využívají zkušeností a metod ostatních psovodů a kolegů, poté využívají zkušeností vlastních, dále čerpají z literatury/zkušebních řádů. Dotazníkového šetření se zúčastnili respondenti s různými typy zkoušek (zastoupen např. 12x atest MV, 1X atest IRO). 32 % dotazovaným trval výcvik jeden rok od počátku po absolvování první záchrannářské zkoušky. 69,8 % respondentů má možnost při výcviku využívat GPS. 56,4% respondentů se vyjádřilo, že cvičí psa pro možnost využívání při praktických akcích. 49 % respondentů je organizováno v záchrannářské kynologické organizaci a 15 % je organizováno ve více záchrannářských organizacích. Důvodem organizovanosti ve více organizacích je, že každá organizace přináší jiné možnosti. 60 % respondentů nebylo využito v praktické pátrací akci a celkově 74 % respondentů je názoru, že záchrannářští kynologové nejsou dostatečně využíváni při praktické pátrací akci. Názory a důvody nevyužívání kynologů se nesly v tomto rázu, že u pátrání plošného, tedy v kompetenci PČR systém selhává, policie psovody nevyužívá. Ale zaznamenány byly i názory v nezkušenost samotných psovodů a psů. Co se týká přínosu v oblasti záchrannářské kynologie, nejvíce by respondenti uvítali pořádání seminářů ať už obecných, či specificky zaměřených, ve 14,3 % odpovědích se vyjádřili pro přínos v oblasti součinnosti s PČR/HZS/IZS. U poslední odpovědi 85 % respondentů vyjádřilo názor, že veřejnost není dostatečně obeznámena se systémem záchrannářské kynologie.

Strukturovaný rozhovor, jehož znění je v příloze diplomové práce, byl prováděn se třemi dotazovanými pracovníky z řad služební kynologie PČR, kteří odpovídali na 10 otevřených otázek. Rozhovor obsahoval anamnestickou otázku k délce služby. Následná struktura otázek se vztahovala ke zkušenostem, názorům ze služební kynologie a dvě otázky se týkaly oblasti záchranné kynologie.

Posledním bodem praktické části byl rozbor jevů v záchranné kynologii, které byly vybrány jako důležité ke zmapování uvedeného systému. Záchrannou kynologii v rámci IZS koordinuje a řídí generální ředitelství HZS ČR. Jako poradní orgán generálního ředitele působí kynologická komise, která plní úkoly v oblasti metodiky výcviku, sjednocení postupů a vymezení kompetencí jednotlivých složek IZS v problematice záchranné kynologie. GŘ HZS ČR vede seznam držitelů kynologických atestů MV, jakožto kvalifikačních požadavků na záchranného psovoda se psem předurčeným k nasazení v rámci záchranných prací při zásahu v rámci integrovaného záchranného systému a při pátrání po pohřešovaných osobách, které přísluší policii ČR. Kynologický atest slouží jako kvalifikační požadavek k nasazení do pátracích akcí, akcích při společném zásahu složek IZS a k zapojování do mezinárodních záchranných operací. V případě potřeby zahraniční pomoci v rámci zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací může být nasazen USAR odřad, který může být využit i v případě potřeby České republiky. V rámci analýzy též byly uvedeny organizační opatření jednotlivých organizací opravňující k praktickému zásahu a dále ustanovení a normy v systému záchranné kynologie v rámci IZS, jako jsou například zkušební řády či kvalifikační požadavky k praktickým nasazením.

Na základě výzkumných nástrojů v praktické části, a to výcviku psa v záchranného psa a komparace dosažených parametrů s kynologickou realitou,

dotazovacích nástrojů a analýzy, kterými bylo provedeno zmapování současného stavu v záchranné kynologii integrovaného záchranného systému, potažmo kynologické službě, byly vyvozeny závěry identifikující výhody a nevýhody současného systému.

5.5.1 Vyhodnocení výhod a nevýhod systému kynologické služby

Po pečlivém zvážení všech atributů, které byly zjištěny provedeným výzkumem, byly vyhodnoceny výhody a nevýhody, které byly zapracovány do tabulek.

Tabulka 19 Výhody systému záchranné kynologie [autor]

VÝHODY
z komplexního hlediska je systém záchranné kynologie IZS funkční, včetně legislativního nastavení
jednotný a ucelený systém kynologických atestů
na úrovni atestovaných psovodů systém zabezpečující jejich odbornou úroveň
funkční systém v případě nutnosti přesahu přes hranice ČR (nasazení záchranné jednotky USAR v rámci MZO a při cvičení USAR odřadů)
funkční a vyhovující systém sutinového vyhledávání
obrovský potenciál v podobě lidí a psů, provádějících výcvik v záchranné kynologii

Tabulka 20 Nevýhody systému záchranné kynologie [autor]

NEVÝHODY
roztříštěnost záchranných organizací
nevyhovující současný systém atestů pro plošné vyhledávání
nevyhovující součinnost kynologických týmů s odpovědnými funkcionáři zodpovědnými za pátrání po osobách
omezená možnost odborného vzdělávání (metodického i praktického) řadových psovodů směřujících výcvik pro praxi
míchání sportovní a praktické záchranné kynologie
nepoměr v počtu kynologů zabývajících se výcvikem záchranné kynologie a počtu atestovaných kynologů
náročnost výcviku záchranného psa

5.5.2 Záměry a možnosti na zlepšení

V případě možných návrhů a opatření je vycházeno zejména ze zjištění získaných celkovou analýzou a syntézou systému záchranné kynologie a také z jednotlivých odpovědí, které zazněly v dotaznících. Byla zmíněna poptávka „po opravdu odborně zaměřených seminářích“, „možnost výcviku s profi složkou systému IZS“, „praktická cvičení“, atd.

V této souvislosti mě zaujala simulovaná pátrací akce v terénu „Nasazení 2016“ zmiňovaná v kap. 6, kterou na podzim loňského roku pořádala Záchranná brigáda kynologů Pardubického kraje. Tato akce je zajímavá i proto, že nebyla koncipována jako závod, či soutěž, ale jako prověřovací cvičení. Akce podobného typu prověří tým jako celek, ověří připravenost psa a psovoda na dlouhé

vyhledání. Tým má možnost ověřit si schopnost práce s mapovými podklady, noční vyhledávání atd. Jako další klad v organizování této akce spatřuji možnost být součástí pátrání za přítomnosti velitele zásahu z řad Policie ČR.

Na základě tohoto poznatku se jeví jako vhodné připravit program, který by byl oficiálně akceptovatelný pro obě strany, jak Policii ČR, tak záchranářské organizace. Jednalo by se o pořádání simulovaných pátracích akcí jako součinnostních cvičení za účasti osob zodpovědných za pátrání a velitelů akce z řad Policie ČR. Jako nejvhodnější subjekt na přípravu tohoto programu je spatřováno Školní policejní středisko Policie ČR, kde mají odborné zkušenosti s organizací služební přípravy, různých vzdělávacích programů či kurzů. Tento program se jeví jako vhodný připravit v úzké spolupráci s oddělením krizového řízení Kanceláře ředitele krajského ředitelství Policie ČR, jelikož většina pracovišť krizového řízení krajských ředitelství policie má zkušenosti s předmětnou problematikou. Na přípravě zmíněného programu by mohly participovat Policejní prezidium ČR, koordinátoři služebních činností Policie ČR, zástupci odborné veřejnosti z jednotlivých kynologických organizací, případně i členové kynologické komise GŘ HZS ČR. K tomuto opatření zároveň uvádím, že na těch odděleních, kde vzájemná spolupráce nefunguje, není jisté, zda by byla snaha nějaké koncepční opatření prosadit, a tam, kde systém funguje a dobrovolní kynologové jsou na pátrací akce povoláváni, by byl dalším prohloubením vzájemné součinnosti.

Také se jeví jako vhodné opatření zařadit či zrevidovat v rámci základního policejního školství informace o stávajících interních aktech řízení, upravujících pátrání po osobách v terénu. Tímto opatřením by mohlo být zajištěno seznámení nastoupivších policistů s možnostmi poskytnutí sil a prostředků ve prospěch Policie ČR při společném zásahu IZS při pátrání po osobách v terénu.

Další opatření týkající se této problematiky je spatřováno v Metodice plošného vyhledávání, jejíž možné vypracování bylo zmíněno v zápise kynologické komise dne 20.10.2014. [64]. Tato metodika by mohla být využívána složkami policie jako přehledná pomůcka při možnostech praktického nasazení kynologických týmů v případě pátrání po osobách v terénu. Tuto metodiku by bylo vhodné distribuovat na jednotlivé územní odbory a krajská ředitelství Policie ČR k rukám osob majícím odpovědnost za pátrání. A to od řadových policistů po vedoucí pracovníky a osoby odpovědné za řízení pátrací akce. Další plošná distribuce by byla vhodná na operační střediska PČR, oddělení služby kriminální policie a oddělení služební kynologie Policie ČR.

Další návrh se týká oblasti odborného vzdělávání psovodů. Možnosti odborného praktického a metodického vzdělávání psovodů směřujících výcvik pro praxi jsou spatřována ve dvou východiscích. První z nich je informační potenciál v psovodech, kteří jsou členy kmenových organizací a zároveň jsou atestovanými psovody. Atestování kynologové absolvují instrukčně metodická zaměstnání (IMZ) organizovaná odbornou kynologickou komisí GŘ HZS jak na úrovni teoretické, tak i praktické. Tento nabytý odborný potenciál by mohl být předáván jejich kolegům formou přednášek. Tím by byla pokryta členská základna organizace.

Jelikož je systém vzdělávání centrálně nastaven pouze směrem k atestovaným psovodům, domnívám se, že by se měla rozšířit působnost předmětných IMZ i o řadové kynology. Avšak není možné toto opatření aplikovat plošně. Jako vhodné kandidáty pro tuto odbornou metodickou podporu spatřuji v podobě oficiálních výcvikářů, kteří by měli mít zajištěnou systémovou možnost získávání určité odborné úrovně, aby takto nabyté znalosti mohli předávat při oficiálních trénincích.

Poslední možností na zlepšení stavu je častější pořádání atestačních zkoušek MV-GŘ HZS ČR ve specializaci plošného vyhledávání. Důvodem k tomuto návrhu je zvýšení možností a šancí tento atest úspěšně absolvovat, jelikož na atesty jsou přednostně zváni kynologové prodlužující si platnost atestů a také případně ti, v jejichž kraji není pokrytí atestovaným psovodem. Pro rok 2017 jsou v plánu akcí GŘ HZS uvedeny tři termíny (květen, červenec, listopad 2017), v roce 2016 byly naplánovány čtyři termíny. [65]

Limity práce

Vzhledem k širokému záběru diplomové práce a rozsáhlosti celého tématu kynologie v IZS, bylo zpracování práce zaměřeno na důležité markanty, které vedly ke splnění cílů práce. Tudíž byly některé oblasti, které by si zasloužily více prostoru na podrobnější rozbor, upozaděny. Mám na mysli např. pravidelná mezinárodní setkání, kterými jsou mezinárodní taktická cvičení kynologických týmů v rámci USAR odřadů, kde je možnost porovnání úrovně výcviku a navázání spolupráce s jinými kynologickými skupinami z oblasti záchrannářské kynologie. Poslední cvičení tohoto typu se uskutečnilo ve dnech 27. února až 2. března 2017 se ve Wäike-Maarja (Estonsko). Zde by mohl být věnován další prostor pro vyjádření účastníků těchto cvičení.

V dotazníkovém šetření na otázku „Máte za to, že je veřejnost dostatečně obeznámena o systému záchrannářské kynologie v ČR?“ odpovědělo 85,1 % dotázaných „ne, není“. Bylo by vhodné navázat a pokračovat v průzkumu mínění o systému záchrannářské kynologie u veřejnosti a porovnat tato data.

V této práci nebyly řešeny ekonomické náklady, které nejsou pro dobrovolné kynology zanedbatelné. Jde o nemalé částky například na krmiva, veterinární ošetření, očkování psů, účast na různých kurzech, pořízení záchrannářského vybavení apod. Srovnání finančních podmínek a limitů profesionálních

kynologů, dobrovolných kynologů a finančních podmínek kynologické služby obecně, by mohlo být námětem na další zpracování.

6 DISKUZE

Než budou diskutovány jednotlivé výsledky zjištěné v rámci této práce, budou níže uvedena některá fakta o systému kynologie v IZS.

Kynologie v Integrovaném záchranném systému je převážně záchrannou kynologií, která pomocí speciálně vycvičených psů pomáhá a podílí se při nalezení a záchraně osob při mimořádných událostech, nejčastěji ze sutin zřícených budov, ale i při hledání osob v různých druzích terénu, v lavinách apod. V rámci IZS patří mimo jiné k úkolům HZS ČR i poskytnutí rychlé a účinné pomoci právě při zmíněných mimořádných událostech, ale i poskytnutí sil a prostředků Policii ČR při pátrání po osobách ve volném terénu. Kynologie v IZS je vzhledem k povaze a specifičnosti záchranné kynologie řešena i pomocí ostatních složek IZS na základě plánované pomoci na vyžádání, využitím neziskových organizací a různých sdružení, eventuálně využitím oprávnění k poskytnutí věcné nebo osobní pomoci fyzické či právnické osoby.

System záchranné kynologie, který má jasně nastavená pravidla v rámci IZS, je založen na bázi dobrovolných kynologů, kteří mohou či nemusí být členy jednotlivých kynologických organizací zabývajících se uvedenou problematikou. Tyto organizace působící v záchranné kynologii jsou označovány jako kynologická služba. V tomto systému jako profesionální psůvodi působí psůvodi HZS, Městské policie Praha a Městské policie Ostrava. Psůvodi se služebními psy Policie ČR jsou využíváni v případě pátrání po osobách v terénu. Psůvodi Horské služby ČR jsou používáni při pátrání po osobách v horských oblastech.

Celou diplomovou prací se prolíná téma záchranné kynologie s tím, že bylo provedeno zhodnocení kynologie u jednotlivých složek IZS, především těch

složek, které svým zaměřením a obsahem činnosti směřují k záchranné kynologii. Jelikož je diplomová práce zaměřena i směrem k výcviku psů, byly v teoretické části této práce uvedeny přístupy k výcviku a výchově psů záchranářů a v praktické části byl proveden modelový výcvik a jeho ověření formou komparace s kynologickou realitou. Přístupy k výcviku byly též zjišťovány v dotazovacích šetřeních, a to u kynologů zabývajících se přímo výcvikem záchranných psů a u služebních kynologů Policie ČR. Zjištění stavu v kynologické službě a systému záchranné kynologie bylo též součástí dotazovacího šetření a jako doplnění výzkumu byla provedena analýza jednotlivých jevů a postupů uvedeného systému.

Jak uvádí Hotový [66] psovod a pes tvoří nedílnou dvojici, kdy jeden bez druhého by byli nevyužitelní. Dle mého názoru je možné říci, že systém záchranné kynologie sestává ze tří hlavních důležitých částí, a to z vycvičeného psa schopného zásahu, psovoda a funkčního nastavení celého systému, částí tvořící jeden celek, a při selhání některého z uvedených článků by jako celek systém nemohl fungovat. A i v této diplomové práci všem těmto bodům byla věnována pozornost.

Jedním z dílčích cílů byl modelový výcvik záchranného psa, který byl prováděn po dobu osmnácti týdnů se sedmiletým psem zlatého retrievera. Při vlastním výcviku psa bylo zjištěno, že sedmiletý pes, který byl dosud veden v lovecké kynologii, je v jiném stylu výcviku schopen se naučit vyhledat jednu osobu v nenáročném prohledávaném prostoru o velikosti 350 m², nebo v obtížném terénu o velikosti 150 m², označit ji štěkáním v částečně uzavřeném úkrytu v úrovni terénu. Dosažené parametry byly komparovány se stejnými parametry u dvou psů plemene retriever, jež jsou v majetku kynologů, kteří jsou odborně erudováni v záchranné kynologii. Při komparaci byla zjištěna 53 % shoda u prvního srovnávaného psa a 60 % shoda u druhého srovnávaného psa.

Bylo tedy zjištěno, že sedmiletý pes je sice schopen záchrannářského výcviku, ale v pomalejším tempu. Výcvik není tak pružný, rychlý jako u psa, který byl k záchrannářskému výcviku veden od mládí. K provádění výcviku od mládí se vyjadřuje Miller [67], která říká, že nejlepší je začít s výcvikem psa, když je ještě štěně, protože je vždy snadnější špatnému chování předcházet, než ho pak napravovat. I u našeho modelového psa byly patrné limitující návyky, které získal v průběhu sedmi let života, které se již složitěji odstraňují. Co se týká intenzity výcviku, ten korespondoval s respondenty z dotazníkového šetření, kdy byl výcvik prováděn jednou týdně (18 týdnů – 19 výukových lekcí) a frekvence výcviku u respondentů byla nejčastější (34,7 %) také 1 x týdně. Dotázaní policejní kynologové cvičí své služební psy denně, nebo co nejčastěji, kdy je to možné. Zde je vidět patrný rozdíl v možnosti cvičit psa v rámci zaměstnání, či u dobrovolných kynologů až v době svého volna.

Mezníkem ve výcviku byla míra motivace psa. Pro udržení jeho pozornosti jsme byli nuceni měnit druhy odměny – potravu, která musela být při jednotlivých lekcích střídána a musela být dostatečně lákavá. Ščučka [68] ukazuje, že primární motivace pro psa musí být silná, musí to být jídlo, aport, něco, co je pro psa výraznou motivací. Soukupová [33] uvádí, že míra motivace psa je velmi důležitým základním faktorem, na kterém je celý výcvik postaven. S. Bulanda [9] se k této problematice vyjadřuje, pokud si pes rád hraje, použijte hračku. Mnoho záchrannářských kynologů při výcviku využívá jako odměnu potravu, míček nebo přetahovadlo (hračka sloužící k přetahování se psem na bázi kořistnického pudu psa), či využívá kombinaci obojího.

Jako způsob označování bylo zvoleno štěkání, které je v sutinách doporučováno. Ščučka [68] k výběru označování uvádí, že v severských zemích je v současné době velkým trendem využívání „nálezek“, které jsou používány zejména při vyhledávání osob ve volném terénu. Jedním z důvodů nácviu

tohoto způsobu označení je, že je minimalizována případná traumatizace nalezené osoby psím štěkáním [68]. Přístup k volbě výcviku označováním je individuální záležitostí každého kynologa. Nejdůležitější však je nalézt hledanou osobu co nejdříve. Využívání „nálezek“ mělo také svůj význam a opodstatnění ve vojenském záchranářství, kde bylo psí štěkání ve válečných frontách nežádoucí [68].

U dalších dosažených parametrů výcviku, kterými jsou intenzita a doba označování psa u nalezeného figuranta, bylo sice štěkání modelového psa nepřetržité, setrvávající, ale s podporou odměňování od figuranta v průběhu štěkání. Slova Zemanové [69] „některým psům by nácvik na hledání na cizí osoby mohl způsobit problém, a tím pádem by nedocházelo ke správnému vytvoření reflexního oblouku vedoucího k označení, odměně a uvolnění“, by mohla souviset s naším výcvikem, jelikož v tomto případě byl výcvik označování prováděn na psovoda a poté přenesen rovnou na neznámého figuranta. Zemanová [69] říká, že nácvik označování na známého figuranta má svůj význam, jelikož se eliminuje tvrdý přechod na cizí osoby. I když i zde je tento přístup individuální, jelikož druhý komparovaný pes byl také učen štěkat na neznámého figuranta a podporu figuranta v průběhu označování nepotřeboval.

Výcvik byl prováděn pomocí technik pozitivních výcvikových metod, jak uvádí Makeš [4], je nutné, aby pes plnil cviky s radostí a ochotou. Miller [67] říká, že pokud jsou techniky pozitivního výcviku správně aplikovány, jsou efektivnější, než techniky založené na násilí a donucování, protože nehrozí riziko narušení vztahu mezi člověkem a psem, jak k tomu docházelo při využívání zastaralých násilných metod. I Bulanda [9] má použití trestu ve výcviku psa záchranáře za nežádoucí, dále uvádí, že pes tuto práci musí milovat a užít si ji. Záchraný pes, který pracuje ze strachu před trestem, nebude pracovat spolehlivě. V tomto duchu bylo i vyjádření služebního kynologa PČR, který

v přístupu k výcviku uvedl, že psa u speciálních prací není možné nutit, musí pracovat s radostí, aby chtěl pracovat.

Lze konstatovat, že sedmiletý pes je schopen vycvičení v záchranářského psa. Nutno vzít ale v potaz efektivitu tohoto výcviku, a to i s ohledem na mnoho proměnných, které ovlivňují délku a kvalitu výcviku. Jako jsou míra zkušenosti výcvikáře, intenzita výcviku, individuální temperamentové nastavení psa a výběr plemene pro výcvik. Například u služebních psů Policie ČR jsou volena plemena německý ovčák a belgický ovčák, od plemen loveckých policie ustoupila. A jaká by byla délka aktivní služby psa, když přičteme přípravu psa a psovoda na plnohodnotnou službu v praxi?

Při dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce psů (8) ve věkové kategorii šest až sedm let cvičí záchranářskou kynologii šest až sedm roků, viz graf 2g v příloze diplomové práce. Z uvedeného zjištění vyplývá, že tito respondenti cvičí psy v záchranářské kynologii téměř od narození psů, což koresponduje i s odůvodněním Soukupové [33], která říká, že psovod si štěně od samého počátku tvaruje výchovou a přístupem k „obrazu svému“, jelikož povaha a chování dospělého psa jsou vždy ovlivněny podmínkami prostředí, ve kterém vyrůstal.

Časovou náročnost výcviku psa dokumentuje fakt, že nejvíce respondentů (32 %) uvádělo dobu výcviku do první záchranářské zkoušky jeden rok a dva roky trval výcvik u 23 % respondentů. Dotazovaní jednotliví policisté uváděli časové údaje do vykonání policejního atestu půl až tři čtvrtě roku, jeden rok, 2 až 3 roky. Na stránkách IRO [70] je uveden časový údaj k výcviku záchranářského psa do praxe 2 až 3 roky. Z praxe je známo, že výcvik na plnohodnotného záchranářského psa trvá až čtyři roky. Z uvedených zjištění vyplývá, že nejvhodnější je cvičit psa záchranáře již od štěněte. Zde lze uvést příklad

na přístupu anglické organizace Sarda (Asociace pro záchranné psy) k výcviku psů. Tato asociace má nastavený daný systém výchovy a ověřování schopností (práce s pachem atd.) od štěněte po záchranného psa schopného pracovat v praxi. Tento výcvikový přístup má několik stupňů, které musí pes projít a splnit, aby mohl získat licenci záchranného psa. [71]

Efektivita výcviku souvisí následně s využitelností psů v praxi. V dotazníkovém šetření bylo zjišťováno, zda byli záchranní kynologové nasazeni do praktické pátrací akce. 60 % jich odpovědělo, že nasazeno nebylo, přičemž 56 % respondentů cvičí pro to, aby mohli být využíváni v praktických akcích. Na otázku, zda jsou dostatečně využíváni při praktických pátracích akcích bylo 74 % přesvědčeno, že nejsou.

Důvody, proč nejsou dostatečně využíváni, které kynologové uvedli, jsou již zaznamenány v praktické části. Zde jsou ještě některé odpovědi, jako další zástupný vzorek, uvedeny na doplnění: „Nesou využíváni především v oblasti plošného vyhledávání. Důvodem je velice špatná spolupráce s PČR, která má plošné pátrací akce na starosti. Nedůvěra ze strany PČR k psovodům dobrovolníkům“, „u HZS a sutin je využíváno nasazení kynologů pravidelně, spolupráce s policií ovšem příliš nefunguje, protože policie má údajně svých psovodů dostatek“, „PČR nezve ostatní psovody pravděpodobně proto, že neví co umí, atest MV neodpovídá požadavkům pro praxi a psovodi nemají praxi, což se bez kvalitního testování a další spolupráce a cvičení neobejde“, „malý počet kynologických týmů skutečně připravených pro reálné akce“. Důvody, které kynologové uvedli, jsou v převaze zaměřeny na plošné vyhledávání a nepovolání kynologů ze záchranných organizací k zásahům ze strany Policie ČR.

S tímto souvisí i další zjištění získané dotazníkovým šetřením. Na otázku týkající se přínosu v oblasti záchranné kynologie se respondenti ve 14,3 % odpovědích vyjádřili pro přínos v oblasti zvýšení součinnosti s PČR/HZS/IZS. Tato struktura odpovědí měla tři roviny, a to policii ČR, HZS a spolupráci mezi složkami IZS, která byla zaměřena spíše na spolupráci SZBK ČR, PČR a SDH. Součinnost s HZS byla většinou spojena i se součinností s Policií ČR. Hlavní pozici od respondentů pro přínos v oblasti záchranné kynologie tedy zaujala Policie ČR. Spojením obou výsledků z uvedených otázek dotazníku vyplývá neuspokojivá součinnost Policie ČR s dobrovolnými kynology. Tento výsledek koresponduje i se zápisem z kynologické komise ze dne 20. 10. 2014 [64], kde je konstatováno, že *„ze strany PČR stále vážně nasazování atestovaných kynologů ve specializaci – P pro pátrání po pohřešovaných osobách v terénu“*.

Policie při pátrání po pohřešovaných osobách postupuje v souladu se zákonem 273/2008 Sb., o Policii ČR [46] a s Pokynem policejního prezidenta č. 53 ze dne 18. března 2015, o pátrání [45]. Podklady pro pátrání po pohřešovaných osobách jsou pro policii ČR zpracovány pod č.j. PPR-22/RPP-2004 jako Doporučené postupy pro činnost Policie České republiky při pátracích akcích po pohřešovaných osobách v případech, kdy hrozí bezprostřední ohrožení života a zdraví pohřešovaných osob. [48] Pokud se v průběhu pátrací akce zjistí nutná potřeba další složky IZS a je tedy při záchranných pracích využito 2 a více složek IZS, jde již o zásah IZS dle zákona 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému. [2] V případě účasti více složek IZS je postupováno podle souboru typové činnosti 07-STČ/IZS, typová činnost složek IZS při společném zásahu, Záchrana pohřešovaných osob - pátrací akce v terénu. [49]

Zmíněná metodika – Doporučené postupy pro činnost Policie České republiky při pátracích akcích po pohřešovaných osobách [48] upravuje, jak je již

v samotném názvu uvedeno, jakým způsobem má policie postupovat při pátrání. Mimo jiné upravuje i postupy za využití psů.

Jsou případy, kdy pro provedení pátrací akce postačí síly Policie ČR, ale v případech, kdy vlastní síly nestačí, je nutné do pátrání akce zahrnout i další složky IZS. Policie ČR (velitel zásahu) si prostřednictvím OPIS IZS (KOPIS HZS) vyžádá potřebné množství a druh sil a prostředků. HZS má smlouvy se subjekty, které mohou být ihned povolány a nasazeny do akce. Tedy i s kynology. V článku 13 odst. 6 zmíněných Doporučených postupů [48] je uvedeno *„je-li potřeba využít psů předurčených pro nasazení v rámci IZS (ostatní složky IZS a smluvně zavázaných psovodů), je jejich povolání a nasazování prováděno zásadně prostřednictvím OPIS IZS kraje, které může použít pouze se psy předurčené k nasazení v rámci záchranných prací, tj. držitele kynologického atestu“*. Z uvedeného je patrné, že Policie ČR legislativní prostředky pro možnost využití civilních kynologů má. Je dostatečně ošetřeno, za jakých okolností je může policie na pátrací akci přizvat, ale současně je omezena pouze na atestované psovody, jejichž počty jsou uvedeny v tabulce 21. V této tabulce jsou uvedeny počty vydaných kynologických atestů MV-GŘ HZS ČR pro plošné vyhledávání v ČR za jednotlivá období.

Tabulka 21 Atestování kynologové na plochy [3; 72; 63; autor]

2004	4
k 30. 9. 2007	19
2013	17
k 1. 1. 2017	18
k 31. 5. 2017	23

Z uvedených čísel vyplývá, že v roce 2004, kdy byli poprvé atestováni čtyři psovodi na plošné vyhledávání dle nových kynologických atestů MV-GŘ HZS ČR, byl počet atestovaných v dalších uvedených zaznamenaných letech takřka konstantní, a to i s přihlédnutím k pěti nově atestovaným psovodům z května letošního roku. Nutno konstatovat, že vzhledem k počtu kynologických organizací, které se výcvikem záchranářské kynologie zabývají, se tyto počty nejeví jako dostačující. Na obrázku 8 je zaznamenáno pokrytí České republiky jednotlivými kynology s atesty MV-GŘ HZS ČR – PLOCHY (zelený kosočtverec), dle města z výpisu s atesty k datu 1. 1. 2017.

Obrázek 8 Pokrytí atestovaných psů PLOCHY k 1. 1. 2017 [73; 63; autor]

Jelikož se v jedné z odpovědí, zdůvodňující, proč kynologové nejsou přibíráni na pátrací akce, objevilo „policie má údajně svých psovodů dostatek“, jsou v tabulce 22 uvedeny počty služebních psů k datu 17. 5. 2017 dle kategorií praktického využití u jednotlivých útvarů Policie ČR.

Tabulka 22 Počty služebních psů u Policie ČR k 31. 5. 2017 [74]

ÚTVAR	KRP hl.m. Prahy		KRP Jihočeského kraje		KRP Jihomoravského kraje		KRP Karlovarského kraje		KRP kraje Vysočina		KRP Královéhradeckého kraje		KRP Libereckého kraje		KRP Moravskoslezského kraje		KRP Olomouckého kraje		KRP Pardubického kraje		KRP Plzeňského kraje		KRP Středočeského kraje		KRP Ústeckého kraje		KRP Zlínského kraje		PP OS UOP		PP OS		PP ŘSCP		PP, ŘSP, OSKHVS Býčory VPŠ a SPŠ Holešov		Součet	
	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt	kontakt
metoda pachové identifikace	7	3	8	0	0	3	0	4	0	2	6	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41	
omamné a psychotropní látky	8	7	2	3	2	2	3	7	5	3	10	10	5	3	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	74	
akcelery	7	3	2	0	1	2	3	3	2	2	2	8	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	
lidské ostatky	5	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	
výbušniny	8	4	6	3	1	2	3	5	2	3	3	10	3	2	1	8	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	117	
zbraně	3	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	
všestrannost /pes hlídkový, pátrací, strážní/	31	34	28	18	19	32	27	43	25	24	39	31	43	16	0	8	6	1	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	433		
Součet	69	52	47	24	23	41	37	63	35	34	60	67	57	23	1	16	62	2	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	721		

Z odpovědí rozhovorů s kynology PČR vyplývá, že početní stavy jsou dostačující a vždy záleží na požadavcích konkrétní akce, kdy jsou požadavky řešeny dle momentálních potřeb.

Jako doplnění jsou uvedeny aktuální početní stavy profesionálních psů u HZS ČR v rámci celé ČR, včetně Záchraného útvaru HZS ČR [75] k datu 25. 7. 2017: Záchraný útvar Hlučín 2 kynologové (1 psův plochy + sutiny, 1 psův a pes v přípravě). HZS ČR Libereckého kraje 2 psůvodi (plochy + sutiny), HZS ČR Pardubického kraje 1 psůvodi (sutiny), HZS ČR Vysočina 1 psůvodi (sutiny), HZS ČR Plzeňského kraje 1 psůvodi (sutiny), MV-GŘ HZS ČR 2 psůvodi (sutiny + plochy). U HZS ČR je v současné době devět profesionálních kynologů, z toho osm s atesty MV-GŘ HZS ČR. V pokynu GŘ HZS ČR č. 41/2012 [29] jsou uvedeny kategorie praktického použití psa, a to vyhledávání akcelery hoření, vyhledávání cadaverů, přičemž ale nebyly u HZS do praxe zařazeny. V případě požadavků na využití psů v těchto kategoriích využívá HZS služební psy PČR na základě vzájemné dohody, například u požárů při vyhledávání akcelery hoření.

V otázce zaměřené na slabiny ve výcviku jedna třetina odpovědí (30,2 %) viděla jako slabinu zkušební řády/atesty. Tyto odpovědi se jednak týkaly zkušebních řádů, které jsou dle respondentů zaměřeny spíš na sport než pro praxi, a také právě zmiňovaných atestů plošného vyhledávání, které neodpovídají vyhledávání v praxi. S otázkou zkušebních řádů pro sport či praxi, je spojen názor některých kynologů na záchranářskou kynologii, jelikož ze šetření na podotázku, pro jaké účely cvičí, vyplývá, že jedni ji mají jen jako sport, zábavu, socializaci psa, koníček (44 %), pak je skupina, která propojuje sport i praxi a další skupina, která odděluje sport a praxi. S tímto názorem jsme se setkali i v rámci řízeného rozhovoru s kynologem PČR, který rozděluje sportovní záchranářskou kynologii a praktické využití psa. V praxi jsou na rozdíl od zkoušek jiné podmínky, je tam hluk pil, sirén, terény jsou náročnější. Také v odpovědích respondentů se objevil názor: „kdyby se mohlo něco změnit, tak bych zcela oddělila závodní záchranářinu od té praktické“. K rozdílům mezi praktickou a sportovní záchranářskou kynologií se vyjadřuje Zemanová [76] slovy, ve sportu chceme stoprocentní poslušnost na sportovním poli, vyhledání a vyštěkání osob vypadá sportovně, pes se dívá do úkrytu, neodbíhá a stále pravidelně štěká. V praxi se potřebujeme spolehnout na psa a poslušnost musí být stoprocentní v jakémkoli prostředí a za jakýchkoli podmínek. Pes si nemůže dovolit nedohledat osobu, psovod učí psa označovat místo nálezu co nejbližší k hledané osobě. Pes se může od nalezené osoby vzdálit, ale musí se k ní vrátit. Výcvik pro praxi klade nároky i na znalosti a zkušenosti psovoda. Rozdíl mezi praktickou a sportovní záchranářskou kynologií vysvětluje Brandner [77] psi cvičení pouze pro praxi jsou takto vedeni od štěněte a hlavní rozdíl je v tom, že pes, který je veden pro praxi, označí v terénu naprosto všechny osoby, Můžou to být osoby např. chodící – v pohybu, visící, atd. oproti sportu, kde psi označují jen sedící, stojící a ležící osoby.

Odpověď - „zkoušky neuznávám, chci se posléze nechat přezkoušet a složit atest MV“, která byla zjištěna v rámci dotazování na úroveň výcviku na základě vykonaných zkoušek a uvedení jejich počtu a druhu- také koresponduje s tím, že někteří záchranáři se již od počátku výcviku profilují na profesionální záchranářskou dráhu.

Zde je ale nutné zmínit Zkušební řád pro záchranné psy SDH [16], který platí od března letošního roku. Zkušební řád SDH jak ten předešlý, tak i současný, je zaměřen na praktické využití psa. Ve všeobecném ustanovení současného platného zkušebního řádu je psáno *„Jednotlivé druhy vykonaných zkoušek, kromě zkoušky vstupní a kondiční, jsou podkladem pro praktické využití psa v příslušných organizacích“* [16, bod XVI čl. 1]. I respondenti dotazníkového šetření se vyjadřovali v tom smyslu, že hasičské zkoušky mají asi nejbližší praxi a národní a mezinárodní zkušební řády směřují spíše na závody než do praxe.

Zkušební řád SDH obsahuje oproti ostatním zkušebním řádům vyhledání pohybujících se osob, osob bojících se psa, osob nařikajících a volajících o pomoc, nebo osob snažících se o fyzický kontakt se psem. Také ve zkušebním řádu není střelba, cvik ovladatelnosti je doprovázen náhlým nárazovým zvukem, popřípadě hlukem motorové pily, centrály nebo jiného technického prostředku. Střelba ve zkušebních řádech je diskutovaným tématem, v dotaznících se vyskytly názory, že „střelba ve zkušebním řádu je jistá tradice, či pozůstatek Svazarmu“ a další názor „pro psy, kteří sice negativně reagují na střelbu, ale mají veliký potenciál k hledání, je střelba překážkou“. Ale byly zaznamenány i názory pro zachování střelby ve zkušebních řádech, jejich zdůvodněním je ověření povahové a osobnostní vlastnosti psa, ověřením jeho pevnosti a nebojácnosti. Nový zkušební řád SDH zaznamenal i změnu ve zvětšení velikosti plochy určené k prohledávání. Čečrdlová a Morávek [17] se k novému Zkušebnímu řádu a začlenění psů SDH do struktury SH ŠMS vyjadřují, novelizace celého

dokumentu byla potřebná, od roku 2000, kdy bylo založeno první družstvo záchranných psů u SDH v Hejnicích postupně vzniklo dalších jedenáct družstev psovodů a tím, že byla nalezena cesta s Jednotkami SDH (dále JSDH), se záchranní psi mohou stávat součástí pátrací akce v terénu. V případě využití dalších sil a prostředků SDH a JSDH se psovodům SH ČMS otevřela možnost nasazení záchranných psů do praktických akcí.

Psovodi SDH Hejnice oznámili, že jsou od roku 2017 součástí Jednotky požární ochrany jako družstvo psovodů u Jednotky SDH Hejnice, se specializací na plošné vyhledávání. [18]

V dotazníku byla v otázce č. 11 zjišťována příslušnost k záchranným organizacím a důvod členství ve více organizacích, přičemž 15 % respondentů jsou členy ve více organizacích. Důvody, jež respondenti uváděli jsou možnosti, které jednotlivé organizace nabízejí. A to kromě většího záběru informací a více možností k výcviku, také proto, že Sdružení dobrovolných hasičů jsou více zaměřena na praktické využití záchranných psů a pod SDH je větší možnost nasazení do pátracích akcí v terénu. Čečrdlová [17] se vyjadřuje slovy, „*Otázka jednotek psovodů u SDH je stále v rozvoji, v rámci České republiky jich je dvanáct a v současné době je evidován zájem u dalších SDH*“.

V rámci IZS jsou psovodi se psy využíváni i v dalších složkách. Makeš [4] říká, pes je nepostradatelným pomocníkem, má na rozdíl od vizuálního pátrání člověkem schopnost zachytit a dohledat pach osoby na velkou vzdálenost, je tedy efektivnější než běžné projití terénu člověkem, či než pátrání v rojnicích. Policie ČR při pátracích akcích v terénu využívá hlavně služební výjezdové pátrací psy. Evidence činnosti PČR za rok 2016 je uvedena v tabulce v příloze 12.

Záchranní psi jsou také jedním z nejstarších, ale také nejosvědčenějších a nejspolehlivějších prostředků, které lze použít při prověřování a vyhledání

osob v sutinách. V rámci sutinového vyhledávání jsou využíváni psi s atesty MV-GŘ HZS ČR – S. Pokrytí České republiky jednotlivými kynology s atesty MV-GŘ HZS ČR - SUTINY dle města (žluté kolečko) z výpisu s atesty k datu 1. 1. 2017 je uvedeno na obrázku 9.

Obrázek 9 Pokrytí atestovaných psů SUTINY k 1. 1. 2017 [73; 63; autor]

Psovodi se záchrannými psy jsou také využíváni Horskou službou při pátrání a záchraně osob v horském terénu, přičemž některé ze zásahů jsou v součinnosti s PČR. Počet zásahů za využití záchranných psů u Horské služby ČR za dané roky jsou uvedeny v tabulce 23. Podrobnější přehled z roku 2014, dokládající datum pátrání, místo, počet zúčastněných záchranných týmů, zda bylo pátrání na žádost PČR a nalezení či nenalezení osob, je uveden v tabulce v příloze 13.

Tabulka 23 Přehled zásahů u Horské služby ČR (HS) [78; autor]

roky	HS - počet zásahů
2014	14
2013	7
2012	12
2011	4

V tabulce 24 je uvedeno využití záchranných psů při zásazích u organizací SDH Hejnice, SZBK ČR, Záchranne brigády kynologů Pardubice, která je regionálním členem SZBK ČR a MP Praha za dané roky (roky s neuvedenými počty nebyly zjištěny).

Tabulka 24 Zásahy u SDH Hejnice, SZBK, MP Praha [79; 80; 81; 82; 83]

roky	SDH Hejnice	SZBK ČR	SZBK - brigáda Pardubického kraje	MP Praha
2016	9	9	5	12
2015	8	--	8	14
2014	19	--	9	9
2013	23	16	10	24
2012	17	--	--	18
2011	11	28	--	28

Při srovnání získaných dat o počtech zásahů je patrné, že SZBK ČR, který slučuje 14 regionálních brigád a disponuje Pohotovostní jednotkou k zásahům, na rozdíl od organizací SDH Hejnice a MP Praha v počtech zásahů tyto organizace, i když byla získána omezená data o zásazích SZBK ČR, zcela nepřevyšuje, přičemž ale je zjevné, že Záchranne brigáda kynologů Pardubice je poměrně aktivní.

Z praxe je patrné, že hodně kynologů sleduje pohřešování osob, např. v médiích, a poté nabízí svoje služby přímo rodině formou občanské výpomoci. Některé organizace mají na svých stránkách upoutávky pomáhající v orientaci ohledně možností vyžádání pomoci, kde mají uvedeno např. „o pomoc může požádat i fyzická osoba buď prostřednictvím Policie ČR, nebo přímo kontaktovat prostřednictvím webového formuláře, nebo telefonických linek“.

Ve struktuře výše zmíněných dotazníkových odpovědí týkajících se slabin ve výcviku byly uvedeny názory na neodpovídající atest plošného vyhledávání pro praxi a s tím spojenou nižší možnost testování týmů pro praxi a tím pádem jejich nižší připravenost pro praktické zásahy. Zde bych zmínila jednu zástupnou odpověď respondenta, který je členem USAR a který vidí přínos pro záchranářskou kynologii „v přepracování metodiky a přezkušování plošných atestů, kdy systém plošných atestů je zastaralý a nedostatečně náročný“. Pes pro praxi musí být zejména vytrvalý ve vyhledávání a také musí být fyzicky a mentálně připraven na mnohdy dlouhodobé hledání pohřešovaných osob a psovod by se měl umět dostatečně orientovat v terénu, a to i za využití různých navigačních systémů apod.

Jedním z mantinelů stávajícího systému plošných atestů může být skutečnost, že atesty, které byly poprvé v roce 2003 zavedeny do praxe, nebyly, pokud vím, od té doby podrobeny žádné revizi. Jak vyplynulo ze zjištění diplomové práce v současné době se jeví jako slabé pro ověření kynologických týmů do praxe, a to z více hledisek, nicméně v OKK byla dne 20.10.2014 [64] řešena problematika atestů a komise se shodla, že stávající prováděcí předpis ke kynologickým atestačním zkouškám je plně vyhovující a obsahuje všechny potřebné dostačující náležitosti k vykonání plnohodnotných zkoušek.

Dalším mezníkem v problematice plošného vyhledávání jsou znalosti v oblasti topografie, určování poloh a práce s GPS. Podle Makeše [84] se tyto znalosti stále zhoršují a kynologům pak dělá potíže se v terénu správně orientovat. V dotazníkovém šetření byla možnost práce s GPS zjišťována a téměř 70 % respondentů se vyjádřilo kladně, při výcviku mají možnost GPS využívat.

Akce, která je zajímavá svou náplní a pojetím a vztahuje se k výše řešenému tématu, je mítink záchranných kynologických týmů Nasazení 2016 pořádaný Záchrannou brigádou kynologů Pardubického kraje [85]. Smyslem mítinku bylo prověřit kynologické týmy psů, psa a navigátora při dlouhodobé práci na simulované pátrací akci plošného hledání v náročných podmínkách. Hlavním cílem bylo přezkoušení jejich fyzické kondice v kopcovitých terénech při denním a nočním vyhledávání osob, schopnosti komunikace vysílačkou a telefonem, orientaci v terénu, práci s mapou a GPS, znalost terénních a klimatických podmínek. Celá akce byla pod velením policisty Policie ČR. Přínosné pro kynology bylo i závěrečné ukončení formou diskuze s udělenými radami a poznatky do budoucna. Renata Klusáčková, členka záchranné brigády kynologů Praha a v současné době jedna ze dvou nominovaných SZBK ČR na sutinové atesty IRO, se k této akci vyjádřila slovy [86] *„Jednalo se o noční a denní práce zaměřené na prohledávání několika poměrně velkých terénů o rozloze cca 250 tisíc m². Cílem bylo ověřit fungování týmu během opakované dlouhé doby práce a krátkého času na odpočinek. Závěrečná analýza práce v terénu byla velkým přínosem a znovu jsem si uvědomila specifika dlouhodobého prohledávání terénu při reálných zásazích.“*

Je zřejmé, že akce podobného rázu jsou náročné na přípravu, organizaci, vlastní průběh i celkové vyhodnocení, kdy jsou posléze analyzovány výsledky z vyhledávání. Ale kynologický tým obdrží zpětnou vazbu v podobě ověření připravenosti celého týmu, ve zjištění slabin, např. trénovanosti a vycvičenosti

psa (na co se ve výcviku dál zaměřit). Tým má možnost ověřit si schopnost práce s mapovými podklady, noční vyhledávání atd.

Tato a podobné akce vycházející z reálných zásahů jsou jistě pro kynologické týmy obrovským přínosem ve formě získaných zkušeností a osobních poznatků, které je posunou dál ve výcviku psa a v připravenosti na reálná praktická nasazení.

Ač tato diplomová práce měla široký záběr zpracovávané problematiky a byla náročná i z časového hlediska, kdy vlastnímu zpracování a vyhodnocování dat předcházela i výcvik vlastního psa, je možné konstatovat, že ve všech bodech splnila zadání a cíle. Byla vypracována objektivním pohledem na zjištěné výsledky a jejich zpracování. Byly vyhodnoceny jednotlivé zjištěné aspekty a východiska, které byly dány do souvislostí a následně byly vyhodnoceny výhody a nevýhody systému záchranné kynologie a navržena některá opatření.

7 ZÁVĚR

Záchranářská kynologie má v České republice vybudovanou dlouhou tradici. Výcvikem záchranných psů se vždy zabývalo množství kynologů sdružených v různých organizacích a spolcích.

I v této práci, jak již bylo v úvodu řečeno, se prolíná záchranářská kynologie, využití kynologické služby a služebních psů při činnosti složek Integrovaného záchranného systému v rámci mimořádných událostí. Tato práce je zaměřena na výcvik záchranných psů a jejich využití při zmiňovaných mimořádných událostech. Také jsou v ní uvedeny jednotlivé organizace a subjekty, mající vztah k záchranářské kynologii a ty organizace, které jsou svou činností se služebními psy k tomuto systému vztaženy. Byly zjišťovány okolnosti využití záchranných a služebních psů v praxi. Také byly analyzovány jednotlivé dokumenty, právní a další normy, z důvodu poznání jednotlivých jevů a postupů, které jsou styčné pro praxi ve zmíněném systému a následného zasazení do souvislostí a vyvození závěrů.

Při zkoumání této problematiky byl kladen důraz především na komplexní a objektivní zmapování a zhodnocení kynologie v Integrovaném záchranném systému, potažmo záchranářské kynologie a využití záchranných psů v praxi.

I když se současný systém záchranářské kynologie v rámci IZS jeví v některých ohledech jako méně pružný a nevhodně nastavený, je z celkového hlediska pro praxi plně funkční. Vždy je samozřejmě co zlepšovat. Doba se vyvíjí, lidé mění, technologický pokrok a s ním nové technické prostředky a možnosti zasahují do všech sfér našeho života. S tím se mění i nároky na psovody a psy. Jedná se o normální a přirozený proces, kterému je nutné se přizpůsobit. Nic se ale nemění na tom, že práce psa je díky jeho čichovým schopnostem nezastupitelná. A také na tom, že záchranářský výcvik psů a jeho okolnosti jsou

náročnou záležitostí, kterou bez zápalu, chuti, nadšení a vytrvalosti nelze provozovat. Pro většinu záchranářských kynologů je „záchranařina“ koníčkem, dělají ji dobrovolně, ale při nasazení v praxi nemá se zábavou nic společného. Dostat se na vrchol a být nasazován do akcí a pomáhat druhým není jednoduchý proces. Většina psů se záchranářské kynologii věnuje ve svém osobním volnu, za své prostředky, mnohdy na úkor rodinného života. A i přes to všechno tento druh kynologie většinou dává, než bere.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratka	Její význam
atd.	a tak dále
cadaver - kadaver	lidské ostatky, pozůstatky
FCI	Mezinárodní kynologická federace (Fédération Cynologique Internationale)
GPS	Globální polohový systém (Global Positioning System)
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IKAR	Mezinárodní sdružení horských služeb (International Commission for Alpine Rescue)
IMZ	Instrukčně metodické zaměstnání
INSARAG	Mezinárodní poradní skupina pro vyhledávání a záchranu (International Search and Rescue Advisory Group)
IRO	Mezinárodní organizace záchranných psů (Internationale Rettungshunde Organisation)
IZS	Integrovaný záchranný systém
JSDH	Jednotka Sboru dobrovolných hasičů
KZJ ČR	Kynologická záchranná jednotka České republiky
MP Praha	Městská policie Praha
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
MZO	Mezinárodní záchranné operace
např.	například

OOK	Odborná kynologická komise
OSN	Organizace spojených národů
Policie ČR, PČR	Policie České republiky
SARDA	Asociace pro záchranářské psy (Search and Rescue Dogs Association)
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SH ČMS	Sdružení hasičů Čech Moravy a Slezska
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s armádou
SZBK ČR	Svaz záchranných brigád kynologů České republiky
tj.	to je
tzv.	takzvaný, takzvaně
USAR	Vyhledávací a záchranný odřad do obydlených oblastí (Urban Search and Rescue Team)
ZK	Záchranářská kynologie

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] SEDLÁK, Jaroslav. Brácha pes: v přítmi historie SAR. In: *Jaroslav Sedlák* [online]. [cit. 17.01.2017].
Dostupné z: http://www.jaroslav-sedlak.cz/kniha-bracha-pes_24.html
- [2] ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS, 2010-2017. [cit. 17.02.2017].
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
- [3] HEJZLAR, Roman. Deset let záchranářské kynologie v rámci IZS. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 17.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-2013-casopis-112-rocnik-xii-cislo-11-2013.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [4] MAKEŠ, Vladimír. *Vyhledávání osob kynologickými pátracími týmy*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2009. Spektrum. ISBN 978-80-7385-065-4.
- [5] *Metodika sutinového vyhledávání s využitím záchranářských psů*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. ISBN 80-86640-38-8.
- [6] PAVLOVSKÝ, Jiří, Michal SITTE a Roman HEJZLAR. Záchranářská kynologie u Městské policie hl. m. Prahy. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 17.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-1-2015.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [7] RULC, Jiří. *Dějiny služební kynologie: historický vývoj a vznik četnické a policejní kynologie, jakož i kynologie ostatních ozbrojených sborů na území našeho státu*. Praha: CanisTR, 2010. ISBN 978-80-904210-3-5.

- [8] RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDINGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 978-80-904210-8-0.
- [9] BULANDA, Susan. *Ready!: a step-by-step guide for training the search and rescue dog*. Portland, Or.: Doral Pub., 1994. ISBN 0-944875-41-6.
- [10] SMEJKAL, Pavel. Záchranářská kynologie 10 – Horská služba ČR. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 11.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-7-2015.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>
- [11] ŠABATOVÁ Helena. Záchranářská kynologie - Svaz záchranných brigád kynologů ČR. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-6-2015.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [12] Pohotovostní jednotka Svazu záchranných brigád. In: *SZBK ČR* [online]. Svaz záchranných brigád kynologů ČR, 2001-2017. [cit. 12.6.2017]. Dostupné z: http://www.zachranari.cz/pohotovostni-jednotka-svazu-zachrannych-brigad_33.html
- [13] ŠABACKÁ Soňa. Záchranářská kynologie - Kynologická záchranná jednotka ČR. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 03.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-3-2015.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [14] *Kynologická záchranná jednotka České republiky* [online]. Kynologická záchranná jednotka České republiky, 2015. [cit. 3.2.2017]. Dostupné z: <https://kzjcr.cz/>

- [15] ŠVESTKA Miroslav. Záchranářská kynologie - Záchranná brigáda kynologů Jihomoravského kraje ČR. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 03.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-5-2015.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [16] Metodický pokyn Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska č. 2/2017 ze dne 23. března 2017, k provádění přípravy odbornosti SH ČMS v oblasti Ústřední odborné rady represe sekce psovodů záchranných psů SH ČMS, a podmínek k získání odbornosti SH ČMS psovod záchranného psa. In: *SH ČR* [online]. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska – Psovodi, 2017. [cit. 22.06.2017]. Dostupné z: <http://files.psovodi-dh.cz/200000127-edbcdeeb62/Metodický%20pokyn%20psovodi%202017-0.pdf>
- [17] ČEČRDLOVÁ, Jaroslava a Pavel MORÁVEK. Psovodi začlenění do struktury SH ČMS. *Alarm revue hasičů a záchranářů*, roč. 27, č. 2, str. 16-17. ISSN 18016758.
- [18] *Vítejte na stránkách psovodů JSDH a SDH Hejnice* [online]. Psovodi SDH Hejnice, 2013. [cit. 22.06.2017]. Dostupné z: <http://www.psovodi-hejnice.cz/>
- [19] ŠABACKÝ, Pavel a Pavla FOLTYNOVÁ. Záchranářská kynologie 7 - Kynologická organizace SIRIUS. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 05.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-4-2015.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>
- [20] *Sirius search a rescue dogs* [online]. Sirius, 2017. [cit. 5.2.2017]. Dostupné z: <http://www.sirius-rescue.cz/>
- [21] *Horská služba ČR* [online]. Horská služba ČR, 2013. [cit. 5.2.2017]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-cr-o-p-s>

- [22] Poslání a úkoly. In: *Horská služba ČR* [online]. 2013. [cit. 5.2.2017].
Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/horska-sluzba/poslani-a-ukoly>
- [23] Odbor služební kynologie a hipologie. In: *Policie ČR* [online]. 2017.
[cit. 11.2.2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- [24] Služební kynologie u útvarů Policie ČR. In: *Policie ČR* [online]. 2017.
[cit. 11.2.2017]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
- [25] *Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014 ze dne 8. července 2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie* [interní materiál Policie České republiky].
- [26] *Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 45/2014 ze dne 31. října 2014, kterým se podrobněji upravuje činnost služební kynologie* [interní materiál Policie České republiky].
- [27] *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 43/2003 ze dne 28. března. 2003, kterým se stanoví postup Policie České republiky při zajišťování výcviku strážníků obecní (městské) policie k výkonu oprávnění a používání donucovacích prostředků* [interní materiál Policie České republiky].
- [28] VÁŇA, Richard. Městská policie Ostrava. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 20.06.2017]. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/05-vana-mestska-policie-v-izs-pdf.aspx
- [29] *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR č. 41/2012 ze dne 15. listopadu 2012, kterým se stanoví podmínky pro zřízení služební kynologie u HZS České republiky*. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 11.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

- [30] Historie Záchranného útvaru HZS ČR. In: *Záchranný útvar HZS ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 5.2.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-zachranneho-utvaru-hzs-cr.aspx>
- [31] *Centrum vojenské kynologie Chotyně* [online]. Ministerstvo obrany, 2017. [cit. 21.07.2017]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=86974>
- [32] *IRO*. [online]. Internationale Rettungshunde Organisation. [cit. 29.01.2017]. Dostupné z: <http://www.iro-dogs.org/>
- [33] SOUKUPOVÁ, Iveta. *Výcvik záchranného psa pro práci v sutinách*. Nový Bydžov: QTest, 2013. ISBN 978-80-260-5627-0.
- [34] MÜLLER, Manfred. *Výcvik všestranného psa: od štěněte k dokonalému psovi: koupě, výcvik a chov všestranného psa podle zásad moderní zoopsychologie*. Praha: Brázda, 2006. ISBN 80-209-0349-6.
- [35] ŠUSTA, František. *Trénink je rozhovor, ve kterém má i váš pes co říct*. Praha: Plot, 2014. ISBN 978-80-7428-232-4.
- [36] GARRETT, Susan. *Shaping: i váš pes může být šampion*. Praha: Plot, 2013. ISBN 978-80-7428-171-6.
- [37] EGTVEDT, Morten a Cecilie KØSTE. *Kliktrénink pro vašeho psa*. Praha: Plot, 2012. ISBN 9788074280917.
- [38] NOVÝ, Karel. *Kynologická příručka: příručka pro výcvik psa*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 8020605037.
- [39] SOUKUPOVÁ, Iveta. Příprava záchranného psa pro práci v sutinách. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-x-cislo-5-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>
- [40] ZEMANOVÁ, Veronika. *Není nad dovednosti. Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*, 2013, roč. 58, č. 2, str. 72-74. ISSN 0231-5424.

- [41] ZHÁNĚL, Jiří, Vladimír HELLEBRANDT a Martin SEBERA. *Metodologie výzkumné práce*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6696-0.
- [42] ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.
- [43] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- [44] Pokyn č. 48/2003 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze dne 31. října 2003, kterým se stanoví kvalifikační požadavky na psovoda se psem předurčeného k nasazení v rámci záchranných prací, ve znění pokynu č. 19 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 15. května 2008. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 13.06.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/zkusebni-predpis-kynologu-pro-izs-doc.aspx>
- [45] *Pokyn policejního prezidenta č. 53/2015, ze dne 18. března 2015, o pátrání* [interní materiál Policie České republiky].
- [46] ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS, 2010-2017. [cit. 13.06.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>
- [47] *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 10/2009, ze dne 13. února 2009, o zajišťování vnitřního pořádku a bezpečnosti* [interní materiál Policie České republiky].
- [48] *Metodika. Doručené postupy pro činnost příslušníků Policie České republiky při pátracích akcích po pohřešovaných osobách v případech, kdy hrozí bezprostřední ohrožení života a zdraví pohřešovaných osob, ze dne 10. února 2004* [interní materiál Policie České republiky].

- [49] Dokumentace IZS - Typové činnosti. Typová činnost složek IZS při společném zásahu č. 07/IZS, Záchrana pohřešovaných osob - pátrací akce v terénu. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 13.06.2017].
Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- [50] ČESKO. Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. AION CS, 2010-2017. [cit. 14.06.2017].
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-463>
- [51] USAR CZ – Ostrava. In: *USAR* [online]. USAR ČR, 2006. [cit. 04.02.2017].
Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=400>
- [52] Odřad USAR. In: *USAR* [online]. USAR ČR, 2006. [cit. 29.06.2017].
Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>
- [53] Vysílání odřadů MV-generálního ředitelství HZS ČR do zahraničí. In: *USAR* [online]. USAR ČR, 2006. [cit. 19.02.2017]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261>
- [54] Národní zkušební řád SZBK ČR. In: *SZBK ČR* [online]. Svaz záchranných brigád kynologů ČR, 2001-2017. [cit. 12.06.2017]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/zkousky.html>
- [55] Národní soustava kvalifikací. Psovod horské služby. In: *Národní soustava kvalifikací* [online]. NÚV, 2006-2014. [cit. 09.06.2017]. Dostupné z: https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-331-Psovod_horske_sluzby/kvalifikacni-standard

- [56] Atesty psovodů v Krkonoších 2014. In: *Horská služba* [online]. Horská služba ČR, 2014. [cit. 10.06.2017]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/aktualne/aktuality/1953-atesty-psovodu-v-krkonosich-2014>
- [57] Podzimní atesty psovodů HS. In: *Horská služba* [online]. Horská služba ČR, 2015. [cit. 10.06.2017]. Dostupné z: <https://www.horskasluzba.cz/cz/aktualni-informace/aktualne/aktuality/2122-podzimni-atesty-psovodu-hs>
- [58] Zkušební řády a testy. In: *Kynologická záchranná jednotka České republiky* [online]. 2015. [cit. 11.06.2017]. Dostupné z: <https://kzjcr.cz/zkusebni-rady-a-testy/>
- [59] Testy KZJ. In: *Kynologická záchranná jednotka České republiky* [online]. 2015. [cit. 11.06.2017]. Dostupné z: <https://kzjcr.cz/zkusebni-rady-a-testy/testy-kzj/>
- [60] Internationale Prüfungsordnung für Rettungshundeprüfungen. IPO-R 2012. In: *Internationale Rettungshunde Organisation* [online]. [cit. 12.06.2017]. Dostupné z: http://www.iro-dogs.org/fileadmin/user_upload/pdf/Regelwerke/IPO-R_2012_D.pdf
- [61] Mezinárodní zkušební řád IRO. In: *SZBK ČR* [online]. Svaz záchranných brigád kynologů ČR, 2001-2017. [cit. 12.06.2017]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/ipor.html>
- [62] Mezinárodní zkušební řád FCI. In: *SZBK ČR* [online]. Svaz záchranných brigád kynologů ČR, 2001-2017. [cit. 12.06.2017]. Dostupné z: http://www.zachranari.cz/mezinarodni-zkusebni-rad-fci_25.html
- [63] Kynologie v IZS. Držitelé atestů. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 18.02.2017; 29.07.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

- [64] Kynologie v IZS. Zápisy z jednání komise. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 22.07.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/zapis-z-jednani-odborne-kynologicke-komise-mv-gr-hzs-cr-praha-201014-pdf.aspx>
- [65] Kynologie v IZS. Termíny akcí. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 02.08.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [66] Již 10 let hasičům pomáhají kynologové při jejich práci. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 02.08.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/7-2013-zpravodajstvi-jiz-10-let-hasicum-pomahaji-kynologove-pri-jejich-praci.aspx>
- [67] MILLER, Pat. *Pozitivní metody výchovy psa: cvičte a vychovávejte psa bez stresu, zloby a trestů*. Praha: Plot, 2012. ISBN 9788074280900.
- [68] ŠČUČKA, Jiří. *Výcvik psa* [osobní sdělení]. Kladno 13. 9. 2016.
- [69] ZEMANOVÁ, Veronika. Hledání známých a cizích osob. *Pes přítel člověka: časopis pro chov a výcvik psů všech plemen*, 2013, roč. 58, č. 6, str. 92-93. ISSN 0231-5424.
- [70] Ausbildung. Was und Wie. In: *Internationale Rettungshunde Organisation* [online]. [cit. 22.07.2017]. Dostupné z: <http://www.iro-dogs.org/de/ausbildung/was-und-wie.html>
- [71] Training information. In: *Search and Rescue Dogs Association England* [online]. [cit. 22.07.2017]. Dostupné z: <http://www.sardaengland.org.uk/training-information/>
- [72] STUHLÍK, Dušan. Úspěšnost kynologů na atestech GŘ HZS v číslech. In: *Zachranari.blog.cz* [online]. [cit. 15.07.2017]. Dostupné z: <http://zachranari.blog.cz/0712/uspesnost-kynologu-na-atestech-gr-hzs-v-cislech>

- [73] Mapová aplikace. In: *GIS Portál HZS ČR* [online]. Hasičský záchranný sbor České republiky GIS Portál, 2017. [cit. 18.02.2017]. Dostupné z: <http://gis.izscr.cz/map2/>
- [74] *Počty služebních psů u útvarů Policie ČR* [interní materiál Policie České republiky]. [cit. 19.06.2017].
- [75] VLACHOVÁ, Lenka. *Počty kynologů u HZS ČR* [e-mail]. [25.07.2017]. Dostupné z: emailová korespondence bejckova.lenka@seznam.cz
- [76] ZEMANOVÁ, Veronika. O výcviku. In: *Jihomoravská brigáda SZBK ČR* [online]. [cit. 23.06.2017]. Dostupné z: <http://www.jmbszkb.info/index.php/cinnos-a-vysledky/prakticka-nasazeni/98-o-vycviku>
- [77] BRANDNER, Martin. *Výcvik psa* [osobní sdělení]. Liteň, 25. 6. 2017.
- [78] Horská služba – přehled zásahů. In: *Horská služba* [online]. Horská služba ČR, 2013. [cit. 23.07.2017]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/kynologie/prehled-zasahu>
- [79] Zásahy SDH Hejnice. In: *Psovodi JSDH a SDH Hejnice* [online]. Psovodi SDH Hejnice, 2013. [cit. 23.07.2017]. Dostupné z: <http://www.psovodi-hejnice.cz/zasahy/>
- [80] BARTONÍČKOVÁ, Tereza. *Služební kynologie v rámci složek IZS*. Pardubice, 2015. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav regionálních a bezpečnostních věd. Dostupné též: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/60061/BartonickovaT_SluzebniKynologie_IK_2015.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- [81] BABIČKA, Vilém. *Zpráva výcvikáře SZBK ČR za rok 2016* [e-mail]. [05.07.2017]. Dostupné z: emailová korespondence bejckova.lenka@seznam.cz
- [82] PAVLOVSKÝ, Jiří. *Počty zásahů MP Praha* [e-mail]. [26.07.2017]. Dostupné z: emailová korespondence bejckova.lenka@seznam.cz

- [83] Záchraná brigáda kynologů Pardubického kraje – zásahy. In: *Záchraná brigáda kynologů Pardubického kraje* [online]. 2014. [cit. 25.07.2017].
Dostupné z: <http://www.zachranari-pardubice.cz/zasahy>
- [84] Kynologie v IZS. Zápisy z jednání komise. In: *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2017. [cit. 22.07.2017]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/zapis-z-jednani-odborne-kynologicke-komise-mv-gr-hzs-cr-praha-29-listopadu-2016-pdf.aspx>
- [85] Záchraná brigáda kynologů Pardubického kraje – Nasazení 2016. In: *Záchraná brigáda kynologů Pardubického kraje* [online]. 2014. [cit. 23.07.2017]. Dostupné z: <http://www.zachranari-pardubice.cz/akce/2016>
- [86] KLUSÁČKOVÁ, Renata. *Výcviková akce* [osobní sdělení]. Praha, 13. 11. 2016.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Sanitní psi [7, str. 330].....	21
Obrázek 2 Doba výcviku obecně [autor]	78
Obrázek 3 Výcvik v záchranářské kynologii [autor]	79
Obrázek 4 Slabiny ve výcviku [autor].....	82
Obrázek 5 Výcvik pro praktické akce [autor]	88
Obrázek 6 Členství v záchranářské kynologické organizaci [autor].....	89
Obrázek 7 Využívání záchranářských kynologů v pátracích akcích [autor] .	91
Obrázek 8 Pokrytí atestovaných psů PLOCHY k 1. 1. 2017 [73; 63; autor] ..	114
Obrázek 9 Pokrytí atestovaných psů SUTINY k 1. 1. 2017 [73; 63; autor]	119
Obrázek 10 Nácvik označování [autor]	IV
Obrázek 11 Štěkání na figuranta [autor].....	IV
Obrázek 12 Označování nálezu štěkáním [autor]	VI
Obrázek 13 Odměňování od figuranta [autor]	VI
Obrázek 14 Psi cvičící ZK 0 - 1 rok [autor]	XX
Obrázek 15 Psi cvičící ZK 1 - 2 roky [autor].....	XX
Obrázek 16 Psi cvičící ZK 2 - 3 roky [autor].....	XXI
Obrázek 17 Psi cvičící ZK 3 – 4 roky [autor]	XXI
Obrázek 18 Psi cvičící ZK 4 - 5 roků [autor].....	XXII
Obrázek 19 Psi cvičící ZK 5 – 6 roků [autor]	XXII
Obrázek 20 Psi cvičící ZK 6 - 7 roků [autor].....	XXIII
Obrázek 21 Psi cvičící ZK 7 - 8 roků [autor].....	XXIII
Obrázek 22 Psi cvičící ZK 8 - 9 roků [autor].....	XXIV
Obrázek 23 Pes cvičící ZK 9 - 10 roků [autor]	XXIV
Obrázek 24 Psi cvičící ZK 10 -11 roků [autor].....	XXV
Obrázek 25 Pes cvičící ZK 11 - 12 roků [autor]	XXV
Obrázek 26 Pes cvičící ZK 12 - 13 roků [autor]	XXVI

Obrázek 27 Pes cvičící ZK 14 - 15 roků [autor] XXVI

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Nevýkonnostní ukazatele výcviku [autor]	72
Tabulka 2 Výkonnostní ukazatele výcviku [autor]	72
Tabulka 3 Výsledky komparace PES 1 [autor]	74
Tabulka 4 Výsledky komparace PES 2 [autor]	76
Tabulka 5 Věk psa věnujícího se záchranné kynologii [autor]	79
Tabulka 6 Jak často cvičíte [autor]	80
Tabulka 7 S kým cvičíte [autor]	81
Tabulka 8 Slabiny ve výcviku [autor]	82
Tabulka 9 Na základě čeho/koho provádíte výcvik [autor]	84
Tabulka 10 Úroveň výcviku [autor]	85
Tabulka 11 Dosažené zkoušky [autor]	86
Tabulka 12 Délka výcviku do první záchranné zkoušky [autor]	87
Tabulka 13 Používání GPS [autor]	88
Tabulka 14 Účast v pátrací akci [autor]	90
Tabulka 15 Přínos v oblasti záchranné kynologie [autor]	92
Tabulka 16 Veřejnost a záchranná kynologie [autor]	94
Tabulka 17 Výsledky rozhovorů, ZK= záchranná kynologie [autor]	95
Tabulka 18 Počet držitelů kyn. atestu k 1. 1. 2017 a 31. 5. 2017 [63; autor]	96
Tabulka 19 Výhody systému záchranné kynologie [autor]	100
Tabulka 20 Nevýhody systému záchranné kynologie [autor]	101
Tabulka 21 Atestování kynologové na plochy [3; 72; 63; autor]	113
Tabulka 22 Počty služebních psů u Policie ČR k 31. 5. 2017 [74]	115
Tabulka 23 Přehled zásahů u Horské služby ČR (HS) [78; autor]	120
Tabulka 24 Zásahy u SDH Hejnice, SZBK, MP Praha [79; 80; 81; 82; 83]	120
Tabulka 25 Držitelé atestů k 1. 1. 2017 [63]	XXXI
Tabulka 26 Držitelé atestů k 31. 5. 2017 [63]	XXXIII
Tabulka 27 Evidence činnosti PČR rok 2016 [74; autor]	XXXV

Tabulka 28 Zásahy Horské služby za rok 2014 [78; autor].....XXXVI

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: RH-T E - zkouška způsobilosti záchranného psa – sutiny [61].....	I
Příloha 2: Fotodokumentace z výcviku.....	IV
Příloha 3: Dotazník pro jednotlivce.....	VII
Příloha 4: Národní zkušební řád SZBK ČR [54].....	IX
Příloha 5: Mezinárodní zkušební řád IRO [61].....	XIII
Příloha 6: Mezinárodní zkušební řád FCI [62].....	XV
Příloha 7: Dosažené parametry k posouzení.....	XVI
Příloha 8: Hodnotící list výcviku.....	XVIII
Příloha 9: Grafy 2a – 2m [autor].....	XX
Příloha 10: Rozhovory.....	XXVII
Příloha 11: Seznamy držitelů atestů.....	XXXI
Příloha 12: Evidence činnosti PČR za rok 2016.....	XXXV
Příloha 13: Horská služba ČR zásahy 2014.....	XXXVI

Příloha 1: RH-T E - zkouška způsobilosti záchranného psa

– sutiny [61]

Dělí se na:

- pachovou práci 100 bodů
  - poslušnost a dovednost 100 bodů
- nejvyšší možný bodový zisk celkem 200 bodů

Pachová práce RH-T E

Kritéria hodnocení a bodový zisk: nejvyšší možný bodový zisk je 100 bodů

- provedení práce - přezkoušuje se především intenzita práce a ovladatelnost psa 30 bodů
- označení osoby 70 bodů

Všeobecná ustanovení

- Prohledávaný prostor: zcela nebo částečně zničený objekt, který může být složen z různého stavebního materiálu, nejméně 400 – 600 m², ve stejné úrovni. Prostor musí být přehledný pro psovoda i rozhodčího.
- Počet ukrytých osob: 1 zakrytá osoba.
- Psovi smí být umožněn zrakový nebo i fyzický kontakt. Použité úkryty lze použít i opakovaně, při jejich změně však musí být vyloučeno nebezpečí chybného označení. Použité úkryty, které nebudou obsazené, zůstávají otevřené. Ukrytá osoba musí zaujmout svou polohu 10 minut před uvedením psa. Musí se dodržovat bezpečnostní opatření. Ukrytá osoba je asistentem rozhodčího a musí se chovat naprosto klidně, aniž by psovoda nebo psa na sebe záměrně upozorňovala.
- Časový limit pro vypracování: max. 15 minut.
- Časový limit začíná v okamžiku prvního vyslání psa.

Povolené povely

Je povoleno opakování libovolných zvukových a posuňkových povelů.

Prováděcí pokyny

- Psovod se psem se zdržuje až do přivolání mimo dohled prohledávaného prostoru. Psovod obdrží popis situace formou nákresu. Prohledávaný prostor je opticky vymezen nebo má jasně rozpoznatelné hranice.
- Před začátkem práce oznámí psovod rozhodčímu způsob označování. Povoleno je vyštěkání, označení nálezkou a vystavování.
- Pes nastupuje k vyhledání bez dečky a obojku. Pouze při označování nálezkou smí pes mít obojek sloužící k upevnění nálezky, který je vybaven samovolňovacím mechanismem chránícím psa před zraněním. Pes má prohledávat určený prostor dle pokynů psovoda. Ten smí svého psa následovat do sutin jen se souhlasem rozhodčího.
- Při značení nalezené osoby je zakázána jakákoli podpora ze strany psovoda nebo figuranta. Psovod nahlásí rozhodčímu probíhající značení a teprve až na jeho pokyn smí jít za psem. Pes musí místo nálezu zřetelně a intenzívně značit správným směrem až do příchodu psovoda. Psovod musí jednoznačně rozpoznat, kde se pro psa nachází místo prúniku pachu.

Hodnocení

- Nedostatky v taktice psovoda, stejně jako v ovladatelnosti psa, v intenzitě jeho hledání, v pohyblivosti nebo v jeho samostatnosti snižují odpovídajícím způsobem bodové hodnocení. Označení, které nebylo potvrzeno psovodem, je chybné, ale není hodnoceno jako falešné.
- Je-li označení vyvoláno psovodem nebo figurantem, je toto označení hodnoceno 0 body.
- První falešné označení snižuje výsledek o 20 bodů.
- Při druhém falešném označení je pachová práce psa ukončena.
- Při nenalezení osoby nelze zkoušku splnit.

Poslušnost pro zkoušky způsobilosti RH-T E

Kritéria hodnocení a bodový zisk:

nejvyšší možný bodový zisk celkem 100 bodů

Cvik 1: ovladatelnost na vodítku 10 bodů

Cvik 2: průchod skupinou osob 10 bodů

Cvik 3: ovladatelnost bez vodítka 10 bodů (během cviku ovladatelnost bez vodítka zazní dva výstřely (ráže 6-9 mm))

Cvik 4: tunel 10 bodů

Cvik 5: chůze po nepříjemném materiálu 10 bodů

Cvik 6: nesení psa a jeho předání 10 bodů

Cvik 7: dlouhodobé odložení 10 bodů

Cvik 8: překonání pevné kladiny 15 bodů

Cvik 9: překonání 3 různých překážek - cca 0,40 m, cca 0,60 m, cca 0,80 m
15 bodů

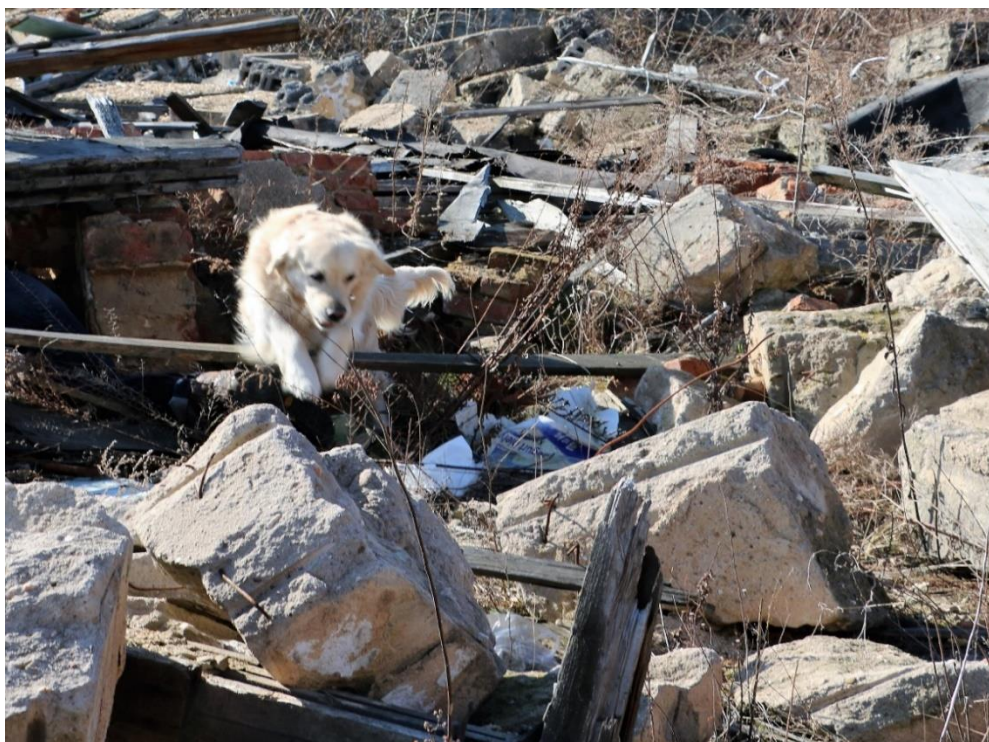
Příloha 2: Fotodokumentace z výcviku

Obrázek 10 Návčik označování [autor]

Obrázek 11 Štěkáni na figuranta [autor]

Obrázek 11 Pohyb psa v sutině [autor]

Obrázek 12 Vysílání k hledání [autor]

Obrázek 12 Označování nálezu štěkáním [autor]

Obrázek 13 Odměňování od figuranta [autor]

Příloha 3: Dotazník pro jednotlivce

POKYNY K VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU

Pokud trénujete více psů, prosím, vyplňte dotazník pouze za jednoho vámi zvoleného jedince.

Vyjádření zpracovatele otázek:

Odpovědi na otázky budou sloužit výhradně ke studijním účelům, jejich výstupy budou využity ke zpracování mé diplomové práce.

Pokud Vám bude činit problém odpovědět na některou z položených otázek, neodpovídejte.

Děkuji za váš čas, Lenka Bejčková

1. Kolik let se věnujete výcviku psů /obecně-nejen záchrannářská kynologie/?
2. Jaký je věk psa? Jak dlouho se s ním věnujete záchrannářské kynologii?
3. Jak často cvičíte (2- 3x týdně, 1x týdně, 1x za 14 dní, 1x za měsíc, jiné)?
4. Uveďte, s kým cvičíte (s instruktorem/výcvikářem, sami, jiné možnosti).
5. Pokud vidíte nějaké slabiny ve výcviku, uveďte prosím jaké (např. u instruktorů, systémové, zkušební řady, jiné).
6. Uveďte konkrétně na základě čeho/koho provádíte výcvik (např. metodika, literatura – i zahraniční, zkušeností ostatních psovodů, vlastní metody výcviku, jiné).
7. Na jaké úrovni výcviku jste? Pokud máte záchrannářské zkoušky, uveďte které.
8. Jak dlouho vám trval výcvik od počátku po absolvování první záchrannářské zkoušky?
9. Máte možnost při výcviku pracovat s GPS? V případě, že nemáte, uveďte proč.
10. Cvičíte psa pro účely nasazení do akcí? Pokud cvičíte psa pro jiné účely, uveďte pro jaké (např. pro zábavu psa, jeho socializaci ve vztahu k lidem, jiný účel).

11. Jste členem záchranářské kynologické organizace (neziskové, soukromé, spolků, sdružení)? Pokud jste členem ve více organizacích, uveďte důvod vašeho členství.
12. Byl/a jste nasazen/a do praktické pátrací akce?
13. Myslíte si, že jsou záchranářští kynologové dostatečně využíváni při praktických pátracích akcích /můžete rozvést/? V případě že ne, jaké vidíte důvody?
14. Co by pro vás bylo přínosem v oblasti záchranářské kynologie (např. pořádání seminářů, systémové nebo metodické opatření, atd.), pokud možno zkonkretizujte.
15. Máte za to, že je veřejnost dostatečně obeznámena o systému záchranářské kynologie v ČR?

odkaz pro vyplnění na webu: <https://goo.gl/forms/D6HFwMTmsS6pYQom1>

Příloha 4: Národní zkušební řád SZBK ČR [54]

Zkouška vstupní:

ZZZ – zkouška záchranářské způsobilosti

Zkoušky sutiny:

ZZP1 – zkouška záchranných prací 1. stupeň

ZZP2 - zkouška záchranných prací 2. stupeň

ZZP3 - zkouška záchranných prací 3. stupeň - zkouška probíhá výhradně jako Mistrovství ČR ZP a jako kvalifikační závody pro toto mistrovství pořádané SZBK včetně Českého poháru ZZP

ZZP(C) - zkouška záchranných prací Cadaver

ZPJ - zkouška pohotovostní jednotky

Zkoušky plochy:

ZTV1 - zkouška terénního vyhledávání 1. stupeň

ZTV2 - zkouška terénního vyhledávání 2. stupeň

ZTV3 - zkouška terénního vyhledávání 3. stupeň – zkouška je přímo určená pro praktická nasazení v terénu v rámci IZS a pro výcvik pohotovostní jednotky SZBK, a proto neobsahuje disciplínu poslušnosti

ZTV (C) – zkouška terénního vyhledávání Cadaver

Zkoušky stopy:

ZZS1 - zkouška záchranného stopování 1. stupeň

ZZS2 - zkouška záchranného stopování 2. stupeň

ZZS3 - zkouška záchranného stopování 3. stupeň

Zkoušky voda:

ZVP1 - zkouška vodních prací 1. stupeň

ZVP2 - zkouška vodních prací 2. stupeň

ZVP3 - zkouška vodních prací 3. stupeň - nelze pořádat jako ostatní zkoušky, probíhá výhradně jako Český pohár vodních prací, který je přeborem SZK ČR ve vodních pracích

ZVP(C) - zkouška vodních prací Cadaver

Zkouška laviny:

ZLP1 - zkouška lavinových prací 1. stupeň

ZLP2 - zkouška lavinových prací 2. stupeň

ZLP3 - zkouška lavinových prací 3. stupeň - probíhá výhradně jako Český pohár lavinových psů, který je přeborem SZBK ČR v lavinových pracích. Nelze ji proto pořádat jako ostatní zkoušky.

ZLP(C) - zkouška lavinových prací Cadaver

ZZL - zkouška záchranných prací ze zamrzlé plochy

Poslušnosti u zkoušek:

ZZZ

Cvik 1: Ovladatelnost na vodítku (chůze, klus) s obraty i na místě

Cvik 2: Polohy psa u nohy psovoda na vodítku

Cvik 3: Aport volný libovolného předmětu

Cvik 4: Štěkání psa na povel vsedě na vodítku u nohy psovoda

Cvik 5: Skok daleký přes překážku 100 cm

Cvik 6: Skok vysoký přes překážku 80 cm

Cvik 7: Kladina nízká s náběhovými prkny

Cvik 8: Pohyblivá lávka na sudech

Cvik 9: Průnik rourou

Cvik 10: Odložení dlouhodobé se střelbou

ZZP1, ZTV1, ZZS1

Cvik 1: Skok daleký 100 cm tam

Cvik 2: Skok vysoký 80 cm tam 10 bodů

Cvik 3: Šplh 160 cm (překážka typu A) tam

Cvik 4: Kladina pevná vysoká 1 m s náběhovými prkny tam

Cvik 5: Vodorovný žebřík s náběhem vysoký 50 cm tam

Cvik 6: Kladina vysoká se žebříky 180 cm tam

Cvik 7: Pohyblivá lávka na sudech 50 cm tam

Cvik 8: Kladina se sklopným bodem 50 cm tam

Cvik 9: Roura dlouhá 3-4 m o průměru 50 cm tam

Cvik 10: Vyslání psa na cíl na 30 m s přivoláním tam/zpět

Rušivý hluk představovaný střelbou ze startovací pistole probíhá při provádění cviku č. 4 při pohybu psa směrem od psovoda

ZZP2, ZTV2, ZZS2

Cvik 1: Skok daleký 150 cm tam

Cvik 2: Skok vysoký 80 cm tam/zpět

Cvik 3: Šplh 180 cm (překážka typu A) tam/zpět

Cvik 4: Kladina pevná vysoká 1 m s náběhovými prkny tam/zpět

Cvik 5: Vodorovný žebřík s náběhem vysoký 50 cm tam

Cvik 6: Kladina vysoká se žebříky 180 cm tam/zpět

Cvik 7: Pohyblivá lávka na sudech 50 cm tam

Cvik 8: Kladina se sklopným bodem 50 cm tam

Cvik 9: Plazení psa (se psovodem nebo sám) tam

Cvik 10: Vyslání psa na cíl na 30 m s přivoláním tam/zpět

Rušivý hluk představovaný střelbou ze startovací pistole probíhá při provádění cviku č. 4 při pohybu psa směrem od psovoda

ZLP1, ZLP2, ZLP3

Cvik 1: Chůze psa ve stopě psovoda na lyžích

Cvik 2: Průchod rušnou skupinou (bez lyží) bez vodítka (siréna, klakson, zvon)

Cvik 3: Polohy psa u nohy psovoda (sedni, lehni, vstaň) bez vodítka

Cvik 4: Štěkání psa na rozkaz 10 kroků vleže před psovodem

Cvik 5: Plazení psa (se psovodem nebo sám)

Cvik 6: Vysílání psa na cíl na 30 kroků (skútr, saně, vozík) s přivoláním

Cvik 7: Aport volný praktického předmětu (čepice, rukavice) odhozeného pořadatelem

Cvik 8: Odložení psa přes cviky 2-7 (psovod ve skupině 30 kroků od psa)

Cvik č. 1 se provádí na lyžích mimo prostor pro poslušnost při příchodu do prvního terénu po trase dlouhé 200 m. Pes se pohybuje ve stopě lyží cca 2 m za psovodem, předbíhání psa i narážení do psovoda je chybou.

Cviky č. 2 až č. 8 se provádějí bez lyží v prostoru pro poslušnost.

Rušivé hluky probíhají při průchodu skupinou v bezprostřední blízkosti a musí být dostatečné intenzity (sirény, klakson, zvony). Střelba (světlice nebo startovací pistole ráže 6-9 mm) se provádí při cviku č. 1.

Chůze psa ve stopě lyží psovoda při zkoušce ZLP1 je 100 m, v ZLP2 se provádí na 200 m a v ZLP3 na 300m

ZVP1, ZVP2, ZVP3

Cvik 1: Sledování trasy člunu (psovod ve člunu, pes plaváním následuje člun)

Cvik 2: Průchod rušnou skupinou bez vodítka (siréna, klakson, zvon)

Cvik 3: Polohy psa u nohy psovoda (sedni, lehni, vstaň) bez vodítka

Cvik 4: Štěkání psa na rozkaz 10 kroků vleže před psovodem

Cvik 5: Plazení psa (se psovodem nebo sám)

Cvik 6: Vysílání psa na cíl na 30 kroků (člun na suchu) s přivoláním

Cvik 7: Aport 0,5 m dlouhého lana s uzlem odhozeného pořadatelem

Cvik 8: Odložení psa přes cviky 2-7 (psovod 30 kroků od psa - ve skupině)

Cvik č. 1 Sledování trasy člunu plaváním: psovod nastupuje do člunu, pes sedí na břehu a po odražení člunu od břehu na povel psovoda vstupuje do vody a plaváním sleduje člun po určené trase k bójce, kde se člun obrací zpět. Psovod určuje rychlost pohybu člunu, pes může člun sledovat po straně nebo vzadu, ale nesmí se od něho vzdalovat více než 5 m.

Sledování trasy (1) člunu při zkoušce ZVP1 je 100 m, v ZVP2 se provádí na 200 m a v ZVP3 na 300 m.

Cviky č. 2 až 8 se provádějí v prostoru pro poslušnost v blízkosti vody.

Rušivé hluky probíhají po celou dobu průchodu skupinou v bezprostřední blízkosti a musí být dostatečné intenzity (sirény, zvony), s výjimkou střelby (světlice nebo startovací pistole ráže 6-9 mm), která se provádí při cviku č. 1

Příloha 5: Mezinárodní zkušební řád IRO [61]

IPOR – stopy:

RH-F E - zkouška způsobilosti záchranného psa - stopy

RH-F A - zkouška záchranného psa stopaře stupeň A

RH-F B - zkouška záchranného psa stopaře stupeň B

IPOR – plochy:

RH-FL E - zkouška způsobilosti záchranného psa - plochy

RH-FL A - zkouška záchranného psa v plošném vyhledávání stupeň A

RH-FL B - zkouška záchranného psa v plošném vyhledávání stupeň B

IPOR – sutiny:

RH-T E - zkouška způsobilosti záchranného psa - sutiny

RH-T A - zkouška záchranného psa ve vyhledávání v sutinách stupeň A

RH-T B - zkouška záchranného psa ve vyhledávání v sutinách stupeň B

IPOR – laviny:

RH-L E - zkouška způsobilosti záchranného psa - laviny

RH-L A - zkouška záchranného psa lavináře stupeň A

RH-L B - zkouška záchranného psa lavináře stupeň B

IPOR – voda:

RH-W E - zkouška způsobilosti záchranného psa - voda

RH-W A - zkouška záchranného psa ve vodním vyhledávání stupeň A

RH-W B - zkouška záchranného psa ve vodním vyhledávání stupeň B

Poslušnost pro zkoušky způsobilosti: **RH-F E, FL E, T E / RH-L E / RH-W E**

Cvik 1: Ovladatelnost na vodítku /Ovladatelnost na vodítku /Ovladatelnost na vodítku

Cvik 2: Průchod skupinou osob /Průchod skupinou osob /Průchod skupinou osob

Cvik 3: Ovladatelnost bez vodítka /Ovladatelnost bez vodítka /Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 4: Tunel /Jízda dopravním prostředkem /Jízda na surfu

Cvik 5: Chůze po nepříjemném materiálu /Nesení psa a jeho předání /Nesení psa a jeho předání

Cvik 6: Nesení psa a jeho předání /Dlouhodobé odložení /Dlouhodobé odložení

Cvik 7: Dlouhodobé odložení /Chůze ve stopě psovoda /Jízda ve člunu

Cvik 8: Překonání pevné kladiny /Ovladatelnost na vzdálenost /Plavání na vzdálenost

Cvik 9: Překonání 3 různých překážek /--- /---

Poslušnost pro stupně A, B zkoušek: [RH-F, FL, T](#) / [RH-L](#) / [RH-W](#)

Cvik 1: Ovladatelnost bez vodítka /Ovladatelnost bez vodítka /Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 2: Polohy psa na vzdálenost s přivoláním /Polohy psa na vzdálenost s přivoláním /Polohy psa na vzdálenost s přivoláním

Cvik 3: Aport volný /Aport volný /Nesení psa a jeho předání

Cvik 4: Pohyblivá lávka na sudech /Ovladatelnost na vzdálenost /Aport z vody hozený ze břehu

Cvik 5: Vodorovný žebřík /Nesení psa a jeho předání /Naskočení a jízda na surfu

Cvik 6: Tunel /Dlouhodobé odložení /Ovladatelnost na vzdálenost

Cvik 7: Ovladatelnost na vzdálenost /Chůze ve stopě psovoda /Dlouhodobé odložení

Cvik 8: Nesení psa a jeho předání /Jízda dopravním prostředkem /Plavání na vzdálenost

Cvik 9: Dlouhodobé odložení /--- /Jízda ve člunu

Během cviků ovladatelnost bez vodítka zazní dva výstřely (ráže 6-9 mm).

Příloha 6: Mezinárodní zkušební řád FCI [62]

Disciplína   Poslušnost a dovednost

Disciplína   Vyhledávání v sutinách

Disciplína   Plošné vyhledávání

Disciplína   Záchrané stopování

Disciplína   Poslušnost a dovednost při vyhledávání v lavinách

Disciplína   Vyhledávání v lavinách

Soutěže družstev ve vyhledávání v lavinách se provádějí odděleně od ostatních druhů pachových prací.

Poslušnost a dovednost / Poslušnost a dovednost při vyhledávání v lavinách

se skládá:

Cvik 1:   Ovladatelnost bez vodítka / Ovladatelnost bez vodítka

Cvik 2:   Polohy psa na vzdálenost s přivoláním / Polohy psa na vzdálenost s přivoláním

Cvik 3:   Nesení psa a jeho předání / Nesení psa a jeho předání

Cvik 4:   Aport volný / Aport volný

Cvik 5:   Pohyblivá lávka na sudech / Práce s lavinovým vyhledávačem

Cvik 6:   Vodorovný žebřík / Chůze ve stopě psovoda

Cvik 7:   Šplh / Vysílání na cíl

Cvik 8:   Tunel / Jízda dopravním prostředkem

Cvik 9:   Ovladatelnost na vzdálenost / Ovladatelnost na vzdálenost

Cvik 10:   Dlouhodobé odložení psa / Dlouhodobé odložení

Cvik 1 – 10:   Koordinace vedoucím družstva / --

Cvik 1 – 10:   Celková sehranost družstva / --

Příloha 7: Dosažené parametry k posouzení

1. ZPŮSOB OZNAČOVÁNÍ vhodnost způsobu označování sutinách- štěkáním
2. ZPŮSOB VÝCVIKU OZNAČOVÁNÍ
  - 2.1 volba výcviku označování nejdříve na psovoda
  - 2.2 volba výcviku označování rovnou na neznámého figuranta /bez učení označování na známého figuranta/
3. MOTIVACE :
  - 3.1 potrava
  - 3.2 odměna po označení od figuranta – přímé odměňování
4. POHYB A PRACOVNÍ NASAZENÍ PSA V SUTINOVÉM PROSTŘEDÍ
: jistota pohybu v prostoru, samostatnost
5. PROHLEDÁVANÝ PROSTOR
  - 5.1 nenáročný terén, velikost 350 m²
  - 5.2 terén obtížný /suš, dřevo/, velikost 150 m²
6. VYPOUŠTĚNÍ PSA K HLEDÁNÍ FIGURANTA
: po 10 ti vteřinách ukrytí figuranta, pes vidí směr odchodu figuranta
7. RYCHLOST SPOUŠTĚNÍ REAKCE OZNAČOVÁNÍ PO ZACHYCENÍ ZDROJE PACHU
: okamžité štěkání u figuranta
8. INTENZITA OZNAČOVÁNÍ
: nepřetržitá, s podporou odměňování od figuranta
9. DOBA OZNAČENÍ ŠTĚKÁNÍM U FIGURANTA
: setrvávající, neodbíhá, s podporou průběžného odměňování od figuranta
10. PROCES ZTĚŽOVÁNÍ CVIKU – typ ÚKRYTU, UKRYTÍ
  - 10.1 v úrovni terénu - zcela otevřené /volně ležící/
  - 10.2 v úrovni terénu - částečně uzavřené /částečně přikrytý/
  - 10.3 spodní úkryt otevřený

11. EFEKTIVITA VÝCVIKU - CELKOVÉ HODNOCENÍ VÝCVIKU – za 18 týdnů /19 výukových bloků/ schopnost vyhledat a označit 1 osobu odbíhající od psovoda s prodlevou vypouštění 10 vteřin v sutinovém nenáročném terénu rovnějšího charakteru o velikosti 350 m², nebo 150 m² v terénu se sutinami stavebního a jiného materiálu.

Příloha 8: Hodnotící list výcviku

- 1) ZPŮSOB OZNAČOVÁNÍ
                  ANO   NE
- 2) ZPŮSOB VÝCVIKU OZNAČOVÁNÍ
  - 2.1   ANO   NE
  - 2.2   ANO   NE
- 3) MOTIVACE
  - 3.1   ANO   NE
  - 3.2   ANO   NE
- 4) POHYB A PRACOVNÍ NAsAZENÍ PSA V SUTINOVÉM PROSTŘEDÍ
                  ANO   NE
- 5) PROHLEDÁVANÝ PROSTOR
  - 5.1. nenáročný terén /velikost 350 m2/   ANO   NE
  - 5.2. terén obtížný, /velikost 150 m2/   ANO   NE
- 6) VYPOUŠTĚNÍ PSA K HLEDÁNÍ FIGURANTA
                  ANO   NE
- 7) RYCHLOST SPOUŠTĚNÍ REAKCE OZNAČOVÁNÍ PO ZACHYCENÍ
ZDROJE PACHU
                  ANO   NE
- 8) INTENZITA OZNAČOVÁNÍ
                  ANO   NE
- 9) DOBA OZNAČENÍ ŠTĚKÁNÍM U FIGURANTA
                  ANO   NE

10) PROCES ZTĚŽOVÁNÍ CVIKU - typ ÚKRYTU, UKRYTÍ

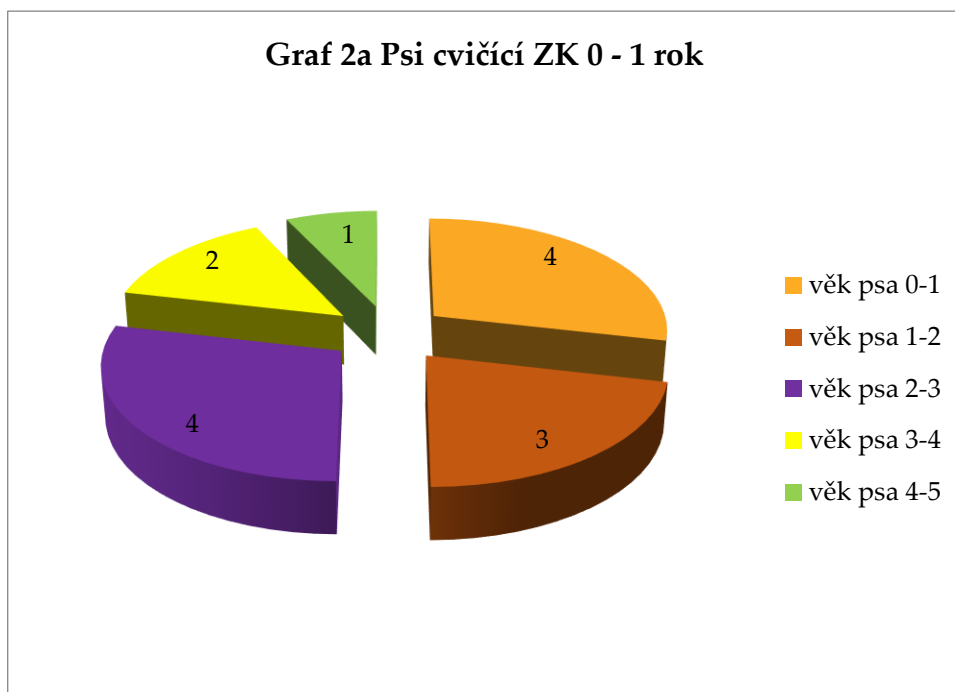
10.1 ANO NE

10.2 ANO NE

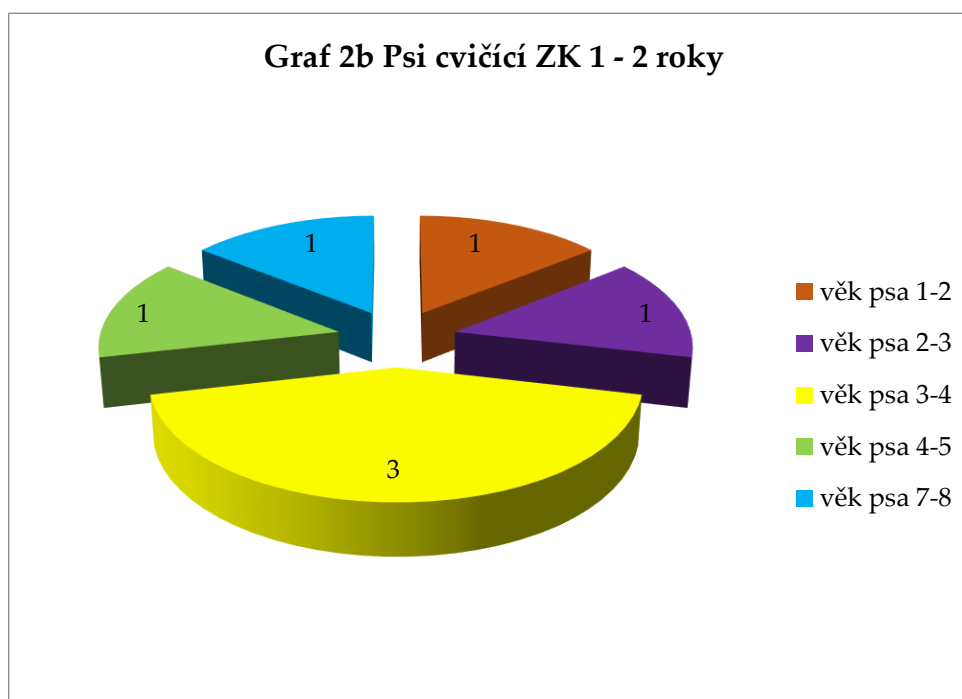
10.3 ANO NE

11) EFEKTIVITA VÝCVIKU - CELKOVÉ HODNOCENÍ VÝCVIKU

Příloha 9: Grafy 2a – 2m [autor]

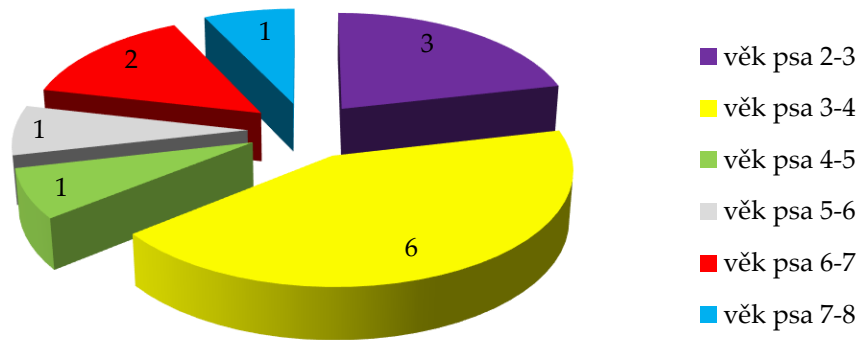

Obrázek 14 Psi cvičící ZK 0 - 1 rok [autor]

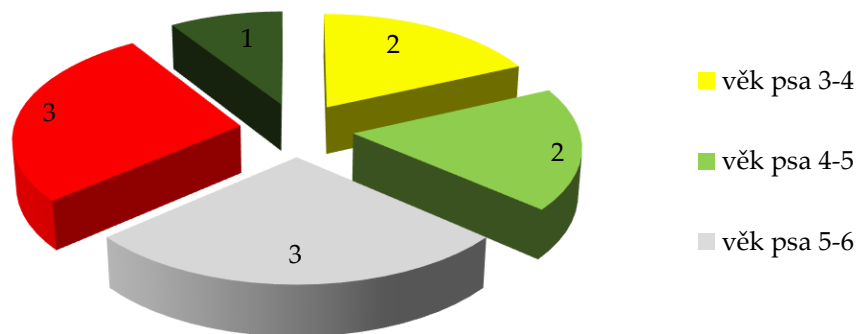
Obrázek 15 Psi cvičící ZK 1 - 2 roky [autor]

Graf 2c Psi cvičící ZK 2 - 3 roky

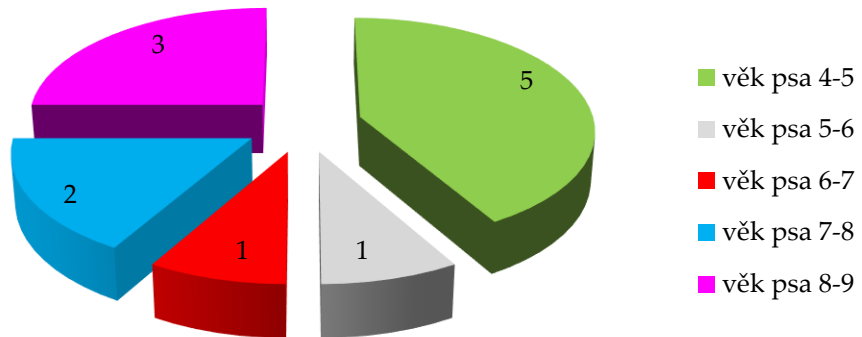
Obrázek 16 Psi cvičící ZK 2 - 3 roky [autor]

Graf 2d Psi cvičící ZK 3 - 4 roky

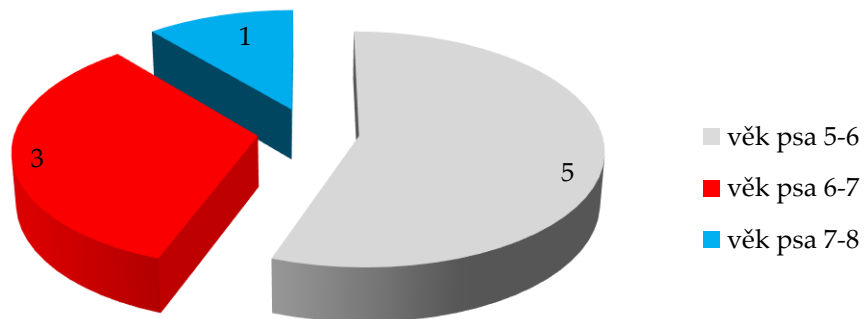
Obrázek 17 Psi cvičící ZK 3 - 4 roky [autor]

Graf 2e Psi cvičící ZK 4 - 5 roků

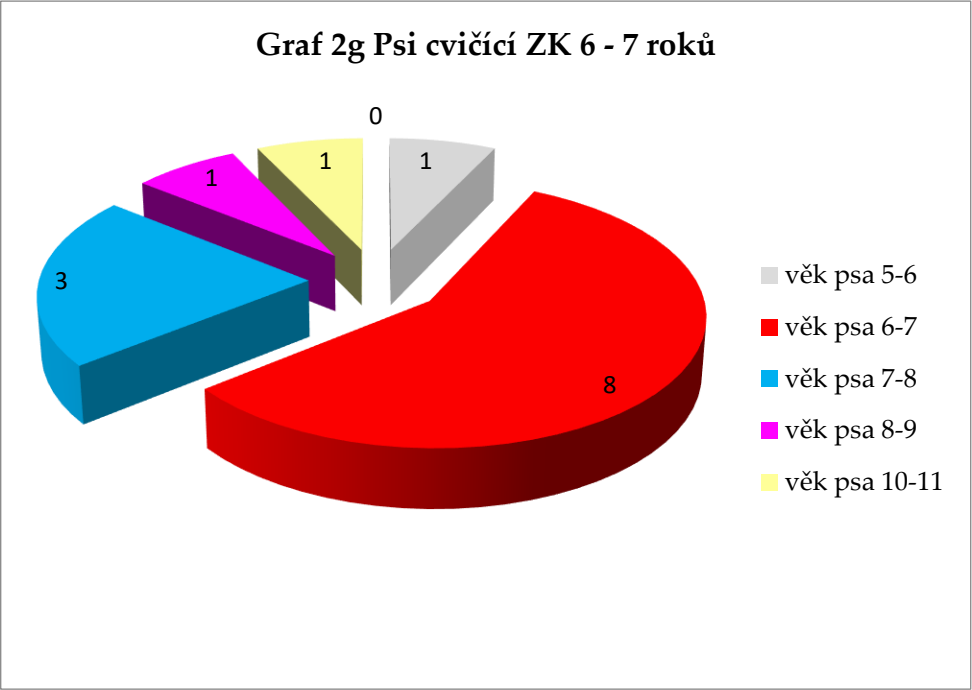

Obrázek 18 Psi cvičící ZK 4 - 5 roků [autor]

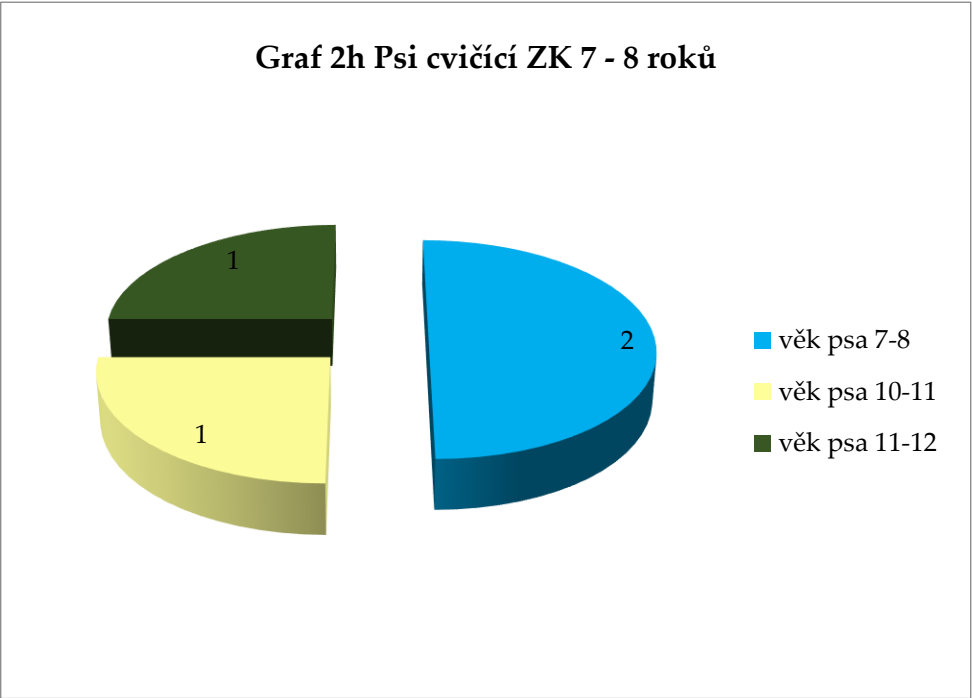
Graf 2f Psi cvičící ZK 5 - 6 roků

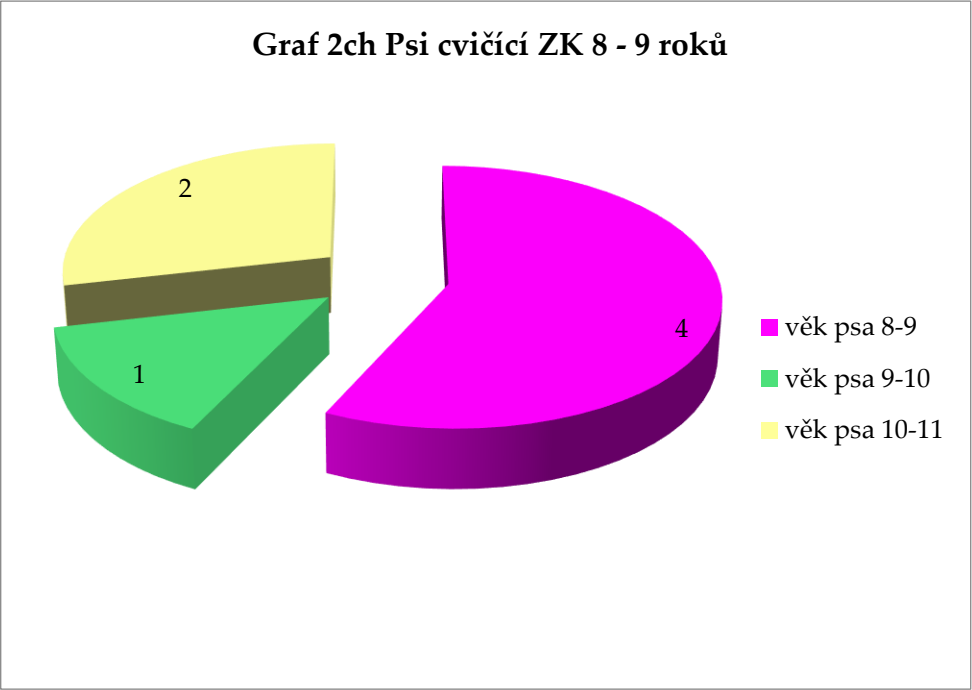
Obrázek 19 Psi cvičící ZK 5 – 6 roků [autor]

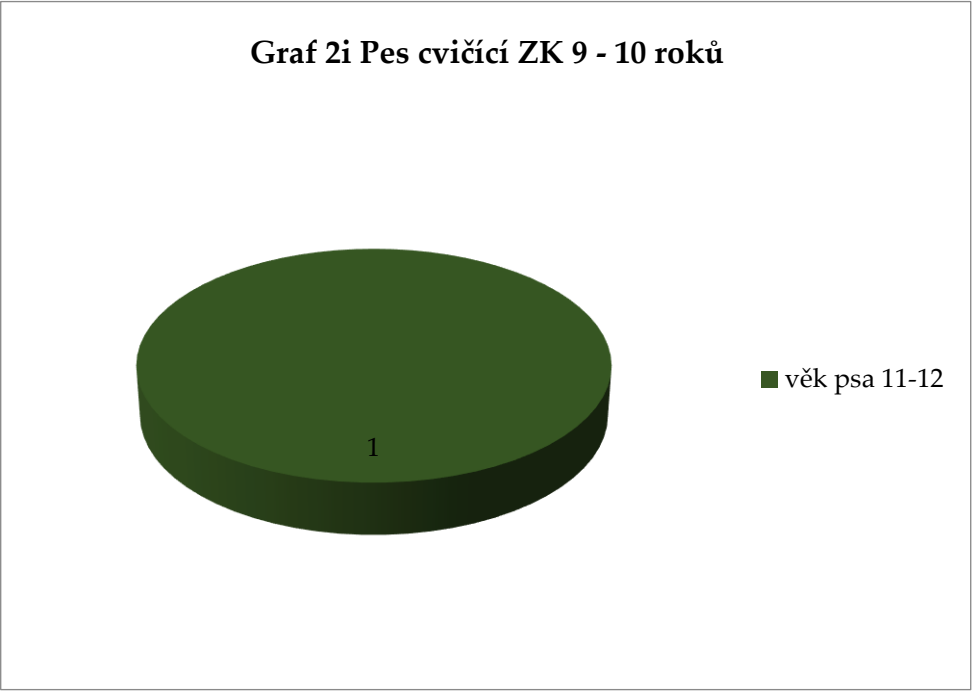
Obrázek 20 Psi cvičící ZK 6 - 7 roků [autor]

Obrázek 21 Psi cvičící ZK 7 - 8 roků [autor]

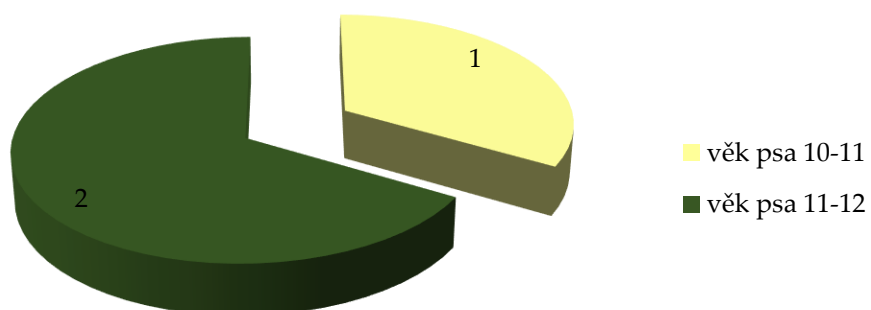

Obrázek 22 Psi cvičící ZK 8 - 9 roků [autor]

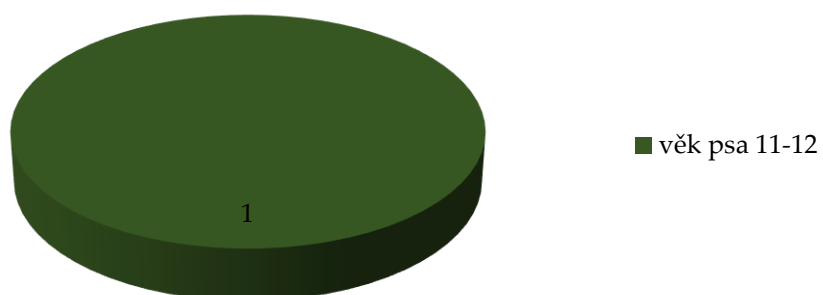
Obrázek 23 Pes cvičící ZK 9 - 10 roků [autor]

Graf 2j Psi cvičící ZK 10 - 11 roků

Obrázek 24 Psi cvičící ZK 10 -11 roků [autor]

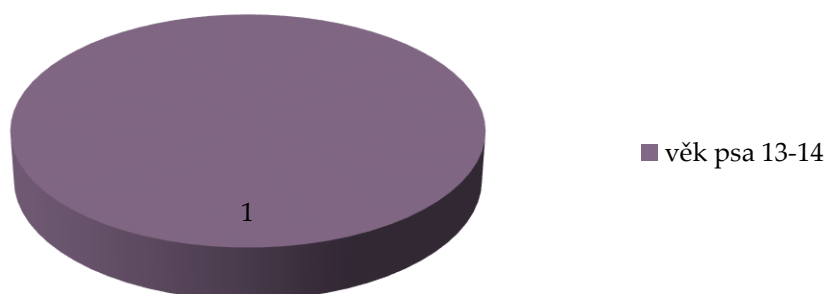
Graf 2k Pes cvičící ZK 11 - 12 roků

Obrázek 25 Pes cvičící ZK 11 - 12 roků [autor]

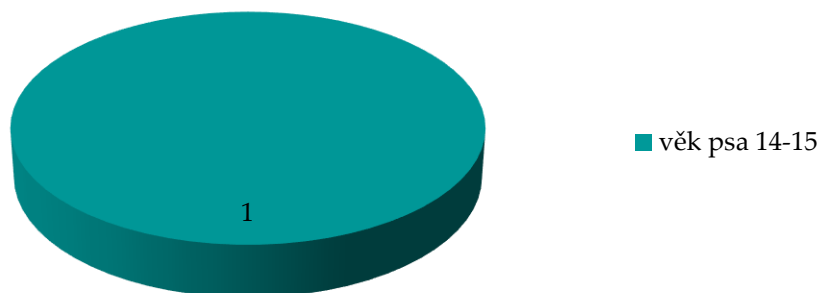

Graf 2l Pes cvičící ZK 12 - 13 roků

Obrázek 26 Pes cvičící ZK 12 - 13 roků [autor]

Graf 2m Pes cvičící ZK 14 - 15 roků

Obrázek 27 Pes cvičící ZK 14 - 15 roků [autor]

Příloha 10: Rozhovory

1) Jaká je délka vaší služební praxe služebního kynologa?

osoba A (dále A): 15 let.

osoba B (dále B): Dvacet let.

osoba C (dále C): Dvacet pět let.

2) V jaké kategorii je zařazen váš služební pes?

A: Pes je zařazen jako všestranný, jedná se o kategorii „V“.

B: Se psem dělám u PČR speciální práce.

C: Mám psa specialistu.

3) Co je náplní práce vašeho služebního psa?

A: Se psem absolvuji výjezdovou činnost na základě aktuálních požadavků policie v souvislosti s plněním úkolů v trestním řízení.

B: Já mám specialistu na výbušniny. Máme vždy jednoho psa, se kterým pracujeme a který dělá pouze jednu specializaci, byly snahy, aby pes dělal více specializací, ale to se neosvědčilo.

C: Pes je zařazen na pozici specialisty pro vyhledávání lidských ostatků, mám se psem vyhledávání na látky (autor: co to je? odpověď - tkáně) a na krev, krev je náročná. Dále máme vyhledávání na vodních hladinách, pes označuje tak, že chce jakoby vystoupit v lodě a ponořit se, u ostatků pes značí hrabáním, štěkání se neosvědčilo.

4) Jaké jste se služebním psem absolvovali zkoušky?

A: Mám se psem služební zkoušku, kterou musím opakovat každé dva roky, zkoušky ze sportovní kynologie nadřízený toleruje, ale nepožaduje, je to jen jakási nadstavba, zvýšení odbornosti.

B: Jako specialisté policejní atesty absolvujeme každý rok, ostatní psovodi po dvou letech.

C: Zkoušky pouze služební, atest se služebním psem specialistou musíme obnovovat vždy po roce, jiné zkoušky nejsou nutné a u specialistů nejsou ani žádoucí, např. kousání při obranách.

5) Jak často provádíte výcvik služebního psa?

A: Tak jak často to jde, snažím se co nejčastěji.

B: Cvičím hlavně ve svém volnu, snažím se každý den, co se týká metod výcviku tak u speciálek potřebuji, aby je pes pracoval s radostí a chtěl je pracovat, nemohu ho nutit, u poslušnosti si mohu dovolit i přitvrdit, ale každý psovod má svou cestu výcviku.

C: Se psem cvičím stále, dá se říct, že denně.

6) Jak dlouho vám trval výcvik služebního psa do absolvování zkoušky?

A: Asi rok, nevím přesně.

B: Dva až tři roky do atestu, nejde nic uspěchat, je nutné, aby pes pracoval spolehlivě.

C: Cvičil jsem fenu půl až tři čtvrtě roku na tkáně. Jde o to brát psy co nejvíc na zkušenou na ostré zásahy pro získávání zkušeností psa s praxí, v tréninku nemá např. celá těla.

7) Je v rámci služební kynologie preference ve využití některých plemen psů?

A: V rámci služby je zastoupeno cca 98 % němců (poznámka aut. německých ovčáků) a 2 % belgičáků (pozn. aut. belgických ovčáků).

B: Hlavní zastoupení je německých ovčáků. Dříve byli pro policii nakoupeni, po vzoru Ameriky, i labradoři (pozn. aut. labradorský retriever), mají dobrý nos to ano, ale je to lovecké plemeno, a to sebou nese i další vlivy. A také je zde i konkrétní osobní zkušenost a tím srovnání rozdílných typů služebních psů, a to retrívra a maliny (pozn. aut. ovčák malinois). Retriever byl závislý na psovodovi, každou psychickou změnu zaznamenal a jeho výkon tudíž nebyl vždy spolehlivý. Tato zkušenost byla konzultována i s ostatními kolegy, kteří vlastnili a cvičili i jiná lovecká plemena pro službu a měli podobnou zkušenost. Oproti tomu maliňák pracuje spolehlivě a neřeší momentální stav psovoda a ani nic v okolí. Prostě se pracuje a nic jiného pro něj neexistuje.

C: Je preference německých ovčáků.

8) Je početní stav v rámci vaší problematiky dostačující?

A: Vždy záleží momentálních požadavcích, v případě potřeby většího počtu psovodů je situace vždy řešena individuálně např. při pátrací akci, ale to je spíš nárazové.

B: Řekl bych že v mé specializaci je stav uspokojivý.

C: Na mém pracovišti se specializuji na vyhledávání ostatků pouze já, v ČR je na vyhledávání lidských ostatků na vodě a plus se specializací na krev šest psovodů.

9) PČR neprovádí výcvik služebních psů v záchranářské kynologii, máte přehled či zkušenosti v této činnosti?

A: Policejní pes při pátrání dělá klasicky revír, výcvik služebních psů není přímo ve smyslu záchrany. Ale u policie, co vím pracuje plno psovodů záchranářů, ne služebně, mají to jako koníčka.

B: U PČR jsem na pozici psovoda specialisty, se služebním psem nedělám záchranářinu. Mám předchozí zkušenost se záchranářskou kynologií, a to s prací na pozici profesionála u jiné organizace. Já odděluji sportovní záchranářskou kynologii a praxi. Někteří psi nejsou dobře připraveni do praxe, i přes to, že mají vyšší zkoušky. Je nutné vést psa již od štěněte pro praxi, připravit ho a absolvovat atesty MV. V praxi jsou úplně jiné, náročnější podmínky než na zkouškách, v praxi to již není sranda.

C: Jak sem již říkal mám psy na vyhledávání lidských ostatků. Civilní záchranáři taky mají ve zkušebním řádu vyhledávání cadaveru. Jenže oni naráží na to pracovat s tkáněmi.

10) Váš názor, či zkušenost na využití kynologů z různých kynologických organizací při pátracích akcích po pohřešovaných osobách?

A: Mám zkušenost z předchozího pracoviště v jiném kraji, kde byli dobrovolníci celkem hojně využíváni.

B: Jelikož odděluji sportovní a praktickou záchranářinu, tak za mě by v praxi měli být využiti hlavně ti, co cvičí pro praxi.

C: Aktuálně nevím. V praxi se zabývám od konce devadesátých let speciálními pracemi.

Příloha 11: Seznamy držitelů atestů

Tabulka 25 Držitelé atestů k 1. 1. 2017 [63]

držitel	město	číslo atestu	specializace platná do	
			S-SUTINY	P-PLOCHY
BARTOŠÍK Matěj	Vimperk	MV-04/2016	8.10.2018	7.5.2018
BERAN Pavel	Praha	MV-08/2016	-	4.11.2018
BRANDNER Martin	Liteň, okr. Beroun	MV-09/2016	-	4.11.2018
BUKOVINSKÁ Júlia	Ostrava	MV-05/2014	22.10.2018	-
ČERNÝ Vlastimil	Spořice	MV-01/2015	11.10.2017	-
ČMEJREK Zdeněk	Hlubová n. Vltavou	MV-05/2016	8.10.2018	-
FOLTÝNOVÁ Pavla	Brno	MV-10/2016	-	4.11.2018
GABRIŠOVÁ Petra	Brno	MV-07/2014	-	7.5.2018
HLUBOCKÁ Klára	Pardubice	MV-03/2014	-	7.5.2018
HLUŠTÍKOVÁ Hana	Vranovice, okr. Prostějov	MV-11/2016	-	4.11.2018
HOTOVÝ Gustav	Litvínov	MV-03/2016	22.10.2018	7.5.2018
HUBNEROVÁ Romana	Albrechtice v J. H.	MV-10/2014	-	4.11.2018
HYNEK David	Jaroměř	MV-16/2011	24.10.2017	-
CHMELOVÁ Šárka	Brno	MV-05/2012	24.4.2017	-
JANČAŘÍKOVÁ Kateřina	Lysá nad Labem	MV-02/2015	11.10.2017	7.11.2017
KLEGA Petr	Ostrava	MV-03/2015	11.10.2017	-
KOSINOVÁ Veronika	Karlovy Vary	MV-07/2016	22.10.2018	-
KRAMOLIŠOVÁ Naděžda	Valašské Meziříčí	MV-08/2012	22.10.2018	4.11.2018
MÁLEK Pavel	Turnov	MV-13/2011	24.10.2017	4.11.2018

NEDOJEDLÝ Martin	Hlučín	MV-01/2011	11.10.2017	-
NOVÁK Robert	Smiřice	MV-03/2011	-	7.5.2018
POZDNÍČEK Ladislav	Kláštorec n. Ohří	MV-06/2012	24.4.2018	-
SITTE Michal	Praha	MV-05/2011	24.10.2017	7.5.2018
SMĚJOVÁ Veronika	Hlučín	MV-02/2011	24.4.2017	7.11.2017
SUDZINA Pavel	Plzeň	MV-01/2013	24.10.2017	-
ŠIMEK Miroslav	Most	MV-04/2013	24.4.2018	-
ŠLECHTA Jiří	Stařeč	MV-02/2016	24.4.2018	-
ŠPLÍCHAL Karel	Málkov	MV-01/2016	24.4.2018	-
TOMANOVÁ Jitka	Dvorec, okr. Prachatice	MV-06/2016	8.10.2018	-
VANČURA Václav	Rokytnice n/J	MV-05/2015	11.10.2017	-
VITÁSKOVÁ Hana	Ostrava	MV-12/2016	-	4.11.2018
VLACHOVÁ Lenka	Praha	MV-10/2009	24.10.2017	-
VLACHOVÁ Lenka	Praha	MV-04/2015	11.10.2017	-
WILLASCHEK Martin	Hlučín	MV-10/2011	-	7.5.2018
ZAMYKALOVÁ Pavla	Brno	MV-06/2014	-	7.5.2018
součet			24	18

Tabulka 26 Držitelé atestů k 31. 5. 2017 [63]

držitel	město	číslo atestu	specializace platná do	
			S-SUTINY	P-PLOCHY
BARTOŠÍK Matěj	Vimperk	MV-04/2016	8.10.2018	7.5.2018
BERAN Pavel	Praha	MV-08/2016	-	4.11.2018
BRANDNER Martin	Liteň, okr. Beroun	MV-09/2016	-	4.11.2018
BUKOVINSKÁ Júlia	Ostrava	MV-05/2014	22.10.2018	-
COUFALÍKOVÁ Marcela	Tovačov	MV-04/2017	-	27.5.2019
ČERNÝ Vlastimil	Spořice	MV-01/2015	11.10.2017	-
ČMEJREK Zdeněk	Hlubová n. Vltavou	MV-05/2016	8.10.2018	-
DYMEŠ Pavel	Hradec Králové	MV-07/2017	-	27.5.2019
FOLTÝNOVÁ Pavla	Brno	MV-10/2016	-	4.11.2018
GABRIŠOVÁ Petra	Brno	MV-07/2014	-	7.5.2018
HLUBOCKÁ Klára	Pardubice	MV-03/2014	-	7.5.2018
HLUŠTÍKOVÁ Hana	Vranovice, okr. Prostějov	MV-11/2016	-	4.11.2018
HOTOVÝ Gustav	Litvínov	MV-03/2016	22.10.2018	7.5.2018
HUBNEROVÁ Romana	Albrechtice v J. H.	MV-10/2014	6.4.2019	4.11.2018
HYNEK David	Jaroměř	MV-16/2011	24.10.2017	-
CHMELOVÁ Šárka	Brno	MV-05/2012	6.4.2019	-
JANČAŘÍKOVÁ Kateřina	Lysá nad Labem	MV-02/2015	11.10.2017	7.11.2017
KLEGA Petr	Ostrava	MV-03/2015	11.10.2017	-
KOSINOVÁ Veronika	Karlovy Vary	MV-07/2016	22.10.2018	-
KRAMOLIŠOVÁ Naděžda	Valašské Meziříčí	MV-08/2012	22.10.2018	4.11.2018

KRČ Aleš	Pozořice	MV-06/2017	-	27.5.2019
MÁLEK Pavel	Turnov	MV-13/2011	24.10.2017	4.11.2018
NEDOJEDLÝ Martin	Hlučín	MV-01/2011	11.10.2017	-
NOVÁK Robert	Smiřice	MV-03/2011	-	7.5.2018
POZDNIČEK Ladislav	Kláštorec n. Ohří	MV-06/2012	24.4.2018	-
SOJKOVÁ Kateřina	Písek	MV-02/2017	6.4.2019	-
SITTE Michal	Praha	MV-05/2011	24.10.2017	7.5.2018
SMĚJOVÁ Veronika	Hlučín	MV-02/2011	24.4.2017	7.11.2017
SUDZINA Pavel	Plzeň	MV-01/2013	24.10.2017	-
ŠIMEK Miroslav	Most	MV-04/2013	24.4.2018	-
ŠLECHTA Jiří	Stařeč	MV-02/2016	24.4.2018	-
ŠPLÍCHAL Karel	Málkov	MV-01/2016	24.4.2018	27.5.2019
ŠPONAROVÁ Kateřina	Stříbrná Skalice	MV-05/2017	-	27.5.2019
TOMANOVÁ Jitka	Dvorec, okr. Prachatice	MV-06/2016	8.10.2018	-
VANČURA Václav	Rokytnice n/J	MV-05/2015	11.10.2017	-
VITÁSKOVÁ Hana	Ostrava	MV-12/2016	6.4.2019	4.11.2018
VLACHOVÁ Lenka	Praha	MV-10/2009	24.10.2017	-
VLACHOVÁ Lenka	Praha	MV-04/2015	11.10.2017	-
WILLASCHEK Martin	Hlučín	MV-10/2011	-	7.5.2018
ZAMYKALOVÁ Pavla	Brno	MV-06/2014	-	7.5.2018
součet			27	23

Příloha 12: Evidence činnosti PČR za rok 2016

Tabulka 27 Evidence činnosti PČR rok 2016 [74; autor]

CELKEM	Počet psůvodů na OSK:	556	Počet sl. psů na OSK:	905					Evidence činností za období		1. 1. - 31. 12.	2016
Kategorie služebního použití	Počet Použití	Počet zadržených pachatelů	Počet vyhledaných osob	Počet vyhledaných předmětů	Počet nálezů	Počet přijatých případů	Počet přijatých otisků PS	Počet zprac. případů	Počet zpracovaných otisků PS	Počet případů s pachovou shodou	Počet ztotožněných osob	Počet vyloučených osob
H	12101	172	121	311								
V	21624	953	478	1781								
SA	629				415							
SD	3711				971							
SZ	109				30							
SV	28453				0							
SM	180				6							
MPI						9814	13038	1731	2907	1096	1272	1917

Vysvětlivky: činnost: **H** - hlídková, **V** - výjezdová

vyhledávání: **SA** - akceleračních hoření, **SD** - návykových látek, **SZ** - palných zbraní, **SV** - výbušnin, **SM** - lidských ostatků, pozůstatků

MPI - metoda pachové identifikace

OSK - oddělení služební kynologie

Příloha 13: Horská služba ČR zásahy 2014

Tabulka 28 Zásahy Horské služby za rok 2014 [78; autor]

datum	v oblasti	počet nasazených týmů	nález A /ano/ N /ne/ ? /nález neuveden/ (součinnost s PČR)
23.1.2014	okolí Trutnova	9	N (PČR)
28.-29.1.2014	Pec pod Sněžkou	2	?
4.2.2014	Luční Boudy	6	A
5.2.2014	okolí Jablonce	7	N (PČR)
18.2.2014	Dvůr Králové	6	A (PČR)
27.-28.3.2014	Janské Lázně	6	A (PČR)
22.5.2014	Skuhrov nad Bělou	1	?
22.7.2014	Janské Lázně	6	?
15.-20.8.2014	Černá hora	6	? (PČR)
2.9.2014	Špindlerův Mlýn	1	?
2.-3.9.2014	Obří důl	6	?
8.10.2014	Gerlova Huť	1	A (PČR)
19.10.2014	hora Můstek	1	A (PČR)
19.-20.11.2014	Přední Labská	2	N (PČR)